

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ**

**ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ**

**«Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΕ) 2016/679»**

Διπλωματική Εργασία

του

Σταύρου Κουβά

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2021

**«Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΕ) 2016/679»**

Σταύρος Κουβάς

Πτυχίο Νομικής Σχολής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, 2003
Πτυχίο Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Α.Π.Θ. 1998

Διπλωματική Εργασία

υποβαλλόμενη για τη μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΤΙΤΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής :
Θεοχάρης Δαλακούρας

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την 27/02/2021

Θεοχάρης Δαλακούρας

Χρήστος Μαστροκόστας

Νικόλαος Δαγκλής

Σταύρος Κουβάς

Περίληψη

Σκοπός της εργασίας αποτέλεσε η επισκόπηση και η ανάλυση των ουσιαδών προβλέψεων των ποινικών κυρώσεων του Ν.4624/2019 που ψηφίστηκε σε εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Καθώς δεν υφίσταται μέχρι σήμερα καμία ενιαία συστηματική ερμηνεία των ποινικών διατάξεων του Αρ. 38 του νέου Ν.4624/2019, ούτε όμως και του προϊσχύοντος Αρ. 22 Ν.2472/1997, επιχειρήθηκε η άντληση στοιχείων από την βιβλιογραφία, συμπεριλαμβανομένων σημαντικού αριθμού δημοσιευμένων μελετών σε νομικά περιοδικά, αλλά και από τις αποφάσεις της νομολογίας. Δεδομένης δε, της απουσίας ικανής αρθρογραφίας και νομολογίας ως προς τις ρυθμίσεις του Ν.4624/2019, κρίθηκε αναγκαία η αναλογική ερμηνεία των στοιχείων της τυπικής υπόστασης της προϊσχύουσας μορφής του αδικήματος, ιδίως των περιπτώσεων των εδαφίων 4, 6 και 7 του Αρ.22 Ν.2472/1997, αλλά και του ακόμα ισχύοντος Ν.3471/2006 που αφορά στην παραβίαση Π.Δ. στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, νομοθετήματα με τα οποία το Αρ.38 παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες, αλλά και σημαντικές διαφορές. Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος της μελέτης γίνεται μια ιστορική επισκόπηση της ευρωπαϊκής και της εθνικής νομοθεσίας για τα προσωπικά δεδομένα μέχρι και την θέσπιση του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 ΕΚ (ΓΚΠΔ). Στο κυρίως μέρος αναλύεται κατ' αρχάς, το προστατευόμενο έννομο αγαθό της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης ως ειδικότερης εκδήλωσης του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, καθώς και τα στοιχεία της αντικειμενικής και της υποκειμενικής υπόστασης της βασικής μορφής του αδικήματος της παραβίασης προσωπικών δεδομένων του Αρ. 38§1 Ν.4624/2019, συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης των εννοιών του «*συστήματος αρχειοθέτησης*», «*χωρίς δικαίωμα*» και «*επέμβαση*». Ακολουθεί η ανάλυση της νομοτυπικής μορφής των υπολοίπων διακεκριμένων περιπτώσεων των παραγράφων 2, 3, 4 και 5 του Αρ. 38 Ν.4624/2019 με την παράθεση συγκεκριμένων ερμηνευτικών συμπερασμάτων που συνδράμουν στην διάκριση των επιμέρους μορφών του αδικήματος, αλλά και στην επισήμανση των σημαντικών διαφορών τους με την προϊσχύουσα μορφή του Αρ. 22 Ν.2472/97.

Στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται επισκόπηση των συμπερασμάτων της παρούσας μελέτης και μια σύντομη ανάλυση των νομοτεχνικών προβλημάτων του νέου νόμου σε σύγκριση και με τις προβλέψεις του ΓΚΠΔ, καθώς και της ολοένα αυξανόμενης ανάγκης

της θεσμικής θωράκισης της κοινωνίας μας απέναντι στις σύγχρονες τεχνολογικές προκλήσεις και ειδικά απέναντι σε παράνομες επεμβάσεις που συνιστούν ποινικά αδικήματα του διαδικτύου.

Λέξεις Κλειδιά:

Προσωπικά δεδομένα, ΓΚΠΔ, σύστημα αρχειοθέτησης, υποκείμενο δεδομένων, ιδιωτική ζωή

Abstract

The purpose of this study was the review and analysis of the essential provisions of the criminal sanctions of L.4624/2019 that was voted in application of Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council. As there is to date no single systematic interpretation of the criminal provisions of Art. 38 of the new Law 4624/2019, but neither of the previous Art. 22 of L.2472/1997, an attempt was made to obtain data from the bibliography, including a significant number of published studies in legal journals, but also from the decisions of the case law. Given the absence of sufficient articles and case law regarding the regulations of Law 4624/2019, it was considered necessary to interpret, pro rata, the elements of the formal status of the previous form of the offense, especially the cases of paragraphs 4, 6 and 7 of Art. 22 L.2472/1997, but also of the still valid L. 3471/2006 concerning the violation of P.D. in electronic communications, legislation with which Art. 38 presents several similarities, but also significant differences.

In particular, the first part of the study provides a historical overview of European and national legislation on personal data until the adoption of Regulation (EU) 2016/679 EC (GDPR). The main part analyzes first, the protected legal good of right to Informational self-determination, as a more specific manifestation of the right to privacy, as well as the elements of the basic form of the crime of personal data violation, of Art. 38§1 L. 4624/2019, including the analysis of the concepts of "*filing system*", "*without right*" and "*intervention*". The analysis of the legal form of the other distinguished cases of the paragraphs 2, 3, 4 and 5 of Art. 38 L.4624/2019 follows, with the citation of specific interpretative conclusions that assist in the distinction of the individual forms of the offense, and also in the highlighting of their significant differences from the prevailing form of Art.22 L.2472 / 97.

In the last chapter are reviewed the conclusions of the present study and a brief analysis of the legal-technical problems of the new law is made, in comparison with the provisions of the GDPR and of the growing need for the institutional shielding of our society in the face of modern technological challenges and especially in the face of illegal interventions that constitute cybercrime.

Keywords:

"personal data", "GDPR", "filing system", "data subject", "private life"

Ευχαριστίες

Κατά την ολοκλήρωση της παρούσας μελέτης, οφείλω να ευχαριστήσω από καρδιάς όλους όσους έδειξαν ιδιαίτερη υπομονή και συνέδραμαν στην προσπάθειά μου.

Πρωτίστως την οικογένειά μου (τους γονείς και την σύζυγό μου) για τη συμπαράσταση και την κατανόησή τους όλο το απαιτούμενο διάστημα και ιδιαίτερα τον γιο μου Σταμάτη, που μου έδινε με τον τρόπο του δύναμη για τη συνέχιση της προσπάθειας, παρά το μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο αποστερήθηκε τον πολύτιμο χρόνο μου μαζί του και την φυσική παρουσία μου.

Επίσης, οφείλω να ευχαριστήσω θερμά και τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Θεοχάρη Δαλακούρα, τόσο για την από κοινού επιλογή του πρωτότυπου και επίκαιρου αυτού θέματος, όσο και για την υπομονή του και την χρήσιμη καθοδήγησή του στην ολοκλήρωση της μελέτης, όποτε αυτή χρειάστηκε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	5
Εισαγωγή	15
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1.1 Νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα. Ιστορική αναδρομή	19
1.2 Η έννοια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.	24
1.3 Διάκριση δεδομένων σε απλά και ευαίσθητα ή ειδικών κατηγοριών	28
1.4 Αρχές που διέπουν την επεξεργασία των δεδομένων	32
1.5 Το δικαίωμα της Ιδιωτικότητας.....	35
2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΝΕΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ	
2.1 Η γενικότερη Ποινική προστασία των προσωπικών δεδομένων	39
2.2 Η νομοτυπική μορφή του αδικήματος του Αρ.38 του Ν.4624/2019	40
2.3 Το προστατευόμενο έννομο αγαθό	41
2.4 Η Αντικειμενική υπόσταση του βασικού αδικήματος της παρ. 1 ^{α'}	45
2.5 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο.	51
2.5.1 Η έννοια της «επέμβασης» της παρ.1 ^{α'} Αρ.38 Ν.4624/2019.....	52
2.5.2 Η έννοια του όρου «χωρίς δικαίωμα».....	53
2.5.3 Η έννοια της «λήψη γνώσης»	54
2.5.4 Η έννοια του «συστήματος αρχειοθέτησης»	56
2.6 Η Αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος της παρ.1 ^{β'}	62
2.7 Η υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος του Αρ.38§1α' και β'	66
3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΟΙ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡ.2 ΚΑΙ 3	
3.1 Η Αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του Αρ.38 παρ. 2	68
3.2 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο που αφορά σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών ή σχετικών με ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικών μέτρων	

ασφαλείας (Αρ.38 παρ. 3 Ν.4624/2019)	72
3.2.1 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο που αφορά σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών (Αρ.38 παρ. 3 ^{α'})	73
3.2.2 Η έννοια των βιομετρικών δεδομένων ως προσωπικά δεδομένα ειδικών κατηγοριών	78
3.2.3 Οι προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων ειδικών κατηγοριών ...	80
3.2.4 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο που αφορά ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας του Αρ.10 ΓΚΠΔ (Αρ.38 παρ. 3β')	87
3.3 Η υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος των Αρ.38§2,3	95
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΟΙ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡ. 4 ΚΑΙ 5	
4.1 Η διακεκριμένη περίπτωση του Αρ.38§4. Πορισμός οφέλους ή πρόκληση ζημίας άνω των 120.000€	96
4.2 Η διακεκριμένη περίπτωση του Αρ.38§5. Πρόκληση κινδύνου στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή στην εθνική ασφάλεια	102
4.2.1 Η έννοια του κινδύνου για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος	105
4.2.2 Η έννοια του κινδύνου για την εθνική ασφάλεια της χώρας.....	106
5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
5.1 Το επιτρεπτό της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στην ποινική διαδικασία ως μοναδικό μέσο απόδειξης αθωότητας	107
5.2 Η εφαρμογή της αρχής “ <i>ne bis in idem</i> » ως προς την ταυτόχρονη επιβολή διοικητικών και ποινικών κυρώσεων	109
6. Συμπεράσματα – Παραδοχές	112
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	117
NΟΜΟΛΟΓΙΑ (Ελληνικών Δικαστηρίων και ΑΠΔΠΧ)	120

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ (ΕΔΔΑ, ΔΕΕ και Γνώμες Ο.Ε. Άρ.29)	122
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	123

Συμβολισμοί

ΑΠ:	Άρειος Πάγος
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
αριθ.:	αριθμός
Αρ.:	Άρθρο
Αρμ.:	Αρμενόπουλος
βλ.:	βλέπε
ΓΚΠΔ:	Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων
Δ.Ε.Ε.	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
Διατ. ΕισΠρΑθ:	Διάταξη Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών
ΔιατΕισαγΠλημΘεσ:	Διάταξη Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών
ΔΙΜΕΕ:	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
εδ.:	εδάφιο
εκδ.:	εκδόσεις
επ.:	επόμενα
ΕΔΔΑ:	Ευρωπαϊκών Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔΑ:	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕιρηνΑθην:	Ειρηνοδικείο Αθηνών
ΕιρηνΘεσ:	Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης
ΕιρηνΠατρ:	Ειρηνοδικείο Πατρών
ΕΚ:	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
επ:	επόμενα
ΕΣΔΑ:	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕφΑθ:	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ:	Εφετείο Θεσσαλονίκης
Η/Υ:	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής
Κ:	Κανονισμός
ΚΕΘΕΑ:	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
κλπ.:	και τα λοιπά
κ.ο.κ.:	και ούτω καθεξής
ΚΠΔ:	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
λ.χ.:	λόγου χάρη

ΜονΠρωτΘεσ:	Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΝοΒ:	Νομικό Βήμα
Ν.:	Νόμος
Ο.Η.Ε.:	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΚΑΝΑ:	Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
ο.π.:	όπως παραπάνω
παρ.:	παράγραφος
Π.Δ.:	προσωπικό δεδομένο
ΠΚ:	Ποινικός Κώδικας
ΠλημμΑθ:	Πλημμελειοδικείο Αθηνών
ΠλημμΘεσ:	Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης
ΠοινΧρον:	Ποινικά Χρονικά
ΠοινΛογ:	Ποινικός Λόγος
ΠοινΔνη:	Ποινική Δικαιοσύνη
Π.Χ.:	Προσωπικού Χαρακτήρα
σελ.:	σελίδα
στοιχ.:	στοιχείο
ΣυμβΠλημμΑθην:	Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών
ΣυμβΠλημμΘεσ:	Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης
Σύντ.:	Σύνταγμα
σχ:	σχετικά
ΣχΝ:	Σχέδιο Νόμου
ΤΝΠ:	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΤρΕΦΑθ:	Τριμελές Εφετείο Αθηνών
ΤρΕΦΠλημμΘεσ:	Τριμελές Εφετείο Πλημμελημάτων Θεσσαλονίκης
Χ.Α.	Χρυσή Αυγή
ΧΘΔΕΕ:	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΥΠΔ	Υπεύθυνος Προστασίας δεδομένων
Art.:	Article
GDPR:	General Data Protection Regulation
IoT :	Internet of Things
L.	Law
P.D.	Personal Data

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν ο Βρετανός ερευνητής Σερ Τίμοθι Τζόν Μπέρνερς Λι¹ δημιούργησε το 1989 τον «παγκόσμιο ιστό»² δεν μπορούσε να φανταστεί καν το μέγεθος των δεδομένων που το σύστημα αυτό ανταλλαγής πληροφοριών θα διακινούσε παγκοσμίως μετά από 30 και πλέον χρόνια, ούτε τις κοσμογονικές αλλαγές που θα προκαλούνταν από τη χρήση και τις επιδράσεις του στον τομέα των ηλεκτρονικών τηλεπικοινωνιών. Ο ίδιος, όμως, πλέον, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με το μέλλον του δημιουργήματός του, ανησυχώντας έντονα για τις συνεχώς αυξανόμενες προκλήσεις που συνεπάγεται η χρήση του διαδικτύου όσο αφορά στην εμπορευματοποίηση, στην υποκλοπή και στη χειραγώγηση των προσωπικών δεδομένων των χρηστών του³, προωθώντας την ιδέα ανάληψης παγκόσμιας δράσης για να σταματήσει η δυσλειτουργική και επικίνδυνη αυτή πορεία και προειδοποιώντας ότι η δημοκρατική φύση του κινδυνεύει από ένα διογκούμενο κύμα παρακολούθησεων και λογοκρισίας. Οι εν λόγω πρακτικές αφορούν ακόμα και κυβερνήσεις και τις υπηρεσίες πληροφοριών τους, που με αθέμιτους τρόπους προβαίνουν σε ανταλλαγή πληροφοριών και απόκτηση δεδομένων επικοινωνιών από παρόχους τέτοιων υπηρεσιών, χωρίς την τήρηση επαρκών εγγυήσεων για την ασφάλεια των διακινούμενων δεδομένων και για τον σεβασμό του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, συμπεριφορά για την οποία έχει επιληφθεί και το Ε.Δ.Δ.Α..⁴

Στα ίδια δε, πλαίσια τόσο η Ε.Ε., όσο και ο Έλληνας νομοθέτης, έχουν προβεί τα

¹ Βλ. σχετικά με τον Σερ Τιμ Μπέρνερς Λι λήμμα της ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας Wikipedia ανακτηθέν την 12.03.2019 από τον ιστότοπο: www.el.wikipedia.org/wiki/Τιμ_Μπέρνερς_Λι

² Ο παγκόσμιος ιστός (World Wide Web) σύμφωνα και με τον ορισμό της ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας Wikipedia είναι “ένα ανοιχτό σύστημα διασυνδεδεμένων πληροφοριών και πολυμεσικού περιεχομένου, που επιτρέπει στους χρήστες του Διαδικτύου να αναζητήσουν πληροφορίες μεταβαίνοντας από ένα έγγραφο στο άλλο”. Βλ. σχ. λήμμα από τον ιστότοπο: www.el.wikipedia.org/wiki/Παγκόσμιος_Ιστός ανακτηθέν την 12.03.2019.

³ Βλ. και σχετικά άρθρα ηλεκτρονικής έκδοσης της εφημερίδας “Καθημερινή” α) “Τα 30 χρόνια του κλείνει σήμερα ο Παγκόσμιος Ιστός”, ανακτηθέν την 12.3.2019 <https://www.kathimerini.gr/life/technology/1014056/ta-30-chronia-toy-kleinei-simera-o-pagkosmios-istos> και β) “Τιμ Μπέρνερς-Λι: Σε κίνδυνο η δημοκρατική φύση του διαδικτύου” ανακτηθέν την 20.01.2021 www.kathimerini.gr/life/technology/85642/tim-mperners-li-se-kindyno-i-dimokratiki-fysi-toy-diadiktyoy

⁴ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΕΔΔΑ της 13.09.2018 Big Brother Watch κ.α. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, που αφορούν την μετά από αποκάλυψη του Έντουαρντ Σνόουντεν ύπαρξη προγραμμάτων παρακολούθησης και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ υπηρεσιών πληροφοριών των Η.Π.Α. και του Ην.Βασιλείου, με την οποία διαπιστώθηκε η ανεπαρκής επίβλεψη και η έλλειψη εγγυήσεων επιλογής των δεδομένων προς παρακολούθηση, καθώς και η παραβίαση του Άρθρου 10 του εθνικού νόμου λόγω του ενδεχομένου παρεμβολής στην εμπιστευτικότητα των δημοσιογραφικών πληροφοριών και των πηγών τους από το υπό κρίση καθεστώς μαζικής παρακολούθησης

τελευταία χρόνια στη λήψη νομοθετικών μέτρων για την αντιμετώπιση και των ηλεκτρονικών εγκλημάτων (θέσπιση Σύμβασης της Βουδαπέστης και του Ν.4411/2016), συμπεριλαμβανομένων των “εγκλημάτων του κυβερνοχώρου», τα οποία έχουν ιδιαίτερα επικίνδυνα χαρακτηριστικά, διακρινόμενα από την ευκολία, την ανωνυμία και την ταχύτητα τέλεσής τους σε συνδυασμό με τον διασυνοριακό τους χαρακτήρα (που συνεπάγεται και διακρατική συνεργασία των εμπλεκόμενων αρχών) και την συχνή απροθυμία καταγγελίας τους⁵. Όλα τα παραπάνω καθιστούν επιτακτική την αντιμετώπιση των εγκλημάτων αυτών και ιδίως των εγκλημάτων που συνεπάγονται επέμβαση στα προσωπικά δεδομένα, καθώς οι περιπτώσεις της παραβίασης αυτών πολλαπλασιάζονται συνεχώς. Το γεγονός αυτό δε, εντείνει και την επιφυλακτικότητα των υποκειμένων των δεδομένων - χρηστών του διαδικτύου ή μη- απέναντι στις ηλεκτρονικές συναλλαγές, υπό το φόβο της αποκάλυψης των προσωπικών τους στοιχείων, αφενός εξαιτίας της ύπαρξης πλήθους προγραμμάτων και εφαρμογών που διευκολύνουν την συλλογή τους και αφετέρου εξαιτίας των φορέων που ενεργούν την επεξεργασία αυτών, που λειτουργούν συχνά κάτω από αδιαφανείς και ασαφείς πολιτικές χρήσης⁶.

Δυστυχώς, η διαπίστωση αυτή είναι κοινός τόπος στις μέρες μας, όπως προκύπτει και από την συνεχώς αυξανόμενη κριτική σε ενέργειες αδιαφανών διαδικασιών και απουσίας δημοσίου ελέγχου, που χαρακτηρίζουν πολλές πρακτικές όχι μόνο επίσημων οργάνων του κράτους, αλλά και θεσμών της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷, η οποία επισήμως έχει ανάγκη σε έναν από τους πρωταρχικούς της στόχους την προστασία της ιδιωτικής ζωής και κατ’ επέκταση του δικαιώματος των πολιτών της στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό των προσωπικών τους δεδομένων. Εδώ και αρκετό καιρό μάλιστα, είχε υποστηριχθεί ότι, λόγω της απουσίας ορίων στον χώρο της κοινωνίας της πληροφορίας, τα εθνικά νομικά συστήματα αδυνατούσαν να ασκήσουν έλεγχο σε τέτοια φαινόμενα, καθώς οι τεχνολογικές εξελίξεις ήταν τόσο έντονες και ραγδαίες με αποτέλεσμα οι θεσμοθετημένοι κανόνες να χάνουν τη ρυθμιστική τους

⁵ Βλ. Δαλακούρα Θεοχάρη «Ουσιαστικές και δικονομικές διατάξεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης» στο Βιβλίο “Ηλεκτρονικό Έγκλημα» επιμέλεια του ιδίου σελ. 5.

⁶ Βλ. Θεόδωρου Σιδηρόπουλου, “Το Δίκαιο του Διαδικτύου”, Εκδ. Σακκουλα 2003, σελ. 203

⁷ Βλ. σχετικά άρθρο της ηλεκτρονικής εφημερίδας in.gr “Μεγάλος Αδελφος: Η “μυστική ατζέντα” της ΕΕ στη βιομετρική παρακολούθηση” ανακτηθέν την 10.12.2020 από τον ιστότοπο www.in.gr/2020/12/10/b-science/technology/megalos-adelfos-mystiki-atzenta-tis-eyropis-sti-viometriki-parakolouthisi/

ικανότητα, διότι ξεπερνιούνταν από τα τεχνολογικά δεδομένα⁸, γεγονός που κατέστησε απαραίτητη την συνεχή αναθεώρησή τους και την προσαρμογή τους στις τεχνολογικές εξελίξεις.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ε.Ε. της 27ης Απριλίου 2016, επανακαθόρισε τα κριτήρια επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως όσων διαβιούν στα εδαφικά της όρια, προχωρώντας στην πολυαναμενόμενη θέσπιση του **Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679** για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ) (συγκεκριμένα: «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ»), γεγονός που οδήγησε στην οριζόντια εφαρμογή της συγκεκριμένης προστασίας σε όλα τα Κράτη Μέλη από την ορισθείσα εκ των προτέρων ημέρα έναρξης ισχύος του, την 25^η Μαΐου 2018.

Μάλιστα, στα πλαίσια των δυνατοτήτων που εκχώρησε στις εθνικές αρχές ο ΓΚΠΔ, στο Αρ.84 αυτού, ήταν και η θέσπιση των ειδικότερων κυρώσεων που θα πρέπει να επιβληθούν σχετικά με τις παραβιάσεις των κανόνων του, που δεν αποτελούν αντικείμενο διοικητικών προστίμων, αφού το πεδίο αυτό οριοθετήθηκε γενικά στο Αρ. 83 του ίδιου του Κανονισμού, ενώ οι εθνικές αρχές των Κρατών - Μελών υποχρεώθηκαν να ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο και την σχετική Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές (“για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών”). Την σχετική του δε, υποχρέωση να εξειδικεύσει τους παραπάνω ενωσιακούς κανόνες στο εθνικό δίκαιο, άσκησε ο έλληνας νομοθέτης με την ψήφιση του **N.4624/2019**, που ψηφίστηκε με τη διαδικασία του κατεπείγοντος στην ελληνική Βουλή και κατόπιν της απειλούμενης παραπομπής της Χώρας μας στο Δικαστήριο της Ε.Ε και της επιβολής

⁸ Βλ. σχετ. και Μαντζούφα Παναγιώτη «Η διακινδύνευση στην κοινωνία της πληροφορίας και η προστασία των προσωπικών δεδομένων», Αρμεν. 2007, σελ.1088 επ.

υπέρογκων προστίμων σε βάρος της⁹, για τη μη μεταφορά της παραπάνω Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη.

Η ψήφιση του παραπάνω εθνικού νομοθετήματος ρύθμισε λοιπόν, σε πολύ μεγάλο βαθμό τους κανόνες που άφηγε σκόπιμα ανοιχτούς ο ΓΚΠΔ (λχ. στο Αρ.84 αυτού) και έλυσε σε σημαντικό βαθμό αρκετά ερμηνευτικά ζητήματα που είχαν προκύψει από τα προηγούμενα ευρωπαϊκά και εθνικά νομοθετήματα, όπως από το Αρ. 22 Ν.2472/1997, ως προς την εφαρμογή ποινικών κυρώσεων στους υπαιτίους διάπραξης ποινικών αδικημάτων σχετικών με την παραβίαση προσωπικών δεδομένων. Αυτά τα ερμηνευτικά ζητήματα επιχειρήθηκε να αναλυθούν στην παρούσα μελέτη, με σκοπό να γίνει μια πρώτη συστηματική ερμηνεία του νέου νόμου, στην οποία σε πολύ σημαντικό βαθμό συνέδραμε η αναλογική εφαρμογή των αντίστοιχων διατάξεων του Ν.2472/1997 και Ν.3471/2006, με πηγές τόσο βιβλιογραφικές όσο και από τη νομολογία των ποινικών κυρίως δικαστηρίων.

⁹ Σχετικά με τις απειλούμενες οικονομικές κυρώσεις ύψους 5 287,50€ ημερησίως και κατ' αποκοπή ποσού ύψους 1.310 000€ και ημερήσια χρηματική ποινή 22.169,70€ από την ημέρα της έκδοσης απόφασης του ευρωπαϊκού Δικαστηρίου μέχρι την πλήρη συμμόρφωση, βλ. και ανακοίνωση ανακτηθείσα την 29.07.2019 από την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: *“Η Επιτροπή αποφασίζει να παραπέμψει την Ελλάδα και την Ισπανία στο Δικαστήριο επειδή δεν μετέφεραν την ενωσιακή νομοθεσία”*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_19_4261 , καθώς και άρθρο της 26.07.2019 της ηλεκτρονικής εφημερίδας www.lawspot.gr/nomika-nea/prosopika-dedomena-sto-dikastirio-tis-ee-parapempetai-i-ellada-gia-ti-mi-metafora-tis ανακτηθέν την 29.07.2019.

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα. Ιστορική αναδρομή

Το **δικαίωμα** του ανθρώπου στην **ιδιωτική ζωή** άρχισε να εμφανίζεται στη λίστα των ελευθεριών και δικαιωμάτων στα πρώτα φιλελεύθερα συνταγματικά κείμενα τον 18^ο αιώνα, ενώ αναγνωρίστηκε ρητά τόσο στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Ο.Η.Ε. το 1948, όσο και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1950. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ως ειδικότερο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, αλλά και στις ΗΠΑ την δεκαετία του 1970. Συγκεκριμένα, μέχρι τη δεκαετία του 1970 είχαν θεσπιστεί τα νομοθετήματα «*πρώτης γενιάς*», που είχαν ως ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την δυσπιστία του νομοθέτη απέναντι σε κάθε είδους επεξεργασία δεδομένων, κυρίως από πλευράς του Κράτους και οδήγησαν στην θεσμοθέτηση εξαιρετικά αυστηρών κανόνων και κυρώσεων, ιδίως ποινικών, λόγω του φόβου κυρίως του Κράτους-«Μεγάλου Αδελφού»¹⁰.

Ακολούθησαν τα «*δεύτερης γενιάς*» νομοθετήματα, όπως η διεθνής Σύμβαση 108/1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης «Για την Προστασία των ατόμων από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων», καλούμενη και «**Σύμβαση 108**», που υπογράφηκε από 50 Χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Στην χώρα μας κυρώθηκε με το Ν.2068/1992, ενώ τέθηκε σε ισχύ την 1.12.1995.¹¹ Κατόπιν, θεσπίστηκε η **Συμφωνία του Σένγκεν** (1985) που ενσωματώθηκε στο δίκαιο της Ε.Ε. με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ¹² και στοχεύει στην κατάργηση των διασυνοριακών ελέγχων και στην λήψη συγκεκριμένων μέτρων ως αντιστάθμισμα του ελλείμματος ασφαλείας που προέκυψε στα ευρωπαϊκά σύνορα εξ αυτής. Η τελευταία, όπως σωστά επισημαίνει ο Εμμανουήλ Μεταξάκης¹³, προκαλεί μεγάλη ανησυχία δεδομένης της τεράστιας άνθησης της ηλεκτρονικής εγκληματικότητας που απειλεί την ασφάλεια του

¹⁰ Βλ. έτσι και Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, *Προσωπικά Δεδομένα*, 2016, σελ.19, καθώς και οπισθόφυλλο του βιβλίου του Τζόρτζ Όργουελ «1984 Ο Μεγάλος Αδελφός», εκδόσεις Κάκτος: «*το ολοκληρωτικό καθεστώς του Μεγάλου Αδελφού, παρακολουθώντας συνεχώς τους πάντες και τα πάντα ... ασκεί τον απόλυτο έλεγχο στις πράξεις και τις συνειδήσεις*»

¹¹ Βλ. και επιμέλεια Α.Κοτσαλή –Κ. Μενουδάκου, «*Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή*», 2018, σελ. VIII.

¹² Ε.Ε. 1997 C 340, τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 1999.

¹³ Βλ. Εμ. Μεταξάκης «*Η διακρατική ηλεκτρονική ροή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Το ρυάκι που έγινε χείμαρρος*» μελέτη δημοσιευθείσα στο ΔΙΜΕΕ 2014, σελ. 170 επ.

τεράστιου όγκου των δεδομένων που διαβιβάζονται καθημερινώς στα πλαίσια της λειτουργίας της, δεδομένα μάλιστα τα οποία είναι και “ευαίσθητα” ή “ειδικών κατηγοριών”, καθώς αφορούν σε ποινικές διώξεις ή καταδίκες, στοιχεία εκζητούμενων ή ανεπιθύμητων προσώπων και σε άλλες πληροφορίες σχετικά με την ποινική κατάσταση των υποκειμένων τους. Τέλος, στις 14.12.1990, θεσμοθετήθηκαν οι «Κατευθυντήριες Αρχές για την προστασία προσωπικών δεδομένων σε αυτοματοποιημένα αρχεία» του **Ο.Η.Ε.**

Στη συνέχεια, από το 1990 μέχρι και σήμερα, εμφανίστηκαν τα νομοθετήματα «*τρίτης γενιάς*», που καθόρισαν και προσδιόρισαν και το σύνολο της ευρωπαϊκής Νομοθεσίας γύρω από την έννοια και την προστασία του όρου «προσωπικά δεδομένα». Συγκεκριμένα, προηγήθηκε η έκδοση της **Οδηγίας 95/46/ΕΕ** για την προστασία των προσωπικών δεδομένων που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με την ψήφιση του (μέχρι πρότινος ισχύοντος) **Ν.2472/1997**, καθώς και η ενίσχυση της προστασίας αυτής σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σχετική πρόβλεψη τόσο στη Συνθήκη της Λισαβόνας (έναρξη ισχύος 1.12.2009), όσο και στο Αρ. 8 του «**Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε**» (2000), όπου και έγινε ρητή διακήρυξη των βασικών αρχών που διέπουν την προστασία των προσωπικών δικαιωμάτων, αλλά και ρητή πρόβλεψη ανάθεσης του ελέγχου της τήρησης των κανόνων αυτών σε ανεξάρτητη Αρχή του κάθε Κράτους Μέλους. Η ψήφιση του νόμου δε, έλαβε χώρα, πέρα από τους λόγους συμμόρφωσης στην Ευρωπαϊκή Οδηγία, επιπλέον και προκειμένου να εκπληρωθεί η σχετική υποχρέωση του νομοθέτη που απορρέει από τα άρθρα 2, 5, 9 και 19 του Συντάγματος, όπου η προστασία της αξίας του ανθρώπου ανάγεται σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, διασφαλίζοντας τόσο την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, όσο και την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, συμπεριλαμβανομένου και του απορρήτου των επικοινωνιών του.¹⁴ Μάλιστα, με την ευκαιρία της 128^{ης} Συνόδου του Συμβουλίου της Ευρώπης, που έλαβε χώρα στο Elsinore της Δανίας και με στόχο να ενισχυθεί η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε παγκόσμιο επίπεδο, το Συμβούλιο ενέκρινε ένα τροποποιητικό πρωτόκολλο για την επικαιροποίηση και τον εκσυγχρονισμό της Συνθήκης 108, διαδικασία απαραίτητη προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι νέες

¹⁴ Βλ. και Αχιλλέα Ζήση, «*Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι*», σελ.418.14, ΑΠ 499/2013 ΠοινΧρονικά ΞΔ/38, ΣυμπΠλημΑθ 1281/2014, ΠοινΧρον ΞΕ/232.

προκλήσεις που προέκυψαν από τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις και απαιτούσαν την λήψη νέων μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη και ουσιαστικότερη εφαρμογή της Συνθήκης.

Ιδιαίτερα σημαντικοί σταθμοί ήταν η ψήφιση του **Κανονισμού 45/2001** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18/12/2000, σε συνέχεια της Οδηγίας 95/46/ΕΚ με άμεση ισχύ, καθώς και οι Οδηγίες 2002/58/ΕΚ (η λεγόμενη e-privacy Οδηγία), 2006/24/ΕΚ, 2009/136/ΕΚ και ο συναφής Κανονισμός 611/2013, που αφορούσαν στην προστασία των προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Εξίσου μεγάλης σημασίας ήταν και η αποδοχή των **«αρχών του ασφαλούς λιμένα»** που εκδόθηκε την 21.7.2000 από το Υπουργείο Εμπορίου των Η.Π.Α., με βάση την οποία η Επιτροπή της Ε.Ε., με την 2000/520 απόφασή της, αποφάνθηκε ότι οι επιχειρήσεις που ήταν πιστοποιημένες σε αυτήν παρείχαν ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με το Αρ. 25§6 της ισχύουσας τότε Οδηγίας 95/46, γεγονός που συνέδραμε σημαντικά στην διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. και των παραπάνω επιχειρήσεων. Μετά όμως από τις αποκαλύψεις του *Έντουαρντ Σνόουντεν*, πρώην εργαζομένου της Υπηρεσίας Εθνικής Ασφαλείας (Ν.Σ.Α.) των ΗΠΑ που δημοσιεύτηκαν αρχικά στην βρετανική εφημερίδα «The Guardian» και κατόπιν παγκοσμίως, έγινε γνωστό ότι οι αμερικάνικες υπηρεσίες επεξεργάζονταν αδιακρίτως και μαζικά προσωπικά δεδομένα όλων των χρηστών των πληροφοριακών πλατφόρμων Facebook, Google, Yahoo, Apple, Microsoft κ.α., γεγονός που αποδείκνυε την έλλειψη επαρκούς επιπέδου προστασίας των δεδομένων των ευρωπαίων πολιτών που διαβιβάζονταν προς τις Η.Π.Α. Η διαπίστωση αυτή οδήγησε τον Αυστριακό νομικό *M. Schrems* στην κατάθεση προσφυγής ενώπιον του Ιρλανδού Επιτρόπου Προστασίας Π.Δ., καθώς και προδικαστικού ερωτήματος προς το Δ.Ε.Ε. το οποίο κήρυξε ανίσχυρη την απόφαση 2000/520 της Επιτροπής της Ε.Ε. ως ασύμβατης με την ευρωπαϊκή νομοθεσία προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων¹⁵, γεγονός που οδήγησε στην επιβολή πολύ αυστηρότερων κανόνων ως προς την διαβίβαση των δεδομένων αυτών προς τις Η.Π.Α. και στην –για αρκετό καιρό– πρόκληση μεγάλης

¹⁵ Βλ. σχετικά με απόφαση C-362/2014 ΔΕΕ Μ. Schrems κατά Facebook, μελέτη της Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ευγενίας «Διασυνοριακή ροή προσωπικών δεδομένων από την ΕΕ στις ΗΠΑ: Η πρόσφατη απόφαση του ΔΕΕ ενόψει της σχετικής δραστηριότητας του Facebook (C-362/2014, Μ. Schrems κατά Ιρλανδού Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων)» δημοσιευμένη στο ΔΙΜΕΕ 2016, σελ. 12 επ.

νομικής αβεβαιότητας σε χιλιάδες εταιρίες που επωφελούνταν των αρχών του ασφαλούς λιμένα για τη μεταφορά δεδομένων από την Ευρώπη προς τις Η.Π.Α.

Οριστική λύση στο παραπάνω πρόβλημα έδωσε η πολυπόθητη ψήφιση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της 27ης Απριλίου 2016, του **Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR ή στα ελληνικά ΓΚΠΔ)** (συγκεκριμένα: «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ»). Η τελευταία αποτέλεσε και την πιο ουσιαστική εξέλιξη των τελευταίων ετών στον τομέα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και συντέλεσε στην ουσιαστικότερη και αποτελεσματικότερη προστασία της ιδιωτικής ζωής, καθώς αποτελεί διαδικασία που οδήγησε στην οριζόντια εφαρμογή της συγκεκριμένης προστασίας σε όλα τα Κράτη Μέλη από την ημέρα έναρξης ισχύος της που ήταν η **25^η Μαΐου 2018**, ενώ αφέθηκε στις εθνικές αρχές η διακριτική ευχέρεια του να επιλέξουν οι ίδιες τα μέτρα και τους τρόπους εφαρμογής των προβλέψεων του Κανονισμού, καθώς και τις διοικητικές και ποινικές κυρώσεις που θα συνεπάγεται η παράβαση των Όρων του. Μάλιστα, επιλέχθηκε η μορφή του Κανονισμού, προκειμένου το κείμενο των εφαρμοστέων κανόνων να χαίρει άμεσης, ομοιόμορφης και πιο συνεκτικής εφαρμογής από τα Κράτη-Μέλη¹⁶, γεγονός που δεν συνέβαινε στο παρελθόν με τις εκδοθείσες Οδηγίες που απαιτούσαν και μεταγενέστερη νομοθέτηση από τα μέλη, μέσω της προαπαιτούμενης διαδικασίας ενσωμάτωσής τους στην εθνική νομοθεσία. Στην ελληνική έννομη τάξη δε, προσδιορίστηκαν τα μέτρα αυτά μόλις τον Αύγουστο του 2019, με την ψήφιση του **N.4624/2019 (ΦΕΚ Α 137/29.8.2019)**, ενώ ταυτόχρονα καταργήθηκε και ο προϊσχύων Ν.2472/1997 (με τις εξαιρέσεις του Αρ.84 Ν.4624/19) και ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία και η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 που αφορά σε δεδομένα ποινικών αδικημάτων, στην εκτέλεση ποινικών κυρώσεων και στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

Η θεσμοθέτηση των ειδικότερων κανόνων που περιλαμβάνονται στο Κανονισμό ήταν οπωσδήποτε επιτακτική, λαμβανομένων υπ' όψιν και των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων στο τομέα του διαδικτύου και ιδίως στην ανάπτυξη των σελίδων κοινωνικής

¹⁶ Βλ. και επιμέλεια Λ.Κοτσαλή –Κ. Μενουδάκου, «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», 2018, σελ.5

δικτύωσης, των τεχνολογιών υπολογιστικού νέφους, του Διαδικτύου των Πραγμάτων (Internet of Things ή "IoT")^{17 18} και των «έξυπνων συσκευών», ιδίως των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων. Τα τελευταία οδήγησαν: α) σε κολοσσιαία αύξηση τόσο του ρυθμού ανταλλαγής, όσο και του μεταδιδόμενου όγκου των προσωπικών δεδομένων μεταξύ των Χρηστών-Υποκειμένων των δεδομένων, καθώς και β) στην δυνατότητα αποθήκευσης -τόσο τοπικά όσο και απομακρυσμένα- τεράστιας ποσότητας δεδομένων. Οι εξελίξεις αυτές είχαν με αποτέλεσμα το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο να μη μπορεί να προστατεύσει επαρκώς τα παραπάνω δεδομένα, γεγονός που κατέστησε απολύτως αναγκαία την επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου, προσαρμοζόμενου στα δεδομένα της σύγχρονης εποχής.

Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι, παρά τη λεκτική διατύπωση του Έλληνα Νομοθέτη στην αιτιολογική Έκθεση του Ν.4624/2019, ο τελευταίος, σε ότι αφορά στις προβλέψεις του σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό ΕΕ 2016/679, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένας κοινός νόμος και όχι ως «εφαρμοστικός» του τελευταίου, αφού με αυτόν δεν μεταφέρονται αυτούσιες οι διατάξεις του Κανονισμού, οι οποίες ίσχυσαν άμεσα και καθολικά σε όλες τις Χώρες και τα Όργανα της Ε.Ε., χωρίς να χρειάζονται ειδικότερη ενσωμάτωσή τους στο εθνικό δίκαιο. Για τον λόγο αυτόν και είναι ανεπιτυχής η διατύπωση του Αρ. 1§β' του Ν.4624/2019, αλλά και της Αιτιολογικής Έκθεσης αυτού¹⁹ ότι σκοπός και αντικείμενό του είναι - μεταξύ άλλων- «η λήψη μέτρων εφαρμογής του Κανονισμού ΕΕ 2016/679...», αφού ο τελευταίος δεν χρειάζεται κανένα τέτοιο μέτρο για να τύχει εφαρμογής. Αντιθέτως, ο Ευρωπαίος Νομοθέτης έδωσε την ευχέρεια στα Κράτη Μέλη, αφενός να εξειδικεύσουν περαιτέρω, μόνα τους, τους κανόνες εφαρμογής που έθεσε ο ίδιος και αφετέρου να προσδιορίσουν ειδικότερα τα σχετικά με τις διοικητικές και ποινικές κυρώσεις που θα συνεπάγεται η παραβίαση των

¹⁷ Βλ. και ιστοσελίδα www.visioncritical.com/blog/kevin-ashton-internet-of-things, σχετικά με τον επιχειρηματία Κέβιν Άστον που επινόησε τον όρο «Διαδίκτυο των πραγμάτων» το 1999.

¹⁸ Βλ. και ιστοσελίδα www.el.wikipedia.org/wiki/Διαδίκτυο_των_πραγμάτων: σχετικά με την έννοια του «διαδικτύου των πραγμάτων», ενός δικτύου επικοινωνίας αντικειμένων που ενσωματώνουν ηλεκτρονικά μέσα, λογισμικό, αισθητήρες και συνδεσιμότητα σε δίκτυο ώστε να επιτρέπεται η σύνδεση και η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ τους.

¹⁹ Βλ. Αρ.1§β Ν.4624/2019 καθώς και σκέψεις Α'§β) και Β§1Αιτιολογικής Έκθεσης σχεδίου νόμου 4624/2019 ανακτηθείσα τον Νοέμβριο 2020 από την ιστοσελίδα της ελληνικής Βουλής: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/ODHGIA.pdf> που αναφέρουν ότι «σκοπός και αντικείμενο του ΣχλΝ» είναι η «λήψη μέτρων εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016...»

κανόνων αυτών²⁰. Παρόλη τη σαφήνεια δε, του Κανονισμού στην οριοθέτηση των δυνατοτήτων του εθνικού Νομοθέτη, δυστυχώς σε πολλά σημεία του ο εθνικός νόμος χαρακτηρίζεται από προβληματικές διατυπώσεις που τον φέρνουν σε σύγκρουση με τους κανόνες του ΓΚΠΔ. Τέτοια ζητήματα δημιουργήθηκαν λχ. στα άρθρα 5, 15, 22, 26, 27, 28, 33 και 42 του Ν.4624/2019 και έχουν ήδη επικριθεί στη θεωρία²¹. Μάλιστα, η ίδια η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Π.Χ. στην με αρ. 1/2020 Γνωμοδότησή της²², επικρίνει πολλές ιδιαίτερα προβληματικές στη διατύπωσή τους διατάξεις του Ν.4624/2019, προτείνοντας συγκεκριμένες συμπληρώσεις, διορθώσεις και τροποποιήσεις τόσο σε προβλέψεις του ίδιου, όσο και σε διατάξεις άλλων σχετικών νομοθετημάτων (λχ. του Ν.3471/2006) προκειμένου να επιτευχθεί η πλήρης συμμόρφωσή της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ.

1.2 Η έννοια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Σύμφωνα λοιπόν, με τους ορισμούς του **Αρ.44§1^{α'} Ν.4624/2019** και του **Αρ.3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, «**Δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα**» αποτελεί: *«κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων»), το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως σε όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου.»* Στο εδάφιο ιδ' του ίδιου νόμου ορίζεται επίσης ότι **«ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελούν τα δεδομένα Προσωπικού Χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις**

²⁰ Βλ. ενδεικτικά άρθρα 83 – 90 ΓΚΠΔ.

²¹ Βλ. σχετικά και Μελέτη Βασιλείου-Αλέξανδρου Κόλλια, Αρμενόπουλος 2019, σελ. 265 επ., με τίτλο «*Προβληματικές Διατάξεις του ελληνικού Νόμου για τα Π.Δ. - Ο Νόμος 4624/2019 και η σχέση του με τον ΓΚΠΔ ΠΧ*».

²² Βλ. σχετικά α) κείμενο της με αρ. 1/2020 Γνωμοδότησης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Π.Χ. ανακτηθείσας την 10.10.2020: από τον ιστότοπο της ίδιας: www.dpa.gr > APDPXPortlets > htdocs > documentDisplay καθώς και β) άρθρο από τον ιστότοπο <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/gdpr-dimosieythike-i-gnomodotisi-tis-arhis-prostacias-dedomenon-gia-nomo-4624-2019>.

θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, γενετικά δεδομένα, βιομετρικά δεδομένα για την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση ενός φυσικού προσώπου, δεδομένα που αφορούν την υγεία, δεδομένα που αφορούν τη σεξουαλική ζωή ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό φυσικού προσώπου».

Επιπλέον, σύμφωνα με το Αρ. 2.α του **N.2472/1997** (το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ ως προς τους ορισμούς του με το Αρ.84 Ν.4624/2019 και έχει ήδη δεχθεί για αυτό μεγάλη κριτική²³) με τον όρο «**προσωπικά δεδομένα**» νοείται «κάθε πληροφορία που αναφέρεται, στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων», ενώ στο άρθρο 2 θεσμοθετήθηκαν οι προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες είναι δυνατή η δημοσιοποίηση ειδικών κατηγοριών δεδομένων («ευαίσθητων») και ειδικότερα αυτών που αφορούν σε ποινικές διώξεις ή καταδίκες. Σύμφωνα με τους επικρατέστερους δε, ορισμούς που έχουν σχηματιστεί στην θεωρία, «*Προσωπικό Δεδομένο*» είναι κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο, ανεξαρτήτως πληροφοριακής αξίας και βαρύτητας, έννοια ευρύτατη αφού μπορεί να αφορά από την πιο ανώδυνη έως την πιο «ευαίσθητη» πληροφορία, λχ. ερωτικές προτιμήσεις²⁴.

Η προστασία που πρώτη φορά πρόβλεψε ο νομοθέτης με την ψήφιση του Ν.2472/1997 και ακολούθως αποτυπώθηκε και στον ισχύοντα Ν.4624/2019, θεσπίστηκε σε εκτέλεση σχετικής υποχρέωσής του που απέρρευε από τις διατάξεις των Αρ. 2§1, 5§1, 9 και 19 του Συντάγματος, που αναγορεύουν σε πρωταρχική υποχρέωσή του Κράτους Δικαίου το να προστατεύει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ανθρώπου και να διασφαλίζει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, καθώς και το απόρρητο των επικοινωνιών του²⁵. Καταλυτικό ρόλο όμως έπαιξε, τόσο στο χρονικό σημείο της ψήφισης του νόμου, όσο και στο ειδικότερο περιεχόμενό του, η θέσπιση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24 Οκτωβρίου 1995 που απέβλεπε στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών των Κρατών

²³ Βλ. και Κωνσταντίνου Χριστοδούλου, «*Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*», 2^η έκδοση 2020, σελ. 8, όπου προτείνεται από τον συγγραφέα η άμεση κατάργηση της συγκεκριμένης διάταξης του Αρ.84, προ του κινδύνου κυρώσεων από την Ε.Ε., λόγω σύγκρουσής της με τον ΓΚΠΔ .

²⁴ Βλ. Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, *Προσωπικά Δεδομένα*, 2016, σελ.43 επ.

²⁵ Βλ. έτσι και Γιαννακούλα Αθηνά-Μηλαπίδου Μαρία «*Προσωπικά Δεδομένα*» 2017, σελ.3

Μελών ως προς την δυνατότητα ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Σημειωτέον είναι ότι η σχετική υποχρέωση λήψης αναγκαίων μέτρων είχε προβλεφθεί ήδη με την υπογραφή της Σύμβασης της 28 Ιανουαρίου 1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης «για την προστασία των ατόμων από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»²⁶.

Μάλιστα, στην Ζ' Αναθεώρηση του Συντάγματος της 6ης Απριλίου 2001 προστέθηκε και ρητή αναφορά στην προστασία των προσωπικών δεδομένων ως θεμελιώδους υποχρέωσης της πολιτείας και συγκεκριμένα στο Αρ. 9^Α Σ προβλέφθηκε ότι: *«Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει»*.

Την πληρότητα της έννοιας των προσωπικών δεδομένων, όπως αυτά είναι νοητά στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής έννομης τάξης, όπως προαναφέρθηκε, ήρθε να ολοκληρώσει η ψήφιση του **Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, στο **άρθρο 4** αυτού. Πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι ο όρος *«δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα»* διαφέρει σαφώς από αυτόν των *«προσωπικών δεδομένων»*, αφού τα τελευταία μπορεί να είναι και δεδομένα μη προσωπικού χαρακτήρα, που απλά ο κάτοχός τους τα θεωρεί *«προσωπικά»* του. Ο νομοθέτης έχει ως κριτήριο αντικειμενικά στοιχεία για τον προσδιορισμό του *«προσωπικού χαρακτήρα»* των δεδομένων και δεν ενδιαφέρεται για το τι υποκειμενικά θεωρεί ως προσωπικά του δεδομένα το υποκείμενο αυτών²⁷. Πρέπει δε, να καταστεί σαφές ότι το περιεχόμενο και η έκταση της έννοιας των προσωπικών δεδομένων είναι εξαιρετικά δύσκολο να προσδιοριστεί, για τον λόγο αυτόν και τα *«δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα»* δε μπορεί παρά να αποτελούν μια αόριστη νομική έννοια²⁸. Ο χαρακτήρας δε, ενός δεδομένου ως *«προσωπικό»* δεν είναι αμέσως αντιληπτός, καθώς ο επιθετικός αυτός προσδιορισμός μπορεί να του αποδοθεί μόνο μετά από συστηματική εμπειρική παρατήρηση της ικανότητάς του να προσδιορίζει την ταυτότητα του υποκειμένου του

²⁶ Βλ. Ιωάννη Καρακώστα *«Δίκαιο & INTERNET, Νομικά ζητήματα του Διαδικτύου»*, 3^η έκδοση σελ.168

²⁷ Βλ. Ευάγ. Παπακωνσταντίνου *«Νομικά Θέματα Πληροφορικής»*, 2006, σελ.29 υποσημείωση.

²⁸ Βλ. Εμμανουήλ Μεταξάκης *«Η Ποινική Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στα πλαίσια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών»*, 2015 σελ.103 επ.

φυσικού προσώπου. Βασικό λοιπόν, στοιχείο του είναι η σύνδεσή του με κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να οδηγεί στην εξακρίβωση της ταυτότητάς του είτε άμεσα (λχ. με τα πλήρη στοιχεία του ονοματεπώνυμου του), είτε έμμεσα (λχ. με την αναφορά του αξιώματός του, του ΑΦΜ ή του ΑΜΚΑ του κ.ο.κ.)²⁹. Συνακόλουθα, όταν λχ. με την «ανωνυμοποίηση» του δεδομένου επέλθει η αποσύνδεσή του από το πρόσωπο που το αφορά, αυτό παύει να αποτελεί προσωπικό δεδομένο, γι αυτό και δεν λογίζονται ως τέτοια, τα στατιστικής φύσης συγκεντρωτικά στοιχεία που δε μπορούν να οδηγήσουν σε προσδιορισμό των υποκειμένων που τα αφορούν, όπως προβλέφθηκε ρητά και στο Αρ.2.α΄ Ν.2472/1997.

Μάλιστα, έχει κριθεί ότι δεδομένα αποτελούν ακόμα και οι ασαφείς και ανακριβείς πληροφορίες, αφού ενδέχεται να «στιγματίσουν» τον φορέα τους ανεξαρτήτως του αν θα επιβεβαιωθούν,³⁰ η συγκεκριμένη κρίση όμως αποτελεί αντικείμενο ερμηνείας κατά περίπτωση με βάση αντικειμενικά ή υποκειμενικά κριτήρια. Αυτονόητα αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και οι φωτογραφίες ή απεικονίσεις, ακόμα και αν δεν συνοδεύονται από το ονοματεπώνυμο του απεικονιζόμενου προσώπου λχ. με λεζάντα, κι αυτό διότι η προσωπικότητα και η ταυτότητα ενός προσώπου προσδιορίζεται από διάφορα στοιχεία-γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη βιολογική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική, σύμφωνα τόσο με το **Αρ.2^α Οδηγίας 95/46/ΕΚ**³¹, όσο πλέον και με το Αρ. 4 του **Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς από την όψη ενός φυσικού προσώπου εύκολα μπορεί κανείς να πληροφορηθεί και τα υπόλοιπα στοιχεία της ταυτότητάς του, ιδίως με τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις στην αναγνώριση προσώπων (λχ. με χρήση βιομετρικών μεθόδων).

Επίσης σαφές είναι ότι, προκειμένου να θεωρείται «προσωπικό» ένα δεδομένο και άρα δεκτικό προστασίας βάσει των παραπάνω νομοθετημάτων, η πληροφορία αυτού πρέπει να αφορά απαραίτητως **σε φυσικό πρόσωπο**, καθώς μόνο τα φυσικά πρόσωπα είναι δεκτικά προστασίας των δικαιωμάτων των δεδομένων τους. Μάλιστα, τα πρόσωπα αυτά πρέπει να είναι **ζώντα** κατά τον χρόνο που ζητείται η προστασία

²⁹ Ευγ .Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, ο.π. σελ.44 επ.

³⁰ Βλ. έτσι και απόφαση 4/2008 Αρχής Προστασίας Δεδομένων Πρ. Χαρακτήρα.

³¹ Βλ. Κωνσταντίνος Χριστοδούλου, «*Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*», 2013, σελ. 16 επ.

αυτή, αφού τα δεδομένα των αποβιωσάντων δεν τυγχάνουν προστασίας^{32,33}. Επιπλέον, σε κάθε περίπτωση δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αποτελούν μόνο στοιχεία καταγεγραμμένα και όχι προφορικά.³⁴ Επίσης, έχει υποστηριχθεί στη νομολογία³⁵, ότι δεν αποτελούν προσωπικά δεδομένα οι αξιολογικές κρίσεις ή οι επιστημονικές αξιολογήσεις που δεν έχουν επίσημο χαρακτήρα, όπως λχ. οι ιατρικές γνωμοδοτήσεις για την υγεία ασθενών, με το επιχείρημα ότι δεδομένα αποτελούν μόνο οι πληροφορίες, δηλαδή οντολογικές κρίσεις. Η τελευταία άποψη δεν φαίνεται ορθή, καθώς πρέπει να γίνει δεκτό ότι οποιαδήποτε πληροφορία αφορά σε επιστημονική κρίση σχετική με την υγεία ενός φυσικού προσώπου προφανώς και αποτελεί προσωπικό δεδομένο του, (και μάλιστα ευαίσθητο – ειδικών κατηγοριών, που απολαμβάνει μεγαλύτερης προστασίας τόσο κατά την προϊσχύουσα (Αρ. 25β' Ν.2472/1997) όσο και στην παρούσα νομοθεσία (βλ. 9§1 ΓΚΠΔ)), καθώς προσδιορίζει ιδιότητές του που μπορούν να το χαρακτηρίσουν στον περίγυρό του, ακόμα και να το στιγματίσουν κοινωνικά.

1.3 Διάκριση προσωπικών δεδομένων σε απλά και ευαίσθητα ή ειδικών κατηγοριών

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του **N.2472/1997**, αλλά και των ισχυόντων μέχρι την ψήφιση του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, τα προσωπικά δεδομένα διακρίνονταν σε «**απλά**» (ή μη ευαίσθητα) και «**ευαίσθητα**» ή «**ειδικών κατηγοριών**», με κριτήριο την πληροφοριακή βαρύτητά τους ως προς την ιδιωτικότητα, διάκριση η οποία βέβαια είναι εφεύρημα της θεωρίας, καθώς ουδείς λόγος γίνεται στη νομοθεσία για την έννοια των απλών δεδομένων, αλλά μόνο για την ειδικότερη αυτών κατηγορία των «ευαίσθητων». Η διάκριση δηλαδή επελέγη από την θεωρία προκειμένου να διαχωρίσει τις δύο έννοιες ορολογικά, οπότε

³² Βλ. έτσι και απόφαση Αρχής (ΑΠΔΠΧ) 38/2010 που έκρινε ότι δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό πεδίο του νόμου 2472/1997 η αποκάλυψη προσωπικών δεδομένων θανόντων με την κατάρτιση και τη δημοσιοποίηση του πίνακα θνησιμότητας χειρουργηθέντων, ανακτηθείσα από τον ιστότοπο της ΑΠΔΠΧ: www.dpa.gr, και Π.Αρμαμέντος – Β.Σωτηρόπουλος, «Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997», 2005, σελ.23 επ..

³³ Βλ. και μελέτη Φ.Μίττλετον «Η έννοια των Προσωπικών Δεδομένων» δημοσιευμένη στον Τόμο «Προσωπικά Δεδομένα. Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή», επιμέλεια Λεων. Κοτσαλή, σελ. 19, 2016.

³⁴ Βλ. Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου «Νομικά Θέματα Πληροφορικής», 2006, σελ.28 και Π.Αρμαμέντος – Β.Σωτηρόπουλος, «Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997», σελ.20 επ.

³⁵ Βλ. ΑΠ 637/2013, ΝΟΜΟΣ, ΔΙΜΕΕ 2014, σελ.125

κατά την ερμηνεία του νόμου θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι ρυθμίσεις για τα «ευαίσθητα» δεδομένα λειτουργούν προσθετικά σε σχέση με τα ισχύοντα για τα «απλά» (λχ. στην εξέταση τυχόν εξαίρεσης από τη συγκατάθεση του ατόμου για τα ευαίσθητα δεδομένα, θα πρέπει να προστίθεται και οι εξαιρέσεις που ισχύουν για τα απλά, στο μέτρο που αυτές δεν αλληλοκαλύπτονται).³⁶

Τα κριτήρια δε, βάσει των οποίων ο νομοθέτης επέλεξε να κάνει αυτόν τον διαχωρισμό διευρυμένης προστασίας, έγκεινται **αφενός** στην εξάλειψη διακρίσεων σε βάρος του υποκειμένου των δεδομένων που τυγχάνει προστασίας και **αφετέρου** στην υποκειμενικότητα βάσει της οποίας λαμβάνεται μια πληροφορία, λχ. στη πληροφόρηση του αν κάποιος ανήκει σε συγκεκριμένη θρησκευτική ή κοινωνική ομάδα, γεγονός που μπορεί από μόνο του να οδηγήσει σε διακρίσεις σε βάρος του αξιολογούμενο υποκειμενικά.

Η αποσαφήνιση της διάκρισης αυτής βέβαια, είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς ο νόμος υποβάλλει τα «ευαίσθητα» (και όπως θα δούμε στη συνέχεια, τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων) σε εντονότερη προστασία σε σχέση με τα μη ευαίσθητα (απλά), προστασία που αποτυπώθηκε σε μεγαλύτερο βαθμό, ακόμα και από τις προβλέψεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας που καθορίστηκε στο Αρ.8 Οδηγίας 95/46/EK (στην ελληνική έννομη τάξη αρχικά με τον Ν.2472/97). Όπως θα αναλυθεί δε, ειδικότερα στα παρακάτω κεφάλαια της παρούσας μελέτης, ο Κανονισμός διέυρυνε περαιτέρω την προστασία αυτή, θέτοντας ειδικότερους κανόνες και καλύπτοντας συστηματικά και διεξοδικά όλες τις ειδικότερες περιπτώσεις δεδομένων των παραπάνω νομοθετημάτων και εναρμονίζοντας πλήρως και οριστικά την νομοθεσία των κρατών μελών της ΕΕ γύρω από την διάκριση αυτή. Μάλιστα, τις περιπτώσεις των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν σε καταδίκες και αδικήματα, τις οποίες η ελληνική νομοθεσία στον Ν.2472/1997 προσδιόριζε ως ευαίσθητα δεδομένα, ο Κανονισμός τις αντιμετώπισε αυτοτελώς, σε άλλο Άρθρο και διαχωρίζοντάς τες από τις «ειδικές κατηγορίες δεδομένων» (έννοια παρεμφερής εννοιολογικά και περιπτώσιολογικά με αυτής των ευαίσθητων δεδομένων), στις οποίες όρισε συγκεκριμένες εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα της απαγόρευσης επεξεργασίας. Συγκεκριμένα, στο Αρ. 10 του Κανονισμού προβλέφθηκε ότι η διενέργεια επεξεργασίας

³⁶ Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, ο.π. σελ.44 επ.

ως προς τα δεδομένα αυτά που αφορούν σε ποινικές καταδίκες και αδικήματα θα διενεργείται, πέρα από την προαπαιτούμενη συνδρομή των όρων του Αρ. 6 Κ (ΕΕ) 2016/679 (λχ. με συναίνεση υποκειμένου ή για εκτέλεση καθήκοντος ή υποχρέωσης κ.ο.κ.), και απαραίτητως υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής του Κράτους Μέλους, ή κατόπιν ρητών εγγυήσεων που βασίζονται στο δίκαιο τη Ένωσης ή του κράτους μέλους.

Την ανωτέρω διάκριση εξομάλυνε πλέον η πρόσφατη ψήφιση του Ν.4624/2019, όπου, σε συμμόρφωση με τις προβλέψεις του Κανονισμού, αποσαφηνίστηκε και στην ελληνική έννομη τάξη η έννοια των δεδομένων ειδικών κατηγοριών και ο τρόπος της νόμιμης επεξεργασίας τους, ενώ προβλέφθηκαν (στα Αρ. 22, 24, 25 επ. αυτού) και συγκεκριμένες εξαιρέσεις του επιτρεπτού της επεξεργασίας τους, για σκοπούς λχ. υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, απειλής της εθνικής ασφάλειας, ανθρωπιστικούς, ιατρικούς κλπ., καθώς και οι ειδικότερες προϋποθέσεις και συνθήκες υπό τις οποίες θα λαμβάνει χώρα η επεξεργασία αυτή, ανάλογα μάλιστα και με το αν η επεξεργασία γίνεται από ιδιωτικούς ή δημοσίους φορείς.

Από τα παραπάνω λοιπόν, είναι σαφές ότι στην ελληνική έννομη τάξη, με τον όρο «**απλά προσωπικά δεδομένα**» νοούνται όσα δεν περιλαμβάνονται στην περιοριστική ρύθμιση του Ν.4624/1997 ως «*δεδομένα ειδικών κατηγοριών*» ή ως «*αφορόντα σε ποινικές καταδίκες ή αδικήματα*», καθώς και του προισχύοντος Ν.2472/1997 ως «*ευαίσθητα δεδομένα*». Έχουν κριθεί δε, ως τέτοια λχ. το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο και το μητρώνυμο, η ηλικία, ο αριθμός αστυνομικού δελτίου ταυτότητας, ο ΑΦΜ και ο αριθμός δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, η διεύθυνση κατοικίας ή αλληλογραφίας, ο αριθμός τηλεφώνου, το επάγγελμα και το μορφωτικό επίπεδο, οι καταναλωτικές συνήθειες, η διεύθυνση IP (Internet Protocol), τα φορολογικά στοιχεία³⁷, καθώς και τα οικονομικά δεδομένα όπως λχ. οι τραπεζικοί λογαριασμοί, τα περιουσιακά στοιχεία, οι επενδύσεις, οι πιστωτικές κάρτες, ο απολογισμός των εσόδων και των εξόδων, οι πιστώσεις (συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων των δανείων και των υποθηκών), τα δεδομένα ασφάλισης, τα επιδόματα, η κληρονομιά, η αποζημίωση κ.α.³⁸

Με τον όρο «**ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα**», αναφερόμαστε στα δεδομένα

³⁷ Βλ. ενδεικτική απαρίθμηση: Εμμανουήλ Μεταξάκης «*Η Ποινική Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στα πλαίσια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών*», 2015 σελ.74 επ., καθώς και Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, ο.π. σελ.46 επ.

³⁸ Βλ. έτσι και ΣυμβΠλημΑθην 3668/2007, ΠοινΧρον 2007, 271

που αφορούν στον σκληρό πυρήνα της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου, σύμφωνα δε, με τις επιταγές του προϊσχύοντος Ν. 2472/1997 αυτά αφορούν περιοριστικά:

Α) στη φυλετική ή εθνική προέλευση του υποκειμένου, δηλαδή στον προσδιορισμό της εθνικής ή φυλετικής ομάδας στην οποία ανήκει, η οποία δεν ταυτίζεται απαραίτητα με την υπηκοότητα ή ιθαγένειά του (που δεν αποτελούν ευαίσθητα δεδομένα), αλλά με την φυλετική ή εθνοτική καταγωγή του (λχ. αθίγγανοι, ινδιάνοι κλπ.)

Β) στα πολιτικά φρονήματα,

Γ) στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις,

Δ) στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση,

Ε) στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή,

ΣΤ) στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και

Ζ) στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων.

Αναφορικά δε, με τα δεδομένα που αφορούν σε ποινικές διώξεις (περίπτωση του Αρ.2 εδαφίου β' Ν.2472/97 που διατηρήθηκε σε ισχύ με το Ν.4624/2019) πρέπει να σημειωθεί ότι στην ελληνική έννομη τάξη, έχει κριθεί ότι προκειμένου να υπαχθεί μια πληροφορία στον όρο του «ευαίσθητου προσωπικού δεδομένου», δεν αρκεί η κατάθεση έγκλησης ή μήνυσης σε βάρος του υποκειμένου που το αφορά, αντιθέτως απαιτείται να έχει χωρήσει η κίνηση ποινικής δίωξης, ώστε να αποκτήσει αυτό την ιδιότητα του κατηγορουμένου και να είναι δεκτικό ειδικότερης προστασίας των δικαιωμάτων του κατά τα παραπάνω. Συνακόλουθα, τα δεδομένα του προσώπου προτού αυτό αποκτήσει την ιδιότητα του κατηγορουμένου δεν θεωρούνται ευαίσθητα ούτε ειδικών κατηγοριών, αφού δεν είναι σχετικά με ποινικές διώξεις ούτε και αφορούν σε προηγηθείσες καταδίκες³⁹.

Η θέσπιση του νέου Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 διέυρνε, από την 25^η Μαΐου 2018 και εξής, την έννοια των προσωπικών δεδομένων που τυγχάνουν ειδικότερης και μεγαλύτερης προστασίας. Συγκεκριμένα, πέραν όλων όσων προβλέφθηκαν στην Οδηγία 95/46/ΕΚ και στον Ν.2479/1997 ότι πρέπει να απολαμβάνουν μεγαλύτερης προστασίας ως ευαίσθητα, στην κατηγορία αυτή προστέθηκαν για πρώτη φορά ρητά η απαγόρευση επεξεργασίας «γενετικών δεδομένων», «βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου», αλλά και «δεδομένων που

³⁹ Βλ. έτσι Διατ. ΕισΠρΑΘ 123/2014, ΠοινΔνη 2014, σελ. 107 και Γιαννακούλα Αθηνά-Μηλαπίδου Μαρία «Προσωπικά Δεδομένα» 2017, σελ.3

αφορούν... τον γενετήσιο προσανατολισμό». Συγκεκριμένα, στο **Αρ. 9 του Κανονισμού** 2016/679 ΕΕ, προβλέφθηκε ο όρος δεδομένα «**Ειδικών Κατηγοριών**», ο οποίος ενσωματώθηκε στην ενωσιακή νομοθεσία από όλα τα κράτη μέλη, αντικαθιστώντας έτσι τον προγενέστερο όρο "ευαίσθητα δεδομένα".

Ειδικότερα, στο αρ. Αρ. του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 ορίστηκε ότι: «Επεξεργασία **Ειδικών Κατηγοριών** δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. 1.Απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό» Στα Αρ. 5 και 6 δε, του Κανονισμού ορίστηκαν οι αυστηρές αρχές και προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες είναι δυνατή η επεξεργασία τους, ενώ στο Αρ.9 προβλέφθηκε και το ειδικότερο δικαίωμα του κάθε Κράτους-Μέλους να νομοθετεί το ίδιο καθορίζοντας τους περαιτέρω όρους και περιορισμούς κάτω από τους οποίους είναι δυνατή η επεξεργασία των βιομετρικών, των γενετικών, αλλά και των δεδομένων που αφορούν στην υγεία.

Μάλιστα, ο νέος Κανονισμός επιφύλαξε ειδικότερη προστασία σχετικά με τα δεδομένα που αφορούν σε ποινικές καταδίκες και αδικήματα, για τα οποία έγινε ξεχωριστή πρόβλεψη στο **Αρ.10** το οποίο και ορίζει ότι : «*Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικά μέτρα ασφάλειας που βασίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 διενεργείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους το οποίο προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Πλήρες ποινικό μητρώο τηρείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής*».

1.4 Γενικές Αρχές που διέπουν την επεξεργασία

Προκειμένου δε, να τύχουν επεξεργασίας τα προσωπικά δεδομένα, σύμφωνα με το Αρ. 5 του ΓΚΠΔ ΕΕ 2016/679, θα πρέπει να τηρούνται απαραίτητως συγκεκριμένοι

κανόνες, που ορίζονται ως **Αρχές επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων**.⁴⁰

Πρώτη στην παρ.1^{α'} του Αρ.5 προβλέφθηκε η **«Αρχή της νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας»** σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα «υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων». Η αρχή αυτή θεσπίστηκε για να δημιουργήσει εμπιστοσύνη στο υποκείμενο σχετικά με την νομιμότητα της τηρούμενης διαδικασίας επεξεργασίας των δεδομένων του και προκειμένου να το διευκολύνει να ασκήσει τα δικαιώματά του⁴¹. Ουσιαστικά πρόκειται για διαφανή πολιτική ενημερώσεώς του σχετικά με τα παραπάνω, που εξειδικεύεται και στην αιτιολογική σκέψη 39 του Κανονισμού, γι αυτό και συνδέεται άρρηκτα με τις αρχές της δικαιοσύνης και της λογοδοσίας.

Ακολούθως, στην παρ. 1β' του Αρ.5 θεσμοθετήθηκε **«η αρχή της νομιμότητας του σκοπού και του τρόπου επεξεργασίας»**, σύμφωνα με την οποία η συλλογή των προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να εξυπηρετεί έναν σκοπό, έστω και μελλοντικό, ο οποίος θα πρέπει να επιλέγεται στα πλαίσια της συνταγματικής νομιμότητας και της νομιμότητας που επιβάλλει ο κοινός νομοθέτης, να είναι συγκεκριμένος και να μη γίνεται περαιτέρω επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο με τον άνω σκοπό. Τα όρια της νομιμότητας καλύπτουν εκτός από τον σκοπό της επεξεργασίας και την ίδια τη μέθοδο της επεξεργασίας, η οποία θα πρέπει να διενεργείται με τρόπο που να μην παραβιάζει τις ελευθερίες και τα δικαιώματα του υποκειμένου.

Εξίσου σημαντική είναι και η **«αρχή της αναλογικότητας»** (Αρ.5§1γ' ΓΚΠΔ), στην οποία έχει στηριχθεί πολλές φορές η ΑΠΔΠΧ για να εκφέρει κρίση σε διάφορα ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Με βάση αυτήν, τα προς επεξεργασία δεδομένα πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή και όχι περισσότερα από όσα απαιτείται για το σκοπό της επεξεργασίας. Θα πρέπει δηλαδή, να υπάρχει αυστηρή σύνδεση μεταξύ του επιδιωκόμενου σκοπού με τα υπό επεξεργασία προσωπικά δεδομένα, να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του και να είναι τα απολύτως απαραίτητα (όχι περισσότερα) και αναγκαία για να φτάσουμε στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η αναγκαιότητα αυτή, υφίσταται όταν δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο σκοπός με άλλα

⁴⁰ Βλ. και Ευγ .Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, ο.π. σελ. 69 επ.

⁴¹ Βλ. και επιμέλεια Λ.Κοτσαλή –Κ. Μενουδάκου, *«Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή»*, 2018, Μελέτη Φ.Παναγοπούλου-Κουτνατζή σελ.234 επ..

ηπιότερα μέσα⁴². Ορίζει, λοιπόν, δύο κριτήρια για τον έλεγχο νομιμότητας της επεξεργασίας, το ποσοτικό κριτήριο, που απαιτεί συνάφεια και προσφορότητα ως προς το σκοπό της επεξεργασίας και το ποιοτικό, που απαιτεί τα δεδομένα να είναι «όχι περισσότερα» από όσα κάθε φορά απαιτείται.

Βασικές αρχές της επεξεργασίας είναι, επίσης, η «**αρχή της ακρίβειας**», η οποία επιτάσσει τα δεδομένα να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, να είναι επίκαιρα και ακριβή, καθώς και η «**αρχή της καθορισμένης χρονικής διάρκειας διατήρησης των προσωπικών δεδομένων**» (Αρ.5§1δ' και ε' ΓΚΠΔ αντίστοιχα), σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα θα πρέπει να τηρούνται στη μορφή που επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας του υποκειμένου τους, μόνο για όσο διάστημα απαιτείται για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής και της επεξεργασίας τους. Το χρονικό διάστημα της επεξεργασίας κρίνεται κατά περίπτωση από την Αρχή, που είναι υπεύθυνη για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η διατήρηση τους για ιστορικούς, επιστημονικούς ή στατιστικούς λόγους μετά την πάροδο του ορισμένου χρονικού διαστήματος, επιτρέπεται μόνο με άδεια της.

Άλλες δύο σημαντικές αρχές που προστεθήκαν με τη διάταξη του άρθρου 5 του Κανονισμού ΕΕ 2016/679 και αφορούν στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, αποτελούν η «**Αρχή της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας**» (Αρ.5§1στ' ΓΚΠΔ), σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζει την ασφάλεια των δεδομένων, την προστασία τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και την τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων μέτρων και η «**αρχή της λογοδοσίας**» (Αρ.5§2 ΓΚΠΔ), η οποία επιβάλλει στον υπεύθυνο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων την υποχρέωση απόδειξης της συμμόρφωσης στις παραπάνω Αρχές επεξεργασίας. Αποτέλεσμα της εισαγωγής της τελευταίας στον Κανονισμό, ήταν η απουσία: α) της υποχρέωσης προληπτικής γνωστοποίησης προς την ΑΠΔΠΧ των πράξεων επεξεργασίας από τον υπεύθυνο προστασίας και β) της λήψης αδείας επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, αφού τα παραπάνω αντικαταστάθηκαν από την ανά πάσα στιγμή υποχρέωση απόδειξης της συμμόρφωσής του προς το περιεχόμενο του Κανονισμού (λογοδοσία). Το ανωτέρω, ήταν συνέπεια της απλούστευσης των

⁴² Βλ. εφαρμογή της άνω αρχής και στην ΑΠ 901/2019 ΝΟΜΟΣ.

διαδικασιών ελέγχου που εισήγαγε ο νέος Κανονισμός και οδήγησε στην απομάκρυνση του προϋφιστάμενου μοντέλου προληπτικού ελέγχου και στην εγκαθίδρυση ενός νέου μοντέλου «οιωνεί αυτορρύθμισης» ως προς το πρόσωπο του υπευθύνου επεξεργασίας.⁴³

1.5. Το δικαίωμα της ιδιωτικότητας

Προτού όμως, επιχειρηθεί η ανάλυση των προβλέψεων του νόμου 4624/2019 και ειδικότερα της νομοτυπικής μορφής του αδικήματος της παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τυποποιείται στο Άρθρο 38 του νέου νομοθετήματος, είναι σκόπιμο να προηγηθεί η κατανόηση της έννοια της ιδιωτικότητας, στην προστασία της οποίας και στοχεύει, τόσο ο νέος Γενικός Κανονισμός ΕΕ 2016/679, όσο και ο Ν.4624/2019.

Συγκεκριμένα, με τον όρο «**ιδιωτικότητα**» εννοούμε το δικαίωμα του ατόμου να αποφασίζει από μόνο του για τον χρόνο, τον τρόπο και μέχρι ποιο σημείο οι πληροφορίες που το αφορούν θα μπορούν διαβιβάζονται σε τρίτους⁴⁴. Αποτελεί ένα κατά βάση αμυντικό συνταγματικό δικαίωμα⁴⁵ και ένα από τα πρωταρχικά δικαιώματα που τυγχάνουν προστασίας με τον νέο Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) **2016/679 (GDPR)**, όπως προκύπτει και από της Αιτιολογική του Έκθεση⁴⁶, ενώ ως έννοια είναι απόλυτα συνυφασμένη με τα συνταγματικά προστατευόμενα δικαιώματα της προστασίας του ιδιωτικού Βίου (Αρ.91§1 Σ) και της προσωπικότητας του ατόμου (Αρ.5§1 Σ). Το εν λόγω δικαίωμα μάλιστα, προστατεύεται ρητά **τόσο** στην «Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. της 10/12/1948⁴⁷, που ορίζει στο Αρ. 12 ότι: «*Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το*

⁴³ Βλ. έτσι και επιμέλεια Λ.Κοτσαλή –Κ. Μενουδάκου, «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», 2018, Μελέτη Γ.Γιαννόπουλου, Λ.Μήτρου, Γρ.Τσόλια «Υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας» σελ.195 επ.

⁴⁴ Βλ.και <https://el.wikipedia.org/wiki/Ιδιωτικότητα>, <http://www.businessdictionary.com/definition/privacy.html>

⁴⁵ Βλ. και Ιωάννη Δ. Ιγγλεζάκη «Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα» (2004), σελ. 49επ.

⁴⁶ Βλ. σκέψη (4) Αιτιολογικής Έκθεσης Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR)

⁴⁷ Βλ.σχετικά: επίσημη ιστοσελίδα Γραφείου Υψηλού Επιτρόπου των Ηνωμένων Εθνών: <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>, καθώς και επίσημη ιστοσελίδα Διεθνούς Αμνηστίας: <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>

δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους», **όσο** και στο «Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα» (ICCPR) που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη στις 16 Δεκεμβρίου 1966, με έναρξη ισχύος την 23^η Μαρτίου 1976 και κυρώθηκε στην Ελλάδα με το Ν.2462/1997 (ΦΕΚ Α' 25/26.2.97), όπου στο Αρ.17 αυτού προβλέπεται ότι: «1. Κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειας, της κατοικίας ή της αλληλογραφίας του, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του. 2. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας από το νόμο έναντι τέτοιων παρενοχλήσεων ή προσβολών».

Για το δικαίωμα αυτό, ως βασικού πυρήνα της προστασίας του ιδιωτικού βίου, πρώτη φορά έγινε αναφορά σε επιστημονική βιβλιογραφία από τους Warren και Brandeis, σε μελέτη τους δημοσιευθείσα στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ το 1890⁴⁸, που ορίστηκε ότι το «δικαίωμα του να αφήνεται κανείς μόνος του» αποτελεί ειδικότερη μορφή του δικαιώματος του ατόμου να ορίζει ή να απολαμβάνει τη ζωή του. Ο ορισμός αυτός όμως, για πρώτη φορά εγκαθιδρύθηκε από τον Thomas Cooley, που στην «Πραγματεία στο Δίκαιο των Δικαιωμάτων» που εξέδωσε το 1879, όρισε τον ιδιωτικό βίο ως δικαίωμα πλήρους «Προσωπικής Ασυλίας» (“Personal Immunity”)⁴⁹ και ως «το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να μην ενοχλείται από τους άλλους και να αφήνεται μόνος του στην ηρεμία του»⁵⁰.

Καθώς δε, στην σύγχρονη ψηφιακή εποχή έχουν αλλάξει άρδην οι τεχνικές δυνατότητες της παραβίασης του ιδιωτικού βίου του ατόμου με τη δυνατότητα μετάδοσης της πληροφορίας σε απειροελάχιστο χρόνο, κατέστη παραπάνω από επιτακτική η ανάγκη ανάπτυξης σταθερών αρχών για την προστασία του. Η παραπάνω αναγκαιότητα είναι περισσότερο επιτακτική τα τελευταία χρόνια που οι νέες τεχνολογίες έχουν καταστήσει ευκολότερες και ευρύτερα διαδεδομένες τις μορφές ελέγχου των υποκειμένων των δικαιωμάτων, όπως λχ. των εργαζομένων μιας επιχείρησης, μεταλλάσσοντας την φύση και τη δομή του εργασιακού περιβάλλοντος,

⁴⁸Βλ. αναδημοσίευση της μελέτης των Warren και Brandeis «*The Right to Privacy*» Harvard Law Review, Vol. 4, No. 5. (Dec. 15, 1890), σελ. 193-220, στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Cornell: <https://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>

⁴⁹ Βλ. και μελέτη της Dorothy J. Glancy “Arizona Law Review –*The Invention of the right to Privacy*” 1979, ανακτηθείσα από την επίσημη ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου της Santa Clara: <http://law.scu.edu/wp-content/uploads/Privacy.pdf>

⁵⁰ Βλ. σχετικά και Ιωάννη Δ. Ιγγλεζάκη ο.π. σελ.49.

καθώς και τις συνθήκες εργασίας⁵¹. Η ανάγκη θέσης συγκεκριμένων ορίων στον έλεγχο αυτό (και στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων) είναι δεδομένη και διότι τα ίδια τα μέσα λχ. διεκπεραίωσης της εργασίας (Η/Υ, ταμειακή μηχανή) μπορούν να αποτελέσουν και εργαλείο παρακολούθησης, αφού αποθηκεύουν πληροφορίες, τόσο σχετικές με την εργασία και την αποδοτικότητα των υποκειμένων (εργαζομένων), όσο και με τις προσωπικές συνήθειες και άλλα δεδομένα που αφορούν στον ιδιωτικό τους βίο, διεισδύοντας περισσότερο στον ιδιωτικό τους χώρο και χρόνο.

Αξίζει δε, να σημειωθεί ότι η «ιδιωτικότητα», ως αγαθό υπέρτατο και πεπερασμένο, πέρα από δικαίωμα είναι και ελευθερία. Ταυτόχρονα, υποστηρίζεται ότι στον δημόσιο χώρο αποτελεί και μία πολιτική ιδιότητα⁵², ιδιότητα δηλαδή του πολίτη έναντι του κράτους, της οποίας ο έλεγχος υπόκειται σε αυστηρές προϋποθέσεις που ελέγχονται από ανεξάρτητες αρχές που έχουν επιβληθεί από το Σύνταγμα και από την κοινοτική νομοθεσία. Στον ιδιωτικό δε, χώρο (λχ. στον χώρο της οικονομίας, του εμπορίου και των ιδιωτικών υπηρεσιών) διαπιστώνει κανείς ότι η ιδιωτικότητα μεταβάλλεται χαρακτηριστικά, καθώς το άτομο μπορεί να είναι, αφενός φορέας και αφετέρου χρήστης της πληροφορίας, μπορεί δηλαδή τόσο να γίνεται αντικείμενο λήψης των προσωπικών του πληροφοριών, όσο και να αναζητά το ίδιο πληροφορίες-δεδομένα των προσώπων με τα οποία επιθυμεί να συναλλάσσεται.

Μάλιστα, ως συνταγματικό δικαίωμα και πτυχή της αυτονομίας του φορέα της, η ιδιωτικότητα, δεν εκχωρείται με τους όρους που αυτό συμβαίνει με το αστικό δικαίωμα στην προσωπικότητα (άρθρο 57 ΑΚ). Αυτό συμβαίνει διότι σε αντίθεση με το τελευταίο, αυτή διαθέτει περιεχόμενο πρωτίστως ηθικό και δευτερευόντως οικονομικό. Για τον λόγο αυτόν και έχει κριθεί και από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων ότι, όσο αφορά στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων⁵³, αυτή προστατεύεται μόνο στον πυρήνα της και όχι στις εκφάνσεις της που συνδέονται με το δημόσιο αξίωμα του υποκειμένου της. Οι προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες βέβαια, προκρίνεται το δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού για τα δημόσια πράγματα σταθμίζεται και

⁵¹ Βλ. και μελέτη: Λίλιαν Μήτρου «Έχουν οι εργαζόμενοι (αξίωση για) ιδιωτικότητα;» www.dpa.gr και ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ - Τεύχος 10 – Φεβρουάριος 2008, Αφιέρωμα: «Ιδιωτικότητα –Τα όρια μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας - Δημοσίου και Ιδιωτικού»

⁵² Βλ. και μελέτη: Φίλιππος Μίτλεττον: «Μορφές ιδιωτικότητας-Μια κατ' εσχόλην πολιτική ιδιότητα και κοινωνική επιλογή», www.dpa.gr και ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ - Τεύχος 10 – Φεβρουάριος 2008, Αφιέρωμα: «Ιδιωτικότητα –Τα όρια μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας - Δημοσίου και Ιδιωτικού»

⁵³ Βλ. «Επέμβαση σε αρχείο προσωπικών δεδομένων (άρθρο 22 § 4 Ν.2472/1997» παρατηρήσεις Ιωάννη Δ. Ιγγλεζάκη στην απόφαση ΜΠλημΑθ 2813/2015, ΔΙΜΕΕ 2015,409, 585.

κρίνεται κάθε φορά κατά περίπτωση⁵⁴.

Είναι σαφές ότι στις μέρες μας, λόγω των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων, δεν είναι αυτοσκοπός η προστασία των προσωπικών δεδομένων να αποτελεί επέκταση της προστασίας μόνο της ιδιωτικής ζωής, καθώς πέραν αυτής, απειλείται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου. Η τελευταία συνίσταται στο δικαίωμά του να επιλέγει ποιες πληροφορίες του προσώπου του θα αποκαλύπτει και ποιες δεν θα δημοσιοποιεί σε τρίτους, κάτω από τις προϋποθέσεις που θέτει το ίδιο, δικαίωμα που προσδιορίζεται και ως το «δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού», αποτελεί δε, ιδιαίτερη έκφανση του δικαιώματος της ιδιωτικότητας. Το υποκείμενο σύμφωνα με την παραπάνω αρχή, έχει δικαίωμα να γνωρίζει, να παρακολουθεί και να ελέγχει ποιες και γιατί συλλέγει και διατηρεί πληροφορίες που το αφορούν, ώστε να προστατεύει τον εαυτό του, χωρίς να καθίσταται πληροφοριακό αντικείμενο, αναπτύσσοντας ελεύθερα την προσωπικότητά του και συνδράμοντας στην δημοκρατική διαδικασία και στην πληροφοριακή συγκρότηση της πολιτείας. Τα παραπάνω είναι αυτονόητα, αν αναλογιστεί κανείς ότι το «δικαίωμα στην πληροφόρηση», κατέστησε την πληροφορία ως ένα αγαθό ιδιαίτερης οικονομικής και πολιτισμικής αξίας, συνδέοντας την διαχείρισή της με τον πυρήνα της αυτονομίας του ατόμου.⁵⁵

Από όλα τα παραπάνω, γίνεται εύκολα αντιληπτό γιατί επέλεξε ο Ευρωπαίος Νομοθέτης να θέσει υπό την απόλυτη προστασία του Ευρωπαϊκού Δικαίου το δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, θωρακίζοντάς το στο έπακρο νομικά, με την θέσπιση του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) και επαναλαμβάνοντας, υπογραμμίζοντας και επικαιροποιώντας την βασική αρχή της Οδηγίας 95/46/ΕΚ που έθετε επί ίσοις όροις την προστασία των δεδομένων και την ελεύθερη διακίνηση αυτών, αποσκοπώντας κυρίως στην απελευθέρωση της κυκλοφορίας τους εντός της Κοινότητας.

⁵⁴ Έτσι λχ. το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι δεν συνιστά παραβίαση του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή (Αρ. 8 της ΕΣΔΑ) η δημοσίευση ειδήσεων σχετικών με την ιδιωτική ζωή δημοσίων προσώπων, εκτός αν οι ειδήσεις είναι ιδιωτικές ή προσωπικές ή αν δεν υπάρχει δημόσιο συμφέρον δημοσίευσης, Συγκεκριμένα, διέγνωσε ότι δεν δικαιολογείται η δημοσίευση-παραβίαση του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής συζύγου δημοσίου προσώπου - προέδρου πολιτικού κόμματος, στην περίπτωση της δημοσίευσης φωτογραφιών της με το νεογέννητο παιδί της, χωρίς τη συναίνεσή της (ακόμα και αν έχουν τραβηχτεί σε δημόσιο χώρο χωρίς να είναι ταπεινωτικές), καθώς τη δεδομένη στιγμή που δημοσιοποιήθηκαν δεν τεκμηριώθηκε επίκαιρο ενδιαφέρον του κοινού για την παραβίαση του απορρήτου (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ της Dupate κατά Λετονίας της 19.11.2020 (αρ. προσφ.18068/2011, ECHR caselaw.com).

⁵⁵ Βλ. διατριβή της Ε. Σαατζίδου-Παντελιάδου, «*Νέοι κανόνες δικαίου στο πλαίσιο της Νέας Οικονομίας*», 2006, σελ. 53.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ - ΝΕΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Η γενικότερη Ποινική προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Εκτός από την ειδικότερη ποινική προστασία που προσέφεραν στοχευμένα οι θεσμοθετημένες διατάξεις του Αρ. 38 Ν.4624/2019 σε συμμόρφωση του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 και παλαιότερα οι διατάξεις του Αρ. 22 του προϊσχύοντος Ν.2472/1997, αλλά και του Αρ.15 Ν.3471/2006, πρέπει να σημειωθεί ότι τα προσωπικά δεδομένα τυγχάνουν ευρύτερης προστασίας και από άλλα συναφή ποινικά νομοθετήματα, τα οποία έχουν επικαιροποιηθεί τα τελευταία χρόνια λόγω και των νέων τεχνολογικών εξελίξεων. Έτσι, στο μέτρο που ποινικές συμπεριφορές που δεν επικαλύπτονται από την νομοτυπική μορφή των αδικημάτων που τυποποιούνται στο Αρ. 38 Ν.4626/2019, με αποτέλεσμα μια συγκεκριμένη συμπεριφορά παραβίασης να ενδέχεται καίτοι θα είχε ποινική απαξία, να παραμείνει ατιμώρητη, συχνά ενεργοποιούνται ειδικές διατάξεις άλλων ποινικών νόμων στο πραγματικό των οποίων εμπίπτει η υποκειμενική και αντικειμενική υπόσταση αντίστοιχων συμπεριφορών - αδικημάτων. Συγκεκριμένα, αντίστοιχες συμπεριφορές που αποτελούν ειδικότερη μορφή παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τυποποιούν άλλα ποινικά αδικήματα, αποτελούν ενδεικτικά: η παραβίαση του απορρήτου των εγγράφων (ηλεκτρονικών και μη - Αρ.370ΠΚ), του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας(370^Α΄ΠΚ), η παράνομη πρόσβαση σε σύστημα πληροφοριών ή σε δεδομένα (Αρ.370Β΄ΠΚ), η παραβίαση στοιχείων ή προγραμμάτων υπολογιστών, που συνιστούν κρατικά, επιστημονικά ή επαγγελματικά απόρρητα (Αρ.370Γ΄ΠΚ), η χωρίς δικαίωμα αντιγραφή ή χρήση προγραμμάτων υπολογιστών ή η πρόσβαση σε πληροφοριακό σύστημα ή σε στοιχεία που μεταδίδονται με συστήματα τηλεπικοινωνιών (370Δ΄ΠΚ), η αθέμιτη παρακολούθηση ή αποτύπωση σε υλικό φορέα μη δημόσιας διαβίβασης ή παρέμβασης (370Ε΄ ΠΚ), η παραβίαση επαγγελματικής εχεμύθειας (Αρ.371ΠΚ), η παραβίαση απορρήτου επικοινωνιών του Αρ.10 Ν.3115/2003, η απάτη και η απάτη με υπολογιστή (Αρ. 386 και 386^Α΄ ΠΚ).⁵⁶

Αντίστοιχη προστασία σχετικά με την προστασία της επεξεργασίας προσωπικών

⁵⁶ Βλ. και Ιωάννη Δ. Ιγγλεζάκη ο.π. σελ. 51, καθώς και Ευγ. Αλεξανδροπούλου ο.π. σελ. 191.

δεδομένων αλλά και τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στο πλαίσιο της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα, προσφέρει ο Ν.3471/2006. Ο τελευταίος, ως ειδικότερος του παλαιότερου Ν.2472/1997 αλλά και του ισχύοντος Ν.4624/2019, κατισχύει ακόμη και στην περίπτωση που τυχόν η γενική ρύθμιση του τελευταίου είναι ευνοϊκότερη για το υποκείμενο των δεδομένων⁵⁷, μάλιστα το υποκειμενικό του πεδίο προστασίας περιλαμβάνει και τα νομικά πρόσωπα.

2.2 Η νομοτυπική μορφή του αδικήματος του Αρ.38 του Ν.4624/2019

Σύμφωνα με το **Αρ. 38** του νέου νόμου **4624/2019**, όπου περιγράφονται οι Ποινικές κυρώσεις που απειλούνται στην περίπτωση της παραβίασης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ορίζεται ότι :

«**1.** Όποιος, χωρίς δικαίωμα: α) επεμβαίνει με οποιονδήποτε τρόπο σε σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και με την πράξη του αυτή λαμβάνει γνώση των δεδομένων αυτών· β) τα αντιγράφει, αφαιρεί, αλλοιώνει, βλάπτει, συλλέγει, καταχωρεί, οργανώνει, διαρθρώνει, αποθηκεύει, προσαρμόζει, μεταβάλλει, ανακτά, αναζητεί πληροφορίες, συσχετίζει, συνδυάζει, περιορίζει, διαγράφει, καταστρέφει, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός (1) έτους, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

2. Όποιος χρησιμοποιεί, μεταδίδει, διαδίδει, κοινολογεί με διαβίβαση, διαθέτει, ανακοινώνει ή καθιστά προσιτά σε μη δικαιούμενα πρόσωπα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία απέκτησε σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 1 ή επιτρέπει σε μη δικαιούμενα πρόσωπα να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών, τιμωρείται με φυλάκιση, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

3. Εάν η πράξη της παραγράφου 2 αφορά ειδικών κατηγοριών δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του άρθρου 9 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ ή δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή τα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας του άρθρου 10 του ΓΚΠΔ, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με

⁵⁷ Βλ. Κωνσταντίνα Γ.Αρκουλή, «Προστασία Προσωπικών Δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες» (2010), σελ.169.

άλλη διάταξη.

4. Με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών τιμωρείται ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων, εάν είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος ή να προκαλέσει περιουσιακή ζημία σε άλλον ή να βλάψει άλλον και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ.

5. Εάν από τις πράξεις των παραγράφων 1 έως και 3 προκλήθηκε κίνδυνος για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή για την εθνική ασφάλεια, επιβάλλεται κάθειρξη και χρηματική ποινή έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ.

6. Τα κακουργήματα που προβλέπονται στο παρόν άρθρο υπάγονται στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων.»

2.3 Το προστατευόμενο έννομο αγαθό

Το θέμα του προσδιορισμού του εννόμου αγαθού που προστατεύεται από προσβολές με βάση τον **N.4624/2019** είναι ακόμα ανοιχτό, ήδη από την θέσπιση του προϊσχύοντος N.2472/1997⁵⁸.

Υποστηρίζεται ότι το έννομο αγαθό που προστατεύεται είναι τα ίδια τα *προσωπικά δεδομένα*, τόσο τα εξωτερικά, όσο και τα εσωτερικά, αρκεί ο φορέας τους να είναι φυσικό πρόσωπο.⁵⁹

Η κρατούσα όμως πλέον, άποψη στην θεωρία και στη Νομολογία δέχεται ότι η πρόβλεψη του άρθρου 38 του N.4624/19 (και του προϊσχύοντος Αρ.22 N.2472/1997) έχει ως στόχο της την προστασία και την αποτροπή της προσβολής, ως εννόμου αγαθού, του δικαιώματος στην **πληροφοριακή αυτοδιάθεση (ή αυτοκαθορισμό)**, ως ειδικότερη εκδήλωση του **δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή (ιδιωτική σφαίρα)**⁶⁰, δικαίωμα

⁵⁸ Βλ. και Γ. Νούσκαλη, «Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων», Β' έκδοση, 2007, σελ. 14 επ.

⁵⁹ Βλ. έτσι αναλογικά και Κωνσταντίνα Γ.Αρκουλή, ο.π., σελ.153, καθώς και Εμμανουήλ Μεταξάκη ο.π. σελ.310.

⁶⁰ Βλ. έτσι και Γιαννακούλα Αθηνά-Μηλαπίδου Μαρία ο.π, σελ.84, ΤριμΕφΑθ 175/2014, ΝΟΜΟΣ και Αρμενόπουλος 2014, 1740, ΟΛΑΠ 1/2017, ΠοινΔνη2017, σελ.833επ., ΣυμβΠλημΣάμου 34/2001, ΠοινΔνη 2002, σελ. 881, ΣυμβΠλημΑθ 1281/2014, Αρμενόπουλος 2015, 1190, αλλά και αναλογικά μελέτη του Θεοχάρη Δαλακούρα, «Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις», ΠοινΧρον ΝΑ', σελ.1029, όπου υποστηρίζεται ότι η δημιουργία 'ηλεκτρονικού πορτραίτου' υπόπτου μέσω της συσχέτισης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του, εφόσον δεν τηρηθούν οι προϋποθέσεις απόκτησής του σχετικού αποδεικτικού υλικού, ως ανακριτική πράξη προσβάλλει τουλάχιστον το δικαίωμα *πληροφοριακής αυτοδιάθεσης* του Αρ.9^ΑΣ, και

του οποίου το αξιολογικό υπόβαθρο πηγάζει από τις διατάξεις των αρ. 5§1Σ και 9^ΑΣ, καθώς και από το Αρ.8 της ΕΣΔΑ, συνδεδεμένο με τις αξιολογικές βάσεις μιας δημοκρατικής έννομης τάξης⁶¹. Το δικαίωμα στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση (Αρ.9^ΑΣ) δε, αποτελεί μια ειδικότερη έκφραση του δικαιώματος στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην συμμετοχή στα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά πράγματα⁶², ενώ η ρυθμιστική του εμβέλεια καταλαμβάνει τη χρήση και τη δημοσιοποίηση των προσωπικών δεδομένων τόσο μέσω υπολογιστή όσο και με άλλα μέσα (λχ. τηλεοπτικές εκπομπές), συγκρουόμενη πολλές φορές και με το δικαίωμα στην πληροφόρηση. Αξιοσημείωτο επιπλέον, είναι ότι το άρθρο 5§1 Συντάγματος αναγνωρίζει ως αυτονόητο δικαίωμα του κάθε ανθρώπου, όχι μόνο να διαθέτει και να ασκεί τα δικαιώματα που απορρέουν από την προσωπικότητά του «*ως αυτόνομο, αυτεξούσιο και αυτοδιάθετο μη περιουσιακό αγαθό*», αλλά και να αναπτύσσει αυτήν σε όλο το φάσμα της οργανωμένης από το κράτος κοινωνικής ζωής, ήτοι στον κοινωνικό, οικονομικό και στον πολιτικό τομέα αυτής⁶³. Τα παραπάνω συνεπάγονται την δημιουργία όχι μόνο αρνητικών, αλλά και θετικών υποχρεώσεων του Κράτους προς τους πολίτες, αφού το τελευταίο υποχρεούται: α) να μην παρεμποδίζει την ανάπτυξη της προσωπικότητας, β) να αίρει τα υφιστάμενα εμπόδια στην άσκησή της και γ) να παρέχει όλα τα απαιτούμενα μέσα ώστε οι πολίτες να δύνανται να ασκούν ελεύθερα το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, δικαίωμα το οποίο τελεί υπό την εγγύηση του ίδιου σύμφωνα και με το Αρ. 25 Σ.

Ουσιαστικά λοιπόν, ο νόμος 4624/2019, στα πλαίσια της παραπάνω υποχρέωσης του κράτους να προστατεύει το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, ποινικοποιεί στο Αρ. 38 αυτού την κατάργηση του απορρήτου και της μυστικότητας της ιδιωτικής ζωής, καθώς και την αποκάλυψη των στοιχείων της που ακολουθεί την κατάργηση του απορρήτου. Άλλωστε, και όταν ο Ποινικός Κώδικας προστατεύει την ιδιωτική σφαίρα του προσώπου (λχ. στα Αρ. 370, 370^Α και 371 ΠΚ) τιμωρεί την παραβίαση κάποιου απορρήτου και συγκεκριμένα την παραβίαση του απορρήτου των

αποτελεί παράνομως κτηθέν αποδεικτικό υλικό που επισείει την απαγόρευση αξιοποίησής του σύμφωνα και με την πρόβλεψη του Αρ.19§3Σ .

⁶¹ Βλ. Κρίτωνα Κοκκινάκη, *Προστασία των «Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα» και «Αποδεικτικές Απαγορεύσεις» στην Ποινική Δίκη*, μελέτη δημοσιευμένη στην ΠοινΔνη 2000, σελ.756 επ.

⁶² Βλ. έτσι και Κώστα Χ. Χρυσόγονου, *«Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα»*, 2^η έκδοση, 2002, σελ. 198επ.

⁶³ Βλ. σχετικά και Αριστόβουλου Μάνεση *«Συνταγματικά Δικαιώματα – α' ατομικές ελευθερίες»*, δ' έκδοση, σελ. 118 επ.

επιστολών, την παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας, όπως και την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας.

Αν αναλογιστεί κανείς δε, ότι ο πληροφοριακός αυτοκαθορισμός προϋποθέτει την ελευθερία του ατόμου να αποφασίζει για τις πράξεις του, σε συνδυασμό με την δυνατότητά του να ενεργεί σύμφωνα με την απόφαση αυτή⁶⁴, ορθότερο είναι να δεχθούμε ότι το δικαίωμα του ατόμου να αποφασίζει τη θέση προς επεξεργασία των πληροφοριών που το αφορούν, εντάσσεται σαφώς σε μία έννοια ιδιωτικής και όχι «κρυφής» ζωής. Η ιδιωτική ζωή δεν είναι αναγκαστικά κρυφή ή απόρρητη, αλλά στοιχείο της είναι η -κατά τη βούληση του υποκειμένου της- δημοσιότητα στα όρια που αυτό επιλέγει, αφού το έννομο αγαθό της ιδιωτικότητας μπορεί να διατεθεί μόνο από τον φορέα του. Όταν υπερβαίνονται αυτά τα όρια της δημοσιότητας, χωρίς δικαίωμα προβλεπόμενο στον νόμο (λχ. εκ των Αρ.24-30 Ν.4624/2019), τότε υπάρχει προσβολή του εννόμου αγαθού της ιδιωτικής ζωής και της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης. Η προστασία δηλαδή του Ν.4624/19 δεν περιορίζεται μόνο στα μη γενικά προσβάσιμα («κρυφά») δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και σε αυτά που καίτοι νομίμως τέθηκαν σε πρόσβαση κάποιου, εντούτοις ο τελευταίος τα χρησιμοποιεί για σκοπούς αντικείμενους στους ορισμούς του νόμου.

Κατά τα παραπάνω, ορθότερο είναι να δεχθεί κανείς ότι βασική προϋπόθεση για την παραδοχή της προσβολής του εννόμου αγαθού της ιδιωτικότητας αποτελεί η ύπαρξη αρχείου δεδομένων μη δημοσιοποιημένου (και όχι απαραίτητα «κρυφού»), καθώς στην περίπτωση της επεξεργασίας δεδομένων που είχαν ήδη δημοσιοποιηθεί δεν υφίσταται ουσιαστικό άδικο, δηλαδή προσβολή εννόμου αγαθού, άποψη που δέχεται κατά κόρον και η νομολογία των ποινικών δικαστηρίων μας⁶⁵, αλλά και το ΕΔΔΑ⁶⁶. Συγκεκριμένα, η γνωστοποίηση και δημοσίευση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αίρει την έννοια του απορρήτου της μυστικότητας της ιδιωτικής ζωής, διότι

⁶⁴ Βλ. και Ιωάννη Δ. Ιγγλεζάκη ο.π. σελ. 52επ, Νούσκαλη, ο.π. σελ.13

⁶⁵ Βλ. ενδεικτικά έτσι και ΣυμβΠλημΑθ 1281/2014, Αρμενόπουλος 2015, 1190, ΠοινΔνη2015, 197, ΤριμΕφΑθ 175/2014, ΝΟΜΟΣ και Αρμενόπουλος 2014, 1740, ΔιατΕισΠλημΑθην 123/2014, ΠοινΔνη 2014 σελ.1071, αλλά και *contra* ΣυμβΠλημΣάμου 34/2001, όπου υποστηρίχθηκε ότι το έννομο αγαθό που προστατεύεται από τον Ν.2472/1997 (και συνακόλουθα και από τον Ν.4624/2019) είναι τα «απόρρητα» ή «κρυφά» δεδομένα.

⁶⁶ Βλ. σχετικά απόφαση ΕΔΔΑ της 10.09.2020 του Ν.Σ.κατά Κροατίας (αρ. προσφ. 36908/2013) που έκρινε ότι κακώς δεν ελήφθησαν υπ' όψιν από τα δικαστήρια της Κροατίας οι εκτιμήσεις της προσφεύγουσας ότι η επίμαχη τηλεοπτική έκθεση των δεδομένων της ταυτότητας του ορφανού βρέφους από την γιαγιά του, στα πλαίσια της διεκδίκησης της επιμέλειά του από αυτήν, «ουσιαστικά δεν παρείχε πληροφορίες που δεν ήταν ήδη γνωστές στο κοινό» από προηγούμενες αναφορές στα ΜΜΕ, ECHR caselaw.com

αυτά καθίστανται κοινά και προσιτά στον οποιονδήποτε. Συνεπώς, η αναδημοσίευση των δεδομένων αυτών δεν υπάγεται στο πεδίο ποινικής προστασίας του νόμου, διότι το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής, ως μοναδική έκφραση με την οποία αυτή προστατεύεται ποινικά ως έννομο αγαθό από το Νόμο, δεν υφίσταται πλέον, έχει ήδη καταλυθεί με την πρώτη ενέργεια (με την πρώτη δημοσίευση). Σε περίπτωση λοιπόν, αναδημοσίευσης δεν προκύπτει προσβολή του εννόμου αγαθού της ιδιωτικής ζωής, καθώς έχει ήδη πληγεί στον πυρήνα της η έννοια της ιδιωτικότητας έχοντας καταλυθεί με την προγενέστερη δημοσιοποίηση⁶⁷. Δηλαδή, μόνο όσο η ιδιωτική ζωή είναι απόρρητη είναι άξια προστασίας, ενώ όταν έχει πλέον ευρέως δημοσιοποιηθεί στον κοινωνικό της περίγυρο, η προσβολή της είναι ήδη ολοκληρωμένη και παύει να είναι άξια προστασίας.

Επίσης, μια άποψη της θεωρίας, ήδη από την αρχή της ψήφισης του προϊσχύοντος Ν.2472/1997, πρόβαλλε ως σκοπιμότερο να θεωρήσουμε ως προσβαλλόμενο έννομο αγαθό την **ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας** ως γενικό-δικαίωμα πλαίσιο, θεωρώντας ότι το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των πληροφοριών αποτελεί συγκεκριμενοποίησή του, χωρίς να ανάγεται αυτό σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό.⁶⁸ Δεν αποκλείστηκαν δε, και κάποιες παραλλαγές που προέκριναν δευτερευόντως την προστασία και άλλων έννομων αγαθών όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ιδιωτική ζωή, το απόρρητο επικοινωνιών και το δικαίωμα πληροφόρησης. Μάλιστα, την θέση για το «**ατομικό - προσωπικό απόρρητο**», ως προστατευόμενο έννομο αγαθό του Ν.2472/97 (και συνακόλουθα και του Ν.4624/2019), αυτονομούμενο από το αγαθό της προσωπικής ελευθερίας, υιοθέτησε και ο Ι.Μανωλεδάκης, που υποστήριξε ότι το πρώτο εντάσσεται στο πλαίσιο του δεύτερου, προκειμένου να απολαύει μεγαλύτερης προστασίας.⁶⁹ Ασφαλέστερο όμως, όπως προεκτέθηκε, είναι να προκριθεί η άποψη της προστασίας του εννόμου αγαθού

⁶⁷ Βλ. ενδεικτικά και 1) ΣυμβΠλημΑθ 1281/2014, ο.π., όπου κρίθηκε ότι οι αναδημοσιεύσεις της λίστας Λαγκάρντ δεν προσβάλλουν την ιδιωτική ζωή, καθώς με την πρώτη δημοσίευση αναλώθηκε πλήρως η έννοια της μυστικότητας και του απορρήτου, καθώς και 2) απόφαση ΕΔΔΑ κατά Ουγγαρίας της 12.01.2021 (αρ.προσφ. 36345/2016), όπου κρίθηκε ότι η ανάρτηση στο διαδίκτυο – δημοσιοποίηση λίστας μεγαλοφειλετών του δημοσίου δεν παραβιάζει το Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, καθώς εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, συγκεκριμένα την «*επιτακτική κοινωνική ανάγκη*» δημοσίου ελέγχου της φοροδιαφυγής.

⁶⁸ Βλ. και Παρατηρήσεις Ουρανίας Αδάμου στην απόφαση 67/2002 της ΑΠΔΠΧ δημοσιευμένης στην ΠοινΔνη 2004, σελ. 422,

⁶⁹ Βλ. Ι.Μανωλεδάκη «Το έννομο αγαθό» ως βασική έννοια του Ποινικού Δικαίου, Σάκκουλας 1998, σελ. 359επ..

του δικαιώματος πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, ως ειδικότερης έκφανσης του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής, θέση που υιοθέτησε στην πλειοψηφία της και η Νομολογία.

Αξίζει τέλος, να σημειωθεί, ότι η μονάδα μέτρησης του εννόμου αγαθού προσδιορίζεται από τον αριθμό των αρχείων που έχουν συσταθεί και των υποκειμένων που αυτά αφορούν. Εάν δηλαδή κάποιος χρησιμοποιεί περισσότερα προσωπικά δεδομένα για το ίδιο υποκείμενο και από το ίδιο αρχείο, τότε έχει προσβληθεί μία μονάδα του προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού, εκτός εάν το έννομο αγαθό έχει ειρηνεύσει εν τω μεταξύ και προσβάλλεται εκ νέου⁷⁰, όπως όταν περισσότερα προσωπικά δεδομένα, που αφορούν όμως στο ίδιο υποκείμενο, χρησιμοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς επεξεργασίας, λ.χ. με χρήση των δεδομένων αυτών, εκτός του ποινικού και ενώπιον πολιτικού ή/και διοικητικού δικαστηρίου ή σε περίπτωση διαβίβασης σε τρίτους.⁷¹

2.4 Η Αντικειμενική υπόσταση του βασικού αδικήματος του Αρ.38§1 Ν.4624/2019.

Σύμφωνα με το Αρ. 38§1 του Ν.4624/2019: «1. Όποιος, χωρίς δικαίωμα: α) επεμβαίνει με οποιονδήποτε τρόπο σε σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και με την πράξη του αυτή λαμβάνει γνώση των δεδομένων αυτών· β) τα αντιγράφει, αφαιρεί, αλλοιώνει, βλάπτει, συλλέγει, καταχωρεί, οργανώνει, διαρθρώνει, αποθηκεύει, προσαρμόζει, μεταβάλλει, ανακτά, αναζητεί πληροφορίες, συσχετίζει, συνδυάζει, περιορίζει, διαγράφει, καταστρέφει, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός (1) έτους, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη». Από την επισκόπηση της διάταξης προκύπτει ότι, στη βασική μορφή του α' εδαφίου, ο Ν.4624/2019, τιμωρεί την με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς δικαίωμα, επέμβαση σε σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την μέσω της επέμβασης αυτής, λήψη γνώσης του περιεχομένου των δεδομένων. Στο β' εδάφιο της άνω παραγράφου τιμωρείται η με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς δικαίωμα, εκδήλωση μιας από τις εκεί αναφερόμενες

⁷⁰ Βλ. σχετικά με την προσβολή μίας μονάδας του έννομου αγαθού και Αλέξανδρου Παν. Κωστώρα «Έννοιες και θεσμοί του Ποινικού Δικαίου», εκδ. Σάκκουλα 2001, σελ.607, που προκρίνει ότι προσβολή νέας μονάδας εννόμου αγαθού και επομένως, διάπραξη νέου εγκλήματος συντρέχει όταν, μετά την αποκατάσταση της ειρήνευσης του εννόμου αγαθού, ο δράστης την καταλύσει εκ νέου.

⁷¹ Βλ. έτσι και ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, ΠοινΧρον2013, σε. 383, καθώς και Γ. Νούσκαλη, «Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων», Β' έκδοση, 2007, σελ. 72-73.

συμπεριφορές επεξεργασίας (χρήσης) προσωπικών δεδομένων. Όλες δε, οι μορφές του αδικήματος, βασική και διακεκριμένες, διώκονται αυτεπαγγέλτως, αφού ο νομοθέτης δεν έχει προβλέψει ως προαπαιτούμενο της άσκησης ποινικής δίωξης την κατάθεση εγκλήσεως.

Πρόκειται για ένα αδίκημα σε βαθμό πλημμελήματος, **κοινό**, αφού αυτοουργός του μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε, δεδομένου ότι αφετηρία της νομοθετικής πρόβλεψης αποτελεί η λέξη «όποιος». Η έννοια αυτή, συμπίπτει ουσιαστικά με την ιδιότητα του «υπευθύνου επεξεργασίας», αφού δεν ασκεί επιρροή το γεγονός του αν έχει αποκτήσει νόμιμα ή «πανηγυρικά» την ιδιότητα αυτή, αρκεί κατά τον χρόνο διάπραξης της ενέργειας της επεξεργασίας ο υπαίτιος να είναι ο ίδιος υπεύθυνος αυτής, δηλαδή να είναι εκείνος «που καθορίζει», ασχέτως του αν «καθορίζει νόμιμα», τους στόχους και τον τρόπο της επεξεργασίας.⁷² Σύμφωνα δε, με τους ορισμούς του Αρ.4§(7) του ΓΚΠΑ ΕΕ2016/679 ΕΚ: 7) «**υπεύθυνος επεξεργασίας**» είναι «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους». Το γεγονός αυτό όμως, **δεν καθιστά** το έγκλημα του Αρ.38 **ιδιαίτερο**, όπως θα συνέβαινε αν απαιτείτο, για την στοιχειοθέτησή της αντικειμενικής του υπόστασης, να συντρέχει στο πρόσωπο του δράστη η νόμιμη ιδιότητα του υπευθύνου, αφού όπως προεκτέθηκε, ακόμα και ο δράστης ποινικών αδικημάτων δύναται να αποκτήσει την ιδιότητα του υπευθύνου επεξεργασίας, καθορίζοντας παράνομα τους στόχους και τον τρόπο της.⁷³

Παθών είναι το υποκείμενο στο οποίο ανήκουν τα δεδομένα που προσβάλλονται, δηλαδή **φυσικό πρόσωπο** ζων, ενήλικας ή ανήλικος, δεκτικός προστασίας, ο οποίος έχει και το δικαίωμα να παρασταθεί προς υποστήριξη της κατηγορίας κατά του δράστη σύμφωνα με τους ορισμούς και τις προϋποθέσεις των Αρ.

⁷² Βλ. έτσι και Γνώμη 1/2010 Ομάδας του άρθρου 29 ανακτηθείσα από την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_el.pdf

⁷³ Βλ. έτσι και: Εμμανουήλ Μεταξάκης «Η Ποινική Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στα πλαίσια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», 2015 σελ.314

63 επ. του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σε καμία δε, περίπτωση στη θέση του παθόντος από το αδίκημα του Αρ.38 Ν.4624/2019, δε μπορεί να βρίσκεται νομικό πρόσωπο, δεδομένου ότι ο φορέας του εννόμου αγαθού που πλήττεται είναι πάντοτε φυσικό πρόσωπο (υποκείμενο των δεδομένων), γεγονός που προκύπτει ευθέως από τους ορισμούς τόσο των Αρ.1 και 2§γ' Ν. 2472/1997 (που διατηρήθηκαν σε ισχύ με το Αρ.84 Ν.4624/2019), όσο και του Αρ.4§1) ΓΚΠΔ, αλλά συνάγεται εξ αντιδιαστολής και από τις διατάξεις του νόμου για προστασία δεδομένων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα (συγκεκριμένα των Αρ. 1, 2^{α'} και 13 του προϊσχύοντος Ν.2774/1999, καθώς και των Αρ. 2, 10 και 11 του ισχύοντος Ν.3471/2006). Η άποψη δε, που είχε υποστηριχθεί παλαιότερα⁷⁴, ότι δικαιούχος αποζημίωσης και άρα παθών πρέπει να θεωρείται και αυτός που έχει υποστεί βλάβη από την παράνομη επεξεργασία των δεδομένων, χωρίς απαραίτητα να συμπίπτει στο πρόσωπο του η ιδιότητά του αυτή με αυτήν του φορέα (υποκειμένου) των δεδομένων που προσβλήθηκαν, δεν φαίνεται πειστική, αφενός λόγω του ότι ο νόμος αποβλέπει στην προστασία του *υποκειμένου* των δεδομένων και όχι των τρίτων στα έννομα συμφέροντα των οποίων ενδεχομένως προκαλείται βλάβη από την παράνομη επεξεργασία⁷⁵ και *αφετέρου* διότι αμέσως ζημιούμενος είναι μόνο το υποκείμενο των δεδομένων.

Τόπος τέλεσης του αδικήματος σύμφωνα με την «αρχή της ενότητας» μπορεί να θεωρηθεί τόσο ο τόπος που ενήργησε ο δράστης, όσο και ο τόπος που επήλθε το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς του, γεγονός που ιδίως στα *διαδικτυακά εγκλήματα* έχει ευρεία εφαρμογή, καθώς συνήθως η διαδικτυακή συμπεριφορά του δράστη δεν εξαντλείται στο τόπο όπου ενεργεί, αλλά εκτείνεται λχ. και στον τόπο όπου αποθηκεύονται τα δεδομένα, κατόπιν «δημοσίευσής» τους από τον δράστη⁷⁶ (τόπο όπου εδρεύει ο «πάροχος φιλοξενίας» απ' τον οποίο αποκτούν παράνομη πρόσβαση τρίτοι χρήστες). Ως προς τις περιπτώσεις των εδαφίων 1, 2, 3 και 4 του Αρ. 38 πρέπει να σημειωθεί ότι ως τόπος επέλευσης του αποτελέσματος θεωρείται ο τόπος όπου έλαβε χώρα η επέμβαση, η επεξεργασία ή η καθ' οιονδήποτε τρόπο χρήση του περιεχομένου των δεδομένων που παραβιάστηκαν ή επήλθε το αποτέλεσμά τους, ενώ στην

⁷⁴ Βλ. Ιωάννη Ιγγλεζάκη, «*Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα*», 2004 σελ.282

⁷⁵ Βλ. σχετικά ΣυμβΠλημΑθην 1989/2006 ΠοινΧρον 2007, σελ. 642επ. και Π.Αρμαμέντος – Β.Σωτηρόπουλος, «*Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997*», 1157) σελ.552 επ

⁷⁶ Βλ. Δημητρίου Κιούπη, «Ο τόπος τέλεσης του διαδικτυακού εγκλήματος», σελ. 43επ. στον Τόμο «*Ηλεκτρονικό Έγκλημα*» επιμέλεια Θεοχάρη Δαλακούρα, 2020

περίπτωση του πέμπτου εδαφίου όπου περιγράφεται αδίκημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης τόπος θεωρείται και ο τόπος όπου εκδηλώθηκε ο κίνδυνος, που μπορεί να διαφέρει από τον τόπο επέμβασης – παράνομης επεξεργασίας των δεδομένων. Αυτό συμβαίνει διότι αξιόποιο αποτέλεσμα δεν είναι μόνο αυτό που οδηγεί σε βλάβη το έννομο αγαθό αλλά και εκείνο που εκδηλώνεται ως κίνδυνος. Προκειμένου δε, να εφαρμοστεί το ελληνικό δίκαιο, σύμφωνα με το Αρ. 5 ΠΚ θα πρέπει να εφαρμοστεί η αρχή της εδαφικότητας, δηλαδή η πράξη να τελέστηκε εντός της ελληνικής επικράτειας, ακόμα και αν ο δράστης δεν είναι ημεδαπός.

Επιπλέον, το αδίκημα που περιγράφεται είναι **συμπεριφοράς**, αφού η αντικειμενική του υπόσταση εξαντλείται σε ορισμένη ενέργεια, δηλαδή τελείται με συγκεκριμένη συμπεριφορά του δράστη, αναπόσπαστα συνδεδεμένη με το υλικό αντικείμενο στο οποίο αυτός επενεργεί, επιφέροντάς του μεταβολή στον εξωτερικό κόσμο, χωρίς να απαιτείται η επέλευση κάποιου άλλου αποτελέσματος, πλην αυτού που έχει επέλθει με την επέμβασή του στο σύστημα αρχειοθέτησης των δεδομένων. Ταυτόχρονα, είναι έγκλημα *ενέργειας*, κατά κανόνα **στιγμιαίο** καθώς στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, μετά την τέλεση της πράξης της επέμβασης και της αθέμιτης πρόσβασης σε ένα σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων αποκαθίσταται η νομιμότητα⁷⁷. Υποστηρίζεται επίσης όμως, ότι σε κάποιες περιπτώσεις το αδίκημα μπορεί να χαρακτηριστεί και **διαρκές**⁷⁸, όταν λχ. διαμορφώνεται μια παράνομη κατάσταση από την οποία προσβάλλονται συνεχώς (διαρκώς) διαφορετικά προσωπικά δεδομένα, από αυτό ή αυτά τα οποία επλήγησαν με την αρχική συμπεριφορά, παρατείνοντας έτσι την προσβολή για όσο χρόνο εξακολουθεί η δια της ενέργειας του δράστη δημιουργηθείσα κατάσταση. Τέτοια περίπτωση θα μπορούσε να συνιστά η εγκατάσταση ενός συστήματος παρακολούθησης στοιχείων θέσης σε αυτοκίνητο ενός φυσικού προσώπου που αναμεταδίδει συνεχώς τα στίγμα του στον χώρο ή ενός προγράμματος αντιγραφής δεδομένων που είναι αποθηκευμένα σε έναν Η/Υ που αναμεταδίδει συνεχώς, χωρίς να μεσολαβήσει άλλη επέμβαση, τα δεδομένα που αποθηκεύονται σε διαφορετικούς χρόνους σε αυτόν κ.α.

Σημειωτέον είναι ότι η παράβαση που περιγράφεται στο Αρ. 38 Ν.4624/2019

⁷⁷ Για διάκριση εγκλήματος στιγμιαίου και διαρκούς βλ. και Ν.Χωραφά «Ποινικόν Δίκαιο. Γενικά Αρχαί», 1966, σελ.163.

⁷⁸ Βλ. έτσι αναλογικά και: Εμμανουήλ Μεταξάκης ο.π. σελ.316

μπορεί να χαρακτηριστεί έγκλημα είτε **διακινδύνευσης**, είτε **βλάβης**, ανάλογα με το αν η εγκληματική συμπεριφορά σταματά στην *επέμβαση* του δράστη και στην πρόκληση του κινδύνου (παρ.1ξα' και 5) ή αν επέρχεται και βλάβη στο έννομο αγαθό που κινδυνεύει (περιπτώσεις παρ.1ξβ', 2, 3, 4), αφού στην τελευταία περίπτωση οι διαζευκτικά αναφερόμενοι στον νόμο τρόποι τέλεσης του αδικήματος περιλαμβάνουν και τους τρόπους επεξεργασίας από τους οποίους επέρχεται βλάβη στην εμπιστευτικότητα - ιδιωτικότητα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενός φυσικού προσώπου. Ως προς τον κίνδυνο δε, που εμπεριέχει η επεξεργασία των δεδομένων, αυτός περιλαμβάνει κατ' αρχάς, τις δυσμενείς συνέπειες ή δυνητικές βλάβες που μπορεί να συνεπάγεται αυτή για τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τα συμφέροντα του υποκειμένου⁷⁹, λχ. στο δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, στην ελευθερία του λόγου, στη θρησκευτική ελευθερία, στα οικονομικά ή επαγγελματικά συμφέροντα. Η τυχόν λοιπόν, παράνομη επεξεργασία θα μπορούσε να οδηγήσει το υποκείμενο στην απώλεια έλεγχου του επί των προσωπικών του δεδομένων, σε απειλές για τη ζωή του, απολύσεις, διακρίσεις, καταχρήσεις, υποκλοπή της ταυτότητάς του, οικονομική ζημία, βλάβη φήμης, απώλεια της εμπιστευτικότητας, ελαχιστοποίηση δεδομένων κ.α.⁸⁰ Επιπλέον, στην περίπτωση της παρ.5 ο κίνδυνος αφορά στις δυσμενείς επιπτώσεις που θα προκαλούνταν στο κοινωνικό σύνολο από την μη ορθή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή από την πρόκληση προβλημάτων στην εθνική ασφάλεια.

Ειδικότερα, ως προς το αδίκημα που περιγράφεται στο πρώτο (α') εδάφιο της παραγράφου 1 του Άρθρου 38, αυτό αποτελεί **έγκλημα διακινδύνευσης**, όπως ρητά αναφέρεται και στην Αιτιολογική Έκθεση του Ν.4624/2019⁸¹. Συγκεκριμένα, το αποτέλεσμα της αξιόποινης συμπεριφοράς του δράστη του αδικήματος του εδ. α' σταματά στην δημιουργία κινδύνου για το απειλούμενο έννομο αγαθό, δηλαδή των αιτιακών όρων ή των συνθηκών για τη βλάβη του. Είναι δε, αδιάφορο αν επήλθε και η επέλευση του κινδύνου αυτού για την ολοκλήρωση της τυπικής υπόστασης του αδικήματος, αρκεί να διακινδύνευσε το έννομο αγαθό της πληροφοριακής

⁷⁹ Βλ. σχετικά μελέτη Θεόδωρου Χίου «*Η συμμόρφωση με βάση τον κίνδυνο στον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων*» Ελλ. Επιθεώρηση Ευρ. Δικαίου 4/2018, σελ. 469, καθώς και αιτιολ. Σκέψη (75) ΓΚΠΔ όπου αναφέρεται ότι «οι κίνδυνοι για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες φυσικών προσώπων ... είναι δυνατόν να προκύπτουν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε σωματική, υλική ή μη υλική βλάβη...»

⁸⁰ Βλ. σχετικά αιτιολ. Σκέψη (75) ΓΚΠΔ.

⁸¹ Βλ. Αιτιολογική Έκθεση Ν.4624/2019 Άρθρο 38 επ.

αυτοδιάθεσης του υποκειμένου, με την *λήψη γνώσης* των δεδομένων από τον δράστη, συμπεριφορά που αυτονόητα δημιουργεί τις προϋποθέσεις της μεταβολής του εξωτερικού κόσμου που συνεπάγεται κίνδυνο, ώστε να πληρεί τους όρους του χαρακτηρισμού του ως έγκλημα διακινδύνευσης, σύμφωνα και με τους ορισμούς της θεωρίας⁸². Σε κάθε περίπτωση δε, η ίδια η αιτιολογική έκθεση του Ν.4624/2019 αποδέχεται την «*θέση σε διακινδύνευση*» του εννόμου αγαθού από μόνη την μετά από επέμβαση λήψη γνώσης των δεδομένων. Μάλιστα, καθώς το αποτέλεσμα της εμπειρικής επέλευσης του κινδύνου από την ενέργεια του δράστη δεν αναφέρεται στην περιγραφή της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, (γεγονός που οδηγεί στην τιμώρηση του δράστη ασχέτως του αν έχει όντως επέλθει η διακινδύνευση) είναι σαφές ότι στην περίπτωση του εδ. α' περιγράφεται έγκλημα *αφηρημένης διακινδύνευσης* (μη γνήσιο)⁸³. Αντιθέτως, στην περίπτωση της παρ. 5 περιγράφεται έγκλημα *συγκεκριμένης* διακινδύνευσης, καθώς το αποτέλεσμα της παράνομης επεξεργασίας σταματά στη διακινδύνευση και μόνο της ελεύθερης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος ή της εθνικής ασφάλειας, χωρίς να απαιτείται για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης και η επέλευση της απειλούμενης βλάβης.

Ακολούθως, αναφορικά με τις υπόλοιπες περιπτώσεις της τέλεσης του αδικήματος, ήτοι των παρ.15β', 2, 3 και 4 του Αρ.38 Ν.4624/2019, αυτές ορθότερο είναι να δεχτεί κανείς ότι περιγράφουν εγκλήματα *βλάβης*, καθώς ως αποτέλεσμα του τρόπου τέλεσης αυτών (αντιγραφής, αλλοίωσης, αφαίρεσης, συλλογής, βλάβης, αποθήκευσης μεταβολής κλπ.) επέρχεται η επέλευση του κινδύνου και προκαλείται βλάβη στην ιδιωτικότητα του φορέα του αγαθού που πλήττεται.

Πρέπει επίσης, να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο αδίκημα περιλαμβάνεται στα *απλά εγκλήματα*, αφού η αντικειμενική του υπόσταση, όπως θα αναλύσουμε κατωτέρω, δύναται να περιλαμβάνει μία και μόνο πράξη προσβολής-επέμβασης, πραγματοποιούμενη κατά έναν και μόνο τρόπο, αδιάφορο ποιον εκ των αναφερόμενων στο νόμο. Μάλιστα, από την επισκόπηση της διάταξης του Αρ.38§1α,β' Ν.4624/2019,

⁸² Βλ. σχετικά με τον χαρακτηρισμό ενός εγκλήματος ως βλάβης ή διακινδύνευσης και Ι. Μανωλεδάκη «*Ποινικό Δίκαιο. Επιτομή Γενικού Μέρους*», 1992, Γ' έκδοση, σελ.250 επ.

⁸³ . Στο ίδιο συμπέρασμα οδηγείται κανείς και από την αναλογική ερμηνεία του αδικήματος του Άρθρου 370 ΠΚ από τον Ν.Χωραφά «ήτοι ότι το άνοιγμα της κεκλεισμένης επιστολής αποτελεί έγκλημα *αφηρημένης διακινδύνευσης*, σε αντιδιαστολή με την εισχώρησιν εις ξένα απόρρητα δι αναγνώσεως, αντιγραφής κλπ. που αποτελεί έγκλημα *βλάβης*, βλ. έτσι και Ν. Χωραφά «*Ποινικόν Δίκαιο*», επιμέλεια Κ. Σταμάτη, έκδοση 9^η, 1978, σελ.176επ.

παρόλο που δεν είναι τόσο σαφές, όσο στην προϊσχύουσα πρόβλεψη του Αρ.22§4 Ν.2472/97 (που ετίθετο ρητά και το διαζευκτικό «ή» στην περιγραφή της αντικειμενικής υπόστασης του άρθρου), προκύπτει ευχερώς ότι πρόκειται για έγκλημα **υπαλλακτικά μικτό** (γνήσιο πολύτροπο), η συρροή δε, μεταξύ των περιγραφόμενων τρόπων τέλεσής του στον νόμο, είναι φαινομενική πραγματική, έστω και αν πραγματωθούν αυτοί διαδοχικά, γιατί μία μονάδα έννομου αγαθού προσβάλλεται. Είναι σαφές από την (αδόκιμη ενδεχομένως) διατύπωση της παρ.1, ότι οι περισσότεροι κατά τον νόμο τρόποι πραγματώσεως της αντικειμενικής του υποστάσεως, δύνανται να εναλλαχθούν, ήτοι να τελεστούν με έναν ή περισσότερους τρόπους από τους αναφερόμενους στον νόμο. Συγκεκριμένα, τελείται: **είτε** με την στο εδάφιο 1^{α'} χωρίς δικαίωμα «επέμβαση» με οποιονδήποτε τρόπο σε σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων, **είτε** με τους ειδικότερα αναφερόμενους στο εδάφιο 1β' τρόπους επεξεργασίας (αντιγραφής, αφαίρεσης, αλλοίωσης, βλάβης, συλλογής, καταχώρησης, οργάνωσης, διάρθρωσης, αποθήκευσης, προσαρμογής, μεταβολής ανάκτησης, αναζήτησης πληροφοριών, συσχέτισης, συνδυασμού, περιορισμούς, διαγραφής, καταστροφής) που αποτελούν τις ενέργειες της προσβολής και εξειδικεύουν τον ειδικότερο χαρακτήρα της, ενώ είναι ευνόητο ότι αρκεί και ένας εξ αυτών για να θεμελιώσει το πραγματικό του αδικήματος της παραβίασης του Αρ.38§1 Ν.4624/2019.

2.5 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε σύστημα αρχειοθέτησης (παρ.1^{α'} Αρ.38).

Για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του βασικού αδικήματος της παρ.1^{α'} του Αρ. 38 Ν.4624/2019 απαιτείται η χωρίς δικαίωμα επέμβαση επί συστήματος αρχειοθέτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η μέσω της επέμβασης αυτής, *λήψη γνώσης* του περιεχομένου των δεδομένων. Συγκεκριμένα, η τέλεση του αδικήματος προϋποθέτει: α) την ύπαρξη «*συστήματος αρχειοθέτησης*» που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, κατά αναλογία του «*αρχείου*» που προέβλεπε η νομοτυπική μορφή του προϊσχύοντος Ν.2472/1997, β) την *επέμβαση* σε αυτό, γ) την *ανυπαρξία δικαιώματος* και δ) την με την επέμβαση αυτή *γνώση* από τον δράστη του περιεχομένου των δεδομένων.

2.5.1 Η έννοια της «επέμβασης» της παρ.1^α Αρ.38 Ν.4624/2019.

Η «επέμβαση» προϋποθέτει θετική ενέργεια, η οποία να έχει ως συνέπεια-επενέργεια στον εξωτερικό κόσμο την λήψη γνώσης του περιεχομένου των δεδομένων, δια οποιουδήποτε τρόπου (ακόμα δηλαδή και των αναφερόμενων στο εδάφιο β' τρόπων επεξεργασίας δηλαδή δια της αντιγραφής, αφαίρεσης, αλλοίωσης, βλάβης, συλλογής, καταχώρησης, οργάνωσης, διάρθρωσης, αποθήκευσης, προσαρμογής, μεταβολής, ανάκτησης αναζήτησης πληροφοριών, συσχέτισης, συνδυασμού, περιορισμού, διαγραφής ή καταστροφής). Τέτοια ενέργεια δε, αποτελεί σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση του Ν.4624/2019, η χωρίς δικαίωμα «εισβολή-εισχώρηση» απ' έξω σε συστήματα αρχειοθέτησης. Ειδικότερα, έχει κριθεί ότι τέτοια επέμβαση συνιστά λχ. η λήψη πιστοποιητικού ποινικής δίωξης και η χρήση αυτού για σκοπό διαφορετικό από αυτόν για τον οποίον χορηγήθηκε, αφού αυτό συνιστά μη νόμιμη επεξεργασία⁸⁴, ήτοι χωρίς δικαίωμα. Αντίθετα, δεν αποτελεί επέμβαση η ερώτηση από υπάλληλο εφορίας σε φορολογούμενο αν είναι τυφλός ενώπιον τρίτων, αφού ανάγεται στα πλαίσια των καθηκόντων ελέγχου του⁸⁵, ούτε η δημοσίευση στην εφημερίδα φωτογραφίας ανακτηθείσας από το facebook με την εντολή «δημόσια» (*public*)⁸⁶, ούτε και οι ίδιες οι δημόσιες αναρτήσεις σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης από τον ίδιο τον φορέα των δεδομένων (λχ. στο facebook" ή στο "instagram")⁸⁷. Είναι αυτονόητο όμως, ότι για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος απαιτείται η αυθαίρετη εισβολή σε σύστημα αρχειοθέτησης, καθώς μόνο η περαιτέρω χρησιμοποίηση του προϊόντος αυτής της εισβολής - επέμβασης δύναται να δομήσει αντικειμενικά την κατά νόμο έννοιά της, οπότε εφόσον δεν χωρήσει τέτοια «εισβολή» ή «είσοδος» και ο δράστης τυχόν γνώριζε τα δεδομένα αυτά από μόνος του⁸⁸ ή χωρίς αυθαίρετη έρευνα, παρέμβαση ή διείσδυση⁸⁹, τότε δεν πληρούται η νομοτυπική μορφή του αδικήματος.

⁸⁴ Βλ. έτσι ΑΠ 901/2019 ΝΟΜΟΣ

⁸⁵ Βλ. έτσι και ΔιατΕισΠλημΑγριν 121/2012, ΠοινΔνη 2014, σελ.47 επ.

⁸⁶ Βλ. έτσι και Τριμ.Πλημ.Αιγίου 791/2012, ΠοινΔνη 2013, σελ.309.

⁸⁷ Βλ. σχετικά και ΕφΑθην175/2014, Αρμενόπουλος, σελ. 1740, ΕιρηνΘεσ 6981/2017, ΝΟΜΟΣ, ΕιρηνΠατρ 1594/2018, ΝΟΜΟΣ, ΕιρΑθην5551/2019, ΝΟΜΟΣ, ΕιρηνΠατρ1211/2019, ΝΟΜΟΣ, καθώς και άρθρο "Αναρτήσεις από Facebook και Instagram ως αποδεικτικά μέσα σε πολιτικά δικαστήρια - Συλλογή ελληνικής νομολογίας" του Δημήτρη Βέρρα, ανακτηθέν τον Νοέμβριο του 2020 από τον ιστότοπο <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/anartiseis-apo-facebook-kai-instagram-os-apodeiktika-mesa-se-politika-dikastiria-syllogi>

⁸⁸ Βλ. έτσι και ΑΠ 2515/2009, Τράπεζα νομ. πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

⁸⁹ Βλ. και ΔιατΕισΠρωτΑθ ΕΓ147-12/74/10Δ/2012, ΠοινΔνη 2012, σελ.622, που έκρινε ότι δεν αποτελεί επέμβαση η μετά από Εισαγγελική παραγγελία λήψη βεβαίωσης νοσηλείας, του έχοντος προς τούτο έννομο συμφέρον να κάνει δικαστική χρήση αυτής. καθώς και ΤρΕφΠλημΘεσ 3176/2016 ΠοινΔνη 2019 σελ. 107,

2.5.2 Η έννοια του όρου «χωρίς δικαίωμα»

Αρκεί δε, η επέμβαση αυτή να έχει ως υλικό αντικείμενό της ένα σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και ο υπαίτιος να μην έχει δικαίωμα επεξεργασίας των παραπάνω δεδομένων, ήτοι τα δεδομένα να αφορούν σε τρίτο φυσικό πρόσωπο και να μην εμπίπτει ο δράστης σε μία εκ των εξαιρέσεων των Αρ. 21 - 36 του Ν.4624/2019 και του Κανονισμού 2016/679 Ε.Ε., ώστε να μην έχει εκ του νόμου δικαίωμα επεξεργασίας και λήψης γνώσης των δεδομένων. Ο όρος δηλαδή, «*χωρίς δικαίωμα*» πληρούται σε κάθε περίπτωση, όταν τελείται η περιγραφόμενη πράξη με παραβίαση των προϋποθέσεων που τίθενται στον νόμο⁹⁰. Παρόλο μάλιστα, που συνήθως η νομολογία θεωρεί αυτόν ως μέρος της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος (που θα είχε ως συνέπεια η τυχόν διαγνωσθείσα πλάνη ως προς τον δράστη να αφορά στα πραγματικά περιστατικά, ήτοι να αποτελεί πραγματική πλάνη του Αρ.30§1ΠΚ), ορθότερο είναι να δεχτεί κανείς, ότι με τον συγκεκριμένο όρο περιγράφεται ειδικό στοιχείο (*θεμελιώσεως*) του αδίκου της πράξης, με αποτέλεσμα η τυχόν πλάνη του δράστη ως προς την συνδρομή του στοιχείου αυτού να αποτελεί νομική πλάνη «περί τον άδικο χαρακτήρα της πράξεως» σύμφωνα με το Αρ. 31§2Π.Κ.⁹¹

Ειδικότερα, με τον όρο «*δικαίωμα*» στο νομοθέτημα, γίνεται ουσιαστικά αναφορά στις προϋποθέσεις με τις οποίες η επεξεργασία πραγματοποιείται νόμιμα, παραπέμποντας έμμεσα στα σχετικά άρθρα του νόμου στα οποία αυτές περιγράφονται (λχ. στα Αρ.21 - 30 Ν.4624/2019). Ειδικότερα, στον όρο αυτόν εντάσσονται όλες οι προϋποθέσεις νομιμότητας επεξεργασίας των δεδομένων κατά τον νόμο και τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, με αποτέλεσμα «*χωρίς δικαίωμα*» επεξεργασία να νοείται :

α) η χωρίς ενημέρωση του υποκειμένου διαβίβαση ή τήρηση δεδομένων που το αφορούν, β) η τήρηση ανεπίκαιρων δεδομένων⁹², γ) η παραβίαση της υποχρέωσης

που κρίθηκε ότι δεν αποτελεί παράνομη επεξεργασία η προσκόμιση στο δικαστήριο αντιγράφου ποινικής απόφασης όταν είναι το πρόσφορο και αναγκαίο μέσο για την απόδειξη των ισχυρισμών του κατηγορουμένου.

⁹⁰ Βλ. αναλογικά στην προϊσχύουσα μορφή του Ν.2472/1997 ερμηνεία του όρου «χωρίς δικαίωμα» στην απόφαση 30/2019 Αεροδικείο Αθηνών ΠοινΧρον ΞΘ 2019, σελ.740 επ., Γιαννακούλα Αθηνά-Μηλαπίδου Μαρία «*Προσωπικά Δεδομένα*» 2017, σελ.92, καθώς και Π.Αρμαμέντος –Β.Σωτηρόπουλος, «*Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997*», (1157) σελ.536 επ

⁹¹ Βλ. έτσι και Νικόλαου Χωραφά «*Ποινικόν Δίκαιο. Γενικά Αρχαία*», 1966, σελ.300.

⁹² Βλ σχετικά την με αρ. 28/2003 απόφαση της Αρχής όπου κρίθηκε ότι η τήρηση ανεπίκαιρων δυσμενών οικονομικών στοιχείων συνιστά «επεξεργασία χωρίς δικαίωμα», σύμφωνα και με τον Γ. Νούσκαλη «*Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων*», Β' έκδοση, 2007, σελ. 46 και *contra* βούλευμα

διόρθωσης των δεδομένων σύμφωνα με το Αρ.16 Κανονισμού, καθώς και δ) η παραβίαση της υποχρέωσης διαγραφής των δεδομένων κατ' εφαρμογή του «δικαιώματος στη λήθη» του Αρ.17 του Κανονισμού. Στην αιτιολογική έκθεση δε, του Ν.4624/2019 ορίζεται ότι *«χωρίς δικαίωμα ενεργεί ο δράστης των αδικημάτων των παραγράφων 1, 2, 3 όταν τελεί τις παραπάνω πράξεις χωρίς να υφίσταται σχετική διάταξη νόμου που να του το επιτρέπει ή ενεργεί καθ' υπέρβαση άλλης νομικής πράξης* (λχ. εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, σύμβασης κ.ο.κ.), γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αρκεί και η αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης μη επεξεργασίας των δεδομένων για να θεμελιώσει το τμήμα αυτό της αντικειμενικής υπόστασης του εν λόγω αδικήματος, χωρίς απαραίτητα λχ. η επέμβαση ή η λήψη γνώσης των προσωπικών δεδομένων να έχει λάβει χώρα παρανόμως. Κατά τον τρόπο αυτόν, καλύπτονται νομοθετικά και οι περιπτώσεις παράνομης επεξεργασίας δεδομένων τα οποία νομίμως έχει στην κατοχή του ο δράστης - αυτουργός του αδικήματος (λχ. λόγω συγκατάθεσης του υποκειμένου τους ή λόγω επεξεργασίας αυτών για άλλον σκοπό), αλλά τα επεξεργάζεται για διαφορετικό σκοπό από αυτόν που συναίνεσε το υποκείμενό τους ή εν αγνοία αυτού. Σημειωτέον δε, είναι ότι, για την πληρότητα της αιτιολογίας της καταδικαστικής απόφασης για παραβίαση του νόμου προσωπικών δεδομένων, είναι απαραίτητη η πλήρης αιτιολόγηση του όρου *«χωρίς δικαίωμα»* στον τρόπο με τον οποίο τυχόν έχει λάβει χώρα επέμβαση σε αρχείο-σύστημα αρχειοθέτηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλιώς η απόφαση στερείται επαρκούς ειδικής αιτιολογίας και είναι αναιρετέα⁹³.

2.5.3 Η έννοια της «λήψη γνώσης»

Σωρευτικά δε, ως επιπλέον στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της βασικής μορφής της παρ.1^{α'} του Αρ.38 Ν.4624/2019, τίθεται η **λήψη γνώσης** του περιεχομένου του αρχείου από τον δράστη, προϋπόθεση που τίθεται ως αποτέλεσμα της προγενέστερης από αυτόν επεμβάσεως στο σύστημα αρχειοθέτησης. Η συγκεκριμένη συμπεριφορά ως μέρος της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος παραβίασης

ΣυμβΠλημΑθην 3202/2002 ΠοινΧρον2004, σελ. 160 που θεωρεί ότι η ανωτέρω συμπεριφορά επισύρει μόνο διοικητικές κυρώσεις.

⁹³ Βλ. έτσι και ΑΠ 1110/2013 ΠοινΔνη 2014, σελ. 676, ΝΟΜΟΣ

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του Ν.2472/1997, είχε επικριθεί στη θεωρία ως ευρισκόμενη σε ένταση προς την αρχή του «nullum crimen sine lege certa»⁹⁴, με το επιχείρημα ότι δεν υπήρχε τέτοια απαγόρευση στο υπόλοιπο δίκαιο των προσωπικών δεδομένων, είναι βέβαιο όμως, ότι βρίσκεται σήμερα σε απόλυτο εναρμονισμό με τον ισχύοντα Κανονισμό ΕΕ 2016/679, αφού οπωσδήποτε οι ενδεικτικά αναφερόμενοι τρόποι επεξεργασίας του Αρ. 4§2' του Κανονισμού, προϋποθέτουν σε μεγάλο βαθμό και γνώση ή πρόσβαση στο περιεχόμενο των δεδομένων (λχ. η αναζήτηση πληροφοριών, η συλλογή, η συσχέτιση, η χρήση κλπ).

Καθώς λοιπόν, είναι αυτονόητο ότι η λήψη γνώσης κατά κανόνα επέρχεται μέσω προηγηθείσας «επέμβασης» στο σύστημα αρχειοθέτησης των δεδομένων, είναι εύκολα αντιληπτός και ο λόγος που ο νομοθέτης, έθεσε σωρευτικά με την «επέμβαση» την λήψη γνώσης στη νέα νομοτυπική μορφή του αδικήματος του άρθρου 38§1^{α'}, ώστε να πληρούνται όλοι οι όροι του (και όχι διαζευκτικά όπως στην περίπτωση του προΐσχύοντος Αρ.22§4 Ν.2472/97, διατύπωση που δημιουργούσε ερμηνευτικές δυσκολίες). Ως λήψη λοιπόν, γνώσης θα πρέπει να θεωρήσουμε την πράξη της *πληροφόρησης* από τον δράστη των δεδομένων που προσβάλλονται. Στην έννοια αυτή εντάσσεται τόσο η «ακρόαση»⁹⁵, ως τρόπος παρακολούθησης μιας προφορικής ή ηλεκτρονικής επικοινωνίας (λχ. τηλεφωνικής ή μέσω διαδικτυακών εφαρμογών), όσο και το «άνοιγμα» ενός συστήματος αρχειοθέτησης που περιέχει προσωπικά δεδομένα. Μάλιστα, είναι δυνατή η λήψη γνώσης των δεδομένων της συνομιλίας από μόνη την ενέργεια της «ακρόασης» αυτής από τον δράστη, ανεξάρτητα από το αν ακολουθήσει και συλλογή ή αποθήκευσή της. Το παραπάνω είναι αυτονόητο, αφού ο τελευταίος με την ακρόαση καθίσταται αυτόκοος παρατηρητής - κοινωνός του περιεχομένου τους, χωρίς να χρειάζεται και περαιτέρω επεξεργασία αυτών, καθώς ήδη η συμπεριφορά του αυτή πληρεί το πραγματικό του ποινικού αδικήματος του πρώτου εδαφίου του Αρ.38§1 Ν.2642/2019, συνιστά δηλαδή συμπεριφορά «επέμβασης» που επιφέρει την λήψη γνώσης των δεδομένων.

⁹⁴ Βλ. και Κ. Χριστοδούλου ο.π. σελ. 122 επ. .

⁹⁵ Βλ. αναλογικά και: Εμμανουήλ Μεταξάκη ο.π. σελ.410 επ.

2.5.4 Η έννοια του «συστήματος αρχειοθέτησης».

Σύμφωνα με τους ορισμούς του Ν.4624/19, είναι απαραίτητο, για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της βασικής μορφής του αδικήματος της παρ.1^{α'} (όπως και των υπόλοιπων τρόπων τέλεσης των παρ. 1β', 2, 3, 4 και 5), τα προσωπικά δεδομένα επί των οποίων έγινε η επέμβαση, να βρίσκονται σε «*σύστημα αρχειοθέτησης*», τα οποίο αποτελεί και το αντικείμενο της προσβολής της εγκληματικής πράξης, όπως αναφέρεται και στην Αιτιολογική Έκθεση του νόμου. Σύμφωνα δε, με τους ορισμούς του Άρθρου 4§6 του ΓΚΠΔ, που αποτελεί πεδίο αναφοράς του Ν.4624/2019, "**σύστημα αρχειοθέτησης**" νοείται «κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι προσβάσιμα με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, είτε το σύνολο αυτό είναι συγκεντρωμένο, είτε αποκεντρωμένο, είτε κατανεμημένο σε λειτουργική ή γεωγραφική βάση».

Μάλιστα και κατά τον προϊσχύοντα Ν. 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε με το Αρ.18§2 Ν.3471/2006 και ίσχυε μέχρι πρότινος, η αντίστοιχη έννοια του «αρχείου» οριζόταν στο Αρ.2§ε' ως: «("αρχείο") *κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια...*» με τη διαφορά ότι κατά το Αρ. 3§1 του προϊσχύοντος Ν.2472/1997 η επεξεργασία θεωρούνταν παράνομη όχι μόνο αναφορικά με δεδομένα που περιλαμβάνονταν σε αρχείο κατά τον χρόνο που λάμβανε αυτή χώρα, αλλά και ως προς αυτά που επρόκειτο μελλοντικά να ενταχθούν σε αρχείο. Πρόβλημα είχε δημιουργηθεί κατά την θέσπιση της αρχικής μορφής του αδικήματος του Αρ.22 Ν.2472/1997 όπου στον αρχικό ορισμό του άρθρου 2§ε)' για την έννοια του «αρχείου» αυτό οριζόταν ως «το σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, και τα οποία τηρούνται είτε από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο», ορισμός ο οποίος δεν οριοθετούσε επαρκώς τη νομοτυπική μορφή του αδικήματος. Συγκεκριμένα, στην αρχική αυτή μορφή ως αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορούσε να θεωρηθεί απλά ένα σύνολο αυτών, χωρίς καμία εσωτερική συνοχή, κανένα σύστημα οργάνωσης, καμία τεχνική ή άλλη προϋπόθεση, ανεξαρτήτως αν η σώρευση γινόταν τυχαία ή με σύστημα, με σκοπό ή μη, αρκεί να μπορούσε να

αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας⁹⁶, διατύπωση η οποία δημιούργησε πλήθος ερμηνευτικών προβλημάτων στην νομολογία των δικαστηρίων και στις αποφάσεις της Αρχής.

Σημειωτέον είναι ότι έχει προκριθεί επανειλημμένως, τόσο στη θεωρία όσο και στην νομολογία⁹⁷, ως προς την προϊσχύουσα μορφή του αδικήματος του άρθρου 22 Ν.2472/1997, που στη νομοτυπική μορφή του προϋπόθετε την ύπαρξη «αρχείου», ότι δεν πληρούται η νομοτυπική μορφή οιαδήποτε αδικήματος παραβίασης προσωπικών δεδομένων, αν το υλικό αντικείμενο της παραβίασης δεν αφορά σε αρχείο, έννοια η οποία όμως, οριοθετούνταν με πολύ συγκεκριμένα κριτήρια διάρθρωσης και οργάνωσης. Συγκεκριμένα, κρίθηκε ότι δεν θεωρούνται δεδομένα (άξια ποινικής προστασίας) οι πληροφορίες των οποίων κάνει κάποιος χρήση και οι οποίες περιήλθαν σε γνώση του χωρίς να ερευνήσει αυτός κάποιο σύστημα αρχειοθέτησης («αρχείο» κατά το προϊσχύον δίκαιο) ή χωρίς να του τις έχει μεταδώσει κάποιος τρίτος που επενέβη σε αυτό, γιατί εκλείπει η προϋπόθεση του συστήματος αρχειοθέτησης - αρχείου ως στοιχείου της αντικειμενικής υποστάσεως. Είναι δε, γεγονός ότι το ίδιο ακριβώς ισχύει και με την παρούσα μορφή του αδικήματος.

Με το ίδιο ακριβώς σκεπτικό λοιπόν, θα πρέπει να γίνει δεκτό και το ότι η άμεση δημοσιοποίηση κτηθεισών δημοσιογραφικών πληροφοριών⁹⁸, στην περίπτωση που δεν περιλαμβάνει τη δημιουργία διαρθρωμένου συνόλου πληροφοριών (συστήματος αρχειοθέτησης), ως μη αυτοματοποιημένη διαδικασία συνεπάγεται την αδυναμία υπαγωγής της επεξεργασίας αυτής στα στοιχεία του αδικήματος του Αρ.38 Ν.4624-2019. Συγκεκριμένα, τούτο συνάγεται ευθέως από τη διατύπωση των διατάξεων του άρθρου 38 παρ. 1, 2, 3, 4, 5 και 6 Ν.4624/2019, με τις οποίες απειλούνται ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση παράνομης επεμβάσεως σε *σύστημα αρχειοθέτησης* δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή αυθαίρετης χρησιμοποίησεως, μετάδοσης, διάδοσης κλπ. του προϊόντος τέτοιας επεμβάσεως, όχι όμως και στην περίπτωση που

⁹⁶ Βλ. Ευάγ. Παπακωνσταντίνου ο.π σελ.30

⁹⁷ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 901/2019, ΝΟΜΟΣ, ΣυμβΠλημΑθ 281/2014, ΠοινΔνη 2015, σελ. 197 επ., ΑΠ 2515/2009 Ισοκράτης, ΔιατΕισαγΠλημΘεσ246/2016, ΠοινΔνη 2018, σελ.1174, ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, ΠοινΧρον2013, σελ.383.

⁹⁸ Βλ. αναλογικά και Χριστίνας Αντ. Βρεττού, “*Η τροποποίηση της έννοιας του αρχείου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το Ν.3471/2006 και οι συνέπειές της στην εφαρμογή του Ν. 2472/1997 στα δημοσιογραφικά αρχεία*”, μελέτη δημοσιευμένη στο ΔΙΜΕΕ 2011. σελ. 35, που επισημαίνει ότι με την τροποποίηση της έννοιας του αρχείου στον Ν.3471/2006, ευνοείται και η ανεμπόδιστη άσκηση του δικαιώματος ενημέρωσης του κοινού.

δεν έχει γίνει τέτοια επέμβαση σε αρχείο - σύστημα αρχειοθέτησης, ούτε αν ο φερόμενος ως δράστης γνωρίζει τα διαδιδόμενα από μόνος του, αφού στην περίπτωση αυτή δεν στοιχειοθετείται αντικειμενικώς το εν λόγω έγκλημα.

Διχογνωμία δημιουργήθηκε ως προς το αν για την πλήρωση της νομοτυπικής μορφής του αδικήματος του προισχύοντος Ν.2472/1997 απαιτείτο «επέμβαση» ή αν θα ήταν δυνατή λχ. η τέλεση του αδικήματος του προισχύοντος Αρ.22§1,2,3, 4β' και 5 αυτού ανεξάρτητα αν η παραβίαση ήταν προϊόν ενέργειας «επεμβάσεως», αρκεί να αφορούσε σε αρχείο δεδομένων. Ορθότερη είναι δε, η άποψη που -και στο προισχύον δίκαιο- προέκρινε ότι οι εναλλακτικές μορφές τέλεσης του αδικήματος του εδαφίου β' της παρ. 1 του Αρ. 38 Ν.4624/2019 είναι δυνατόν να τελεστούν **και χωρίς επέμβαση** σε σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων του δράστη ή τρίτου⁹⁹, γεγονός που φαίνεται να επιλέγει συνειδητά ο νομοθέτης, αφού και στο προισχύον δίκαιο οι αναφερόμενοι τρόποι τέλεσης του αδικήματος τίθενται διαζευκτικά.

Επιπλέον, θα πρέπει να δεχτούμε, όπως είναι σαφέστερο στον νέο Κανονισμό και προκρίνει και το σύνολο σχεδόν της θεωρίας, ότι απαιτείται συγκεκριμένη διάρθρωση του περιεχομένου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για να συγκροτήσουν αυτά ένα σύστημα αρχειοθέτησης, πληρώντας τα κριτήρια του νόμου και του Κανονισμού λχ. να καταστρώνονται τα δεδομένα κατά αλφαβητική σειρά βάσει ονόματος, να συγκροτείται αυτό από περισσότερο δεδομένα ενός υποκειμένου διατασσόμενα κατά συγκεκριμένη έλλογη σειρά, κατά την αρχή «ελλόγως, ενιαίως, ομοιομόρφως»¹⁰⁰, να προκύπτει δηλαδή σαφώς ότι το αρχείο οργανώθηκε συνειδητά από τον συντάκτη του, οπότε εξ ορισμού υφίστανται κριτήρια οργάνωσής του. Μάλιστα, είναι δεδομένο ότι, για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος του Αρ.38, το σύστημα αρχειοθέτησης στο οποίο θα ενταχθούν ή είναι ενταγμένα τα δεδομένα κατά τον χρόνο της παράνομης επεξεργασίας τους, θα πρέπει να είναι υπάρχον και όχι μελλοντικό, καθώς το σύστημα αρχειοθέτησης (πρώην αρχείο)

⁹⁹ Βλ. ΤριμΕφΠατρών 837/2013 ΠοινΔικ2014, σελ.375επ. με contra παρατηρήσεις *Ιω. Ιγγλεζάκη* για το θέμα της στοιχειοθέτησης οποιουδήποτε αδικήματος παραβίασης του Αρ.22§4 Ν.2472/1997 με την προϋπόθεση της επέμβασης σε αρχείο, καίτοι τίθεται ως προϋπόθεση αυτό μόνο στην πρώτη μορφή τέλεσης του αδικήματος.

¹⁰⁰ Βλ. και Κ. Χριστοδούλου ο.π. σελ. 30 επ.

στο νόμο (τόσο στον προϊσχύοντα Ν.2472/1997 όσο και στον ισχύοντα Ν.4624/2019) περιγράφεται ως υπάρχουσα και όχι ως μελλοντική έννοια.¹⁰¹

Επίσης, πρέπει να διευκρινιστεί ότι «*σύστημα αρχειοθέτησης*» δεν αποτελεί οποιοδήποτε σύνολο δεδομένων, αλλά προϋπόθεση αυτού είναι τα δεδομένα να είναι προσωπικού χαρακτήρα. Είναι αδιάφορος δε, ο τρόπος τήρησής τους, αφού δεκτικά προστασίας είναι σαφώς τόσο αυτά που τηρούνται χειρόγραφα, όσο και αυτά που έχουν ηλεκτρονική μορφή, όπως αναφέρεται ρητά και στην Αιτιολογική Έκθεση του Ν.4624/2019. Εάν δε, πρόκειται για σύνολο άλλων δεδομένων, (όπως λχ. στην περίπτωση της λειτουργίας ενός δικηγορικού γραφείου, όπου υπάρχουν στοιχεία για νομικά πρόσωπα, έργα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, επιχειρηματικά απόρρητα κλπ), αυτά δεν θα αποτελούν «*σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*», αλλά άλλων δεδομένων ή πληροφοριών¹⁰². Τα τελευταία όμως, θα θεωρηθούν «*αρχείο*», στο μέτρο που το περιεχόμενό τους θα αφορά σε προσωπικά δεδομένα ζώντων φυσικών προσώπων και εφόσον λχ. ο δικηγόρος - η δικηγορική εταιρία τα τηρεί ως διαρθρωμένο σύνολο με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, εντάσσοντάς τα σε αριθμημένους Φακέλους υποθέσεων με αντίστοιχο αριθμητικό Κατάλογο που να καθιστά εύκολη της πρόσβαση σε αυτά¹⁰³. Αντιθέτως, υποστηρίζεται ότι η απλή χειρόγραφη αναγραφή των ονομάτων των διαδίκων στα εξώφυλλα των Φακέλων δικογραφίας, δεν τα καθιστά από μόνα τους αρχεία - συστήματα αρχειοθέτησης προσωπικών δεδομένων¹⁰⁴, θέση την οποία είναι και ορθότερο να δεχτούμε.

Στο προοίμιο δε, του ΓΚΠΔ (Αρ.15) γίνεται κατανοητό ότι τυγχάνουν προστασίας τα δεδομένα των φυσικών προσώπων, τόσο στην επεξεργασία τους με αυτοματοποιημένα μέσα, όσο και στην χειροκίνητη, αρκεί αυτά να περιέχονται ή να πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης. Ειδικότερα, στο τελευταίο εδάφιο του Αρ. 15 διευκρινίζεται ότι «*Τα αρχεία ή τα σύνολα αρχείων, καθώς και τα εξώφυλλά τους, τα οποία δεν είναι διαρθρωμένα σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια*

¹⁰¹ Βλ. αναλογικά ΑΠ 1857/2010, ΠοινΧρ ΞΑ', σελ.698 .

¹⁰² Βλ. και άρθρο Βασιλείου Σωτηρόπουλου στο <http://elawyer.blogspot.com/2018/05/blog-post.html> της 31/05/2018, που καταλήγει στο ότι η έννοια του συστήματος διάρθρωσης (λχ. με την αναγραφή των στοιχείων των διαδίκων στα εξώφυλλα των Φακέλων) σχετικοποιεί την εφαρμογή του ΓΚΠΔ στο σύνολο του αρχείου ενός δικηγορικού γραφείου, αφού περιλαμβάνει και δεδομένα νομικών προσώπων και θανόντων που εκφεύγουν του ρυθμιστικού πεδίου του ΓΚΠΔ, καθώς δεν αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ζώντων φυσικών προσώπων.

¹⁰³ Βλ. Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, *Προσωπικά Δεδομένα*, 2016, σελ. 65

¹⁰⁴ Βλ. Λεωνίδα Κανέλλου «*The GDPR Handbook, Για DPOs, Επιχειρήσεις & Οργανισμούς*», 2020 σελ.176

δεν θα πρέπει να υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού." Από την τελευταία αυτή, διατύπωση μάλιστα, είναι ευκρινές ότι και ο ίδιος ο Ευρωπαίος Νομοθέτης συνειδητά αποδέχεται ότι είναι δυνατόν στα αρχεία-συστήματα αρχειοθέτησης να υπάρχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, αλλά αν τυχόν αυτά δεν είναι διαρθρωμένα με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, δεν αποτελούν αυτά "σύστημα αρχειοθέτησης" κατά την έννοια του Αρ. 6 του ΓΚΠΔ, με αποτέλεσμα να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του. Κατά την έννοια αυτή, δεν αποτελούν αρχείο/σύστημα αρχειοθέτησης ούτε και προσωπικά δεδομένα (λχ. φωτογραφίες) στοιχεία που περιέχονται σε αποθηκευτικά μέσα (βιντεοκασέτα, CD κλπ), εφόσον δεν είναι ομαδοποιημένα και ταξινομημένα με συγκεκριμένα κριτήρια, που καθιστούν ευχερή την χρήση του περιεχομένου τους με σαφώς οριοθετημένες και προσδιορισμένες διαδικασίες και προκαθορισμένα κριτήρια. Αντιθέτως, αν αυτά τα στοιχεία δημοσιευθούν στον Τύπο και ενταχθούν στο σύστημα αρχειοθέτησης λχ. μιας εφημερίδας, τότε σαφώς και θα αποτελέσουν σύνολο δεδομένων διαρθρωμένο με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια¹⁰⁵ που θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ και του Ν.4624/2019.

Όπως αποκρυσταλλώθηκε σήμερα δε, πλέον και από την Νομολογία των Δικαστηρίων μας, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, «αρχείο» ή «σύστημα αρχειοθέτησης» δεδομένων κατά τον ταυτόσημο σχεδόν, ορισμό του Κανονισμού αποτελούν: οι ποινικές αποφάσεις και μάλιστα ειδικών κατηγοριών¹⁰⁶, τα τηρούμενα Βιβλία και στοιχεία του Κτηματολογίου¹⁰⁷, η καταγραφή και συλλογή δεδομένων εικόνας από κάμερες κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης στην είσοδο καταστήματος¹⁰⁸, οι σύγχρονες βιντεοκάμερες και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές¹⁰⁹, το οπτικοακουστικό υλικό που έχει εγγραφεί σε συσκευή κινητής τηλεφωνίας¹¹⁰, τα στοιχεία ληξιπρόθεσμων οφειλών από πιστωτική κάρτα σε Τράπεζα¹¹¹, οι πληροφορίες

¹⁰⁵ Βλ. Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου ο.π. σελ.64, καθώς και μελέτη του Δ. Αναστασόπουλου δημοσιευμένη στο έργο του Λεωνίδα Κοτσαλή «Προσωπικά Δεδομένα Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή», 2016, σελ. 438.

¹⁰⁶ Βλ. ΑΠ (πολιτ.) 252/2018 ΝΟΜΟΣ, ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, ΠοινΧρον2013, σελ.383.

¹⁰⁷ Βλ. ΓΝΜΔ ΕισαγγΑΠ 5/2016 ΠοινΧρον 2017, σελ.75

¹⁰⁸ Βλ. ΣυμβΠλημΑθ 3887/2015, ΠοινΔνη2016, σελ.161 επ.

¹⁰⁹ Βλ. έτσι και ΠλημΚαρδίτσας 874/2018, ΠοινΧρον ΞΘ/201, σελ.709

¹¹⁰ Βλ. και ΑΠ 1238/2013, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ και ΑΠ 505/2020, ΟΕΝΕΤ

¹¹¹ Βλ. και ΜονΠλημΘεσ 16164/2013 ΠοινΔνη 2014, σελ. 26

ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που ανασύρονται από εταιρικούς υπολογιστές¹¹², η αντιγραφή σε ψηφιακό δίσκο οπτικοακουστικού υλικού ερωτικής πράξης χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου¹¹³, καθώς και τα πιστοληπτικά δεδομένα που τηρούνται στο αρχείο της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.»¹¹⁴

Αντιθέτως, έχει κριθεί ότι δεν αποτελούν αρχείο ή σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: η μαγνητοταινία στην οποία καταγράφονται αθεμίτως συνομιλίες, αφού δεν είναι επιδεκτική επεξεργασίας (συνιστά όμως παράβαση του Αρ.370^Α ΠΚ)¹¹⁵, οι ειδικοί κωδικοί καρτών (PIN) της Τράπεζας για ανάληψη/χρήση χρεωστικής κάρτας, αφού τελούν σε γνώση μόνο του νόμιμου κατόχου και δεν αποτελεί στοιχείο διαρθρωμένου αρχείου της Τράπεζας¹¹⁶, οι εκκρεμείς ποινικές δικογραφίες¹¹⁷ (ιδίως όμως, κατά τους ορισμούς του προϊσχύοντος Ν.2472/1997 και πριν την τροποποίηση του Αρ.18 Ν.3471/2006), η δημοσιοποίηση βιντεοσκόπησης πολιτικού της Χ.Α. -από δημοσιογράφο- με «περιπαικτικά» σχόλια, αφού δεν συνιστά αφ' εαυτής «σύνολο» προσωπικών δεδομένων, αλλά πληροφορία¹¹⁸, οι λογαριασμοί κινητής τηλεφωνίας, καθώς οι πληροφορίες που περιέχουν δεν αποκτήθηκαν με πρόσβαση ή έρευνα σε «αρχείο», το οποίο τηρείτο από την εταιρία τηλεφωνίας¹¹⁹.

¹¹² Βλ. και Ολομ ΑΠ 1/2017 ΠοινΔνη 2017, σελ.836

¹¹³ Βλ. και ΑΠ 1372/2015 Ποιν Δνη 2016, σελ.901 επ.

¹¹⁴ Βλ. Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου ο.π. σελ.66, Γ. Νούσκαλη, ο.π., σελ. 44 επ. και Ιω.Ιγγλεζάκη, «Προστασία Προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ», Μακεδονική Ένωση Ε.Δ. Δημοσιεύματα αρ.12. 2006 σελ.18 επ.

¹¹⁵ Βλ. Τριμ.ΠλημΑθ 4067/2016, Αρμενόπουλος 2017, σελ.830

¹¹⁶ Βλ. έτσι και ΠεντΕφ.Αθηνών 96/2016 ΠοινΔνη 2016, σελ. 903

¹¹⁷ Βλ. έτσι και ΕφΑθ 984/2001 ΠοινΧρον. ΝΓ, 56, ΔιατΕισαγΠλημΘεσ 494/2017, ΠοινΔνη2019, σελ.868, ΣυμβΠλημΑθ 2942/2003 ΠοινΧρ ΝΓ, 1010, απόφαση 147/2001 ΑΠΔΠΧ με contra παρατηρήσεις Γ. Νούσκαλη, «Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων», Β' έκδοση, 2007, σελ. 63 επ. που υποστηρίζει ότι και οι εκκρεμείς δικογραφίες (πολιτικές και ποινικές) αποτελούν αρχείο, αφού πληρούν και το κριτήριο της διάρθρωσης.

¹¹⁸ Βλ. έτσι και ΜονΠλημΑθην 2813/2015 με σημείωμα Ιω. Ιγγλεζάκη στο ΔΙΜΕΕ 2015, σελ. 409, 585. Αντίστοιχα, το ΕΔΔΑ έκρινε πρόσφατα στην από 5.11.2020 απόφασή του Μπαλάσκα κατά της Ελλάδας (αρ. προσφ.73087/2017, βλ. ECHR caselaw.com) ότι ο χαρακτηρισμός από δημοσιογράφο προς διευθυντή σχολείου ως «νεοναζί» και «θεωρητικού της Χρυσής Αυγής» δεν προσβάλλει τη φήμη του τελευταίου, ο οποίος ο ίδιος είχε τραβήξει λόγω αναρτήσεων του την προσοχή του κοινού, περαιτέρω δε, η γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε αν και καυστική, δεν ισοδυναμεί με καταχρηστική προσωπική επίθεση εναντίον του, αλλά συμβάλλει στη συζήτηση ενός θέματος δημοσίου συμφέροντος. Σημειωτέον δε, είναι ότι το ΕΔΔΑ στην προαναφερόμενη απόφασή του επανέλαβε την ρητή διαπίστωσή του ότι τα ελληνικά δικαστήρια επανειλημμένως αδυνατούν να συμμορφωθούν στις αποφάσεις του σχετικά με τη στάθμιση της ελευθερίας της έκφρασης σε σχέση με την προστασία της υπόληψης και της φήμης ενός άτομου.

¹¹⁹ Βλ. σχετικά ΑΠ 2515/2009, Ισοκράτης

2.6 Η Αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος της παρ. 1^{β'} του Αρ.38 Ν.4624/2019.

Η πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της δεύτερης μορφής του αδικήματος, της παρ.1^{β'}, προϋποθέτει τους ακόλουθους όρους: α) την ύπαρξη «*συστήματος αρχειοθέτησης*» που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, β) την *ανυπαρξία δικαιώματος επεξεργασίας* αυτών και γ) μία από τις αναφερόμενες σε αυτό συνέπειες-επενέργειες στον εξωτερικό κόσμο (τρόπους επεξεργασίας), *αντιγραφής, αφαίρεσης, αλλοίωσης, βλάβης, συλλογής, καταχώρησης, οργάνωσης, διάρθρωσης, αποθήκευσης, προσαρμογής, μεταβολής, ανάκτησης, αναζήτησης πληροφοριών, συσχέτισης, συνδυασμού, περιορισμού, διαγραφής ή καταστροφής* των δεδομένων αυτών.

Αναφορικά με τις πρώτες δύο προϋποθέσεις ισχύουν όσα ήδη προαναφέρθηκαν παραπάνω. Σχετικά δε, με την πραγμάτωση του αδικήματος με έναν από τους προαναφερόμενους τρόπους επεξεργασίας, όπως ήδη σημειώθηκε, ορθότερο είναι να δεχτούμε κατ' αρχάς ότι, καθώς ο νόμος ρητά δεν κάνει λόγο για επέμβαση στο εδάφιο β' (το οποίο διαχωρίζει ρητά από την περίπτωση του πρώτου εδαφίου), οπωσδήποτε και ο δεύτερος τρόπος τέλεσης του αδικήματος της παρ.1 του Ν.4624/2019 δεν πραγματώνεται απαραίτητα με την «*επέμβαση*» σε αρχείο, αλλά αρκεί οιοσδήποτε από τους αναφερόμενους σε αυτό τρόπους επεξεργασίας. Οι τελευταίοι, δε, δεν συνιστούν απαραίτητα επέμβαση, ήτοι δεν προϋποθέτουν απαραίτητα, για την πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, θετική χωρίς δικαίωμα ενέργεια έξωθεν εισβολής-εισχώρησης, που να επιφέρει με οποιονδήποτε τρόπο υλική επένεργεια σε σύστημα αρχειοθέτησης δεδομένων. Αυτό συμβαίνει γιατί είναι δυνατή και η μετά από νόμιμη κατοχή των δεδομένων, χρήση και επεξεργασία τους, χωρίς δικαίωμα, με έναν από τους αναφερόμενους στο Αρ.38§1β' Ν.4624/2019 τρόπους. Συγκεκριμένα, είναι δυνατή η από τον κατέχοντα νόμιμα τα δεδομένα τρίτου προσώπου (λχ. λόγω προηγούμενης συγκατάθεσης ή εγχείρισής τους σε αυτόν με σύμβαση εντολής βλ. δικηγόροι, ιατροί, συμβολαιογράφοι, υπάλληλοι κλπ.) χρήση τους για άλλους σκοπούς από αυτόν για τον οποίον του εγχειρίστηκαν, χωρίς την άδεια του υποκειμένου τους, ενέργεια που κατά ορθότερη ερμηνεία συνιστά, έναν από τους αναφερόμενους στο εδάφιο β' τρόπους τέλεσης του αδικήματος, αναλόγως του με ποιον τρόπο έλαβε χώρα η συγκεκριμένη επεξεργασία (με αντιγραφή, αφαίρεση, αλλοίωση, βλάβη, συλλογή, καταχώρηση, οργάνωση, διάρθρωση, αποθήκευση, προσαρμογή, μεταβολή, ανάκτηση,

αναζήτηση πληροφοριών τους, συσχέτιση, συνδυασμό, περιορισμό, διαγραφή ή καταστροφή των δεδομένων αυτών)¹²⁰.

Καθώς μάλιστα στο Αρ.4§2' του ΓΚΠΔ, όπου γίνεται ο ορισμός των τρόπων επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η απαρίθμηση είναι ενδεικτική, κάτι που φανερώνει η χρήση της λέξης «όπως», ορθότερο είναι κατά διασταλτική ερμηνεία, να δεχτεί κανείς ότι και στην περίπτωση των στο εδάφιο β' περιπτώσεων επεξεργασίας δεδομένων είναι δυνατόν να υπαχθούν και άλλοι τρόποι τέλεσης, μη ρητά αναφερόμενοι στον νόμο. Σε αυτό συνηγορεί και το γεγονός ότι καίτοι κατά τον ΓΚΠΔ είναι δυνατοί και άλλοι τρόποι επεξεργασίας πέρα από αυτούς που ενδεικτικά αναφέρονται στο Αρ.4§2 (λχ. η *διασύνδεση αρχείων* – “data matching” που προέβλεπε η παρ.3 του αρ.22 Ν.2472/1997¹²¹), άρα και άλλοι τρόποι συμπεριφορών που θα εδύναντο να υπαχθούν σε αξιόποινη συμπεριφορά, οι τρόποι αυτοί επεξεργασίας δεν αναφέρονται ρητά στις ποινικές διατάξεις του εσωτερικού μας δικαίου (ήτοι στο β' εδάφιο της πρώτης παραγράφου του Αρ.38 Ν.4624/2019), με αποτέλεσμα να εναπόκειται στον ερμηνευτή του νόμου η ένταξή τους στο αξιόποινο του εν λόγω αδικήματος, ώστε αντίστοιχοι τρόποι αξιόποινης συμπεριφοράς να μη μένουν ακάλυπτοι. Μάλιστα και από την απλή επισκόπηση των αναφερόμενων στο εδ. β' τρόπων επεξεργασίας, αντιλαμβάνεται κανείς ότι συνήθως, η τυχόν αξιόποινη συμπεριφορά εντάσσεται σε παραπάνω από έναν τρόπο επεξεργασίας (λχ. για να λάβει χώρα αποθήκευση των δεδομένων θα πρέπει να προηγηθεί η αντιγραφή τους, ενδεχομένως και η συλλογή τους ή και η καταχώρηση σε άλλο σύστημα αρχειοθέτησης), γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι και τυχόν άλλοι τρόποι επεξεργασίας ενδεχομένως -έτσι κι αλλιώς- να επικαλύπτονται από τους ρητά αναφερόμενους στον νόμο, ούτως ώστε να μην χρειάζεται να γίνει καν διασταλτική ερμηνεία για την υπαγωγή τους στην τυπική υπόσταση του αδικήματος του Άρθρου 38§1β'. Επιπλέον, είναι δεδομένο ότι, όπως προκύπτει και από την γενική περιγραφή ορισμένων εκ των προαναφερόμενων τρόπων επεξεργασίας, μπορεί κανείς να εντάξει

¹²⁰ Βλ. κατ' αναλογία των προϋποθέσεων του Αρ.38§1β' Ν.4624/19 σχετικά και *Ιω. Γγγλεζάκη «Επέμβαση σε αρχείο προσωπικών δεδομένων. Ανακοίνωσή τους στα πλαίσια δίκης»*, παρατηρήσεις σχετικά με την δυνατότητα τέλεσης του αδικήματος του προϊσχύοντος Αρ.22§4 Ν.2472/1997 και χωρίς επέμβαση, δεχόμενος ότι τίθεται ως προϋπόθεση αυτό μόνο στην πρώτη μορφή τέλεσης του αδικήματος, *contra* στην ΤρΕφΠατρών 837/2013 ΠοινΔικ2014, σελ.375επ.

¹²¹ Βλ. για την έννοια της διασύνδεσης αρχείων και *Ευάγ. Παπακωνσταντίνου «Νομικά Θέματα Πληροφορικής»*, 2006, σελ.160 επ.

στο πραγματικό του αδικήματος περισσότερες εκφάνσεις μιας συμπεριφοράς, λχ. είναι δυνατόν με τον όρο «βλάπτει» να νοείται τόσο η υποβάθμιση της ποιότητας των δεδομένων, όσο και η «δέσμευση» ή «κλείδωμα» αυτών από τον δράστη¹²², ώστε να καθίστανται μη προσιτά - δεκτικά επεξεργασίας από τον φορέα τους.

Ορθώς λοιπόν, γίνεται δεκτό ότι από τη στιγμή που διαπιστωθεί ότι κάποια δεδομένα αποτελούν δεδομένα «προσωπικού χαρακτήρα», οποιαδήποτε ενέργεια σε αυτά, από την δημιουργία (ή τη σύσταση του «αρχείου» τους) έως και την τελική τους καταστροφή, νοείται από τον νόμο ως «επεξεργασία», όρος ευρύτερος από την κυριολεκτική έννοια της λέξης όταν χρησιμοποιείται σε άλλα πεδία, αφού περιλαμβάνει όχι μόνο τις αυτονόητες ενέργειες της οργάνωσης, τροποποίησης και συσχέτισής τους, αλλά και τις όχι τόσο αυτονόητες εργασίες αποθήκευσης, κλειδώματος ή διαγραφής τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως, η απαγόρευση παράνομης επεξεργασίας κάμπτεται, λχ. ενόψει επαπειλούμενης βλάβης άλλου έννομου αγαθού του οποίου η προστασία κρίνεται υπέρτερη. Έτσι, κρίθηκε λχ. ότι η αθέμιτη καταγραφή ιδιωτικής συνομιλίας με τεχνικά μέσα σε ψηφιακό δίσκο παραδεκτά λαμβάνεται υπ' όψιν από το Δικαστήριο, εφ' όσον πρόκειται για πράξεις του κατηγορουμένου που εκδηλώθηκαν κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών του καθηκόντων και υπόκεινται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική¹²³, καθώς και ότι η απαγόρευση αποτύπωσης ιδιωτικής συνομιλίας (οπτικής και ακουστικής) σε υλικό φορέα κινητού τηλεφώνου κάμπτεται στην περίπτωση που αυτή εμπεριέχει τα στοιχεία της απειλής, εξύβρισης, απλής ή συκοφαντικής δυσφήμισης και ιδίως όταν αυτή λαμβάνει μέρος σε δημόσιο χώρο¹²⁴. Αντιθέτως, δεν είναι επιτρεπτή η τοποθέτηση καμερών σε κατάσταση υγειονομικού ενδιαφέροντος που να καταγράφουν τα πρόσωπα των καθημένων στα τραπεζοκαθίσματα εντός του καταστήματος.¹²⁵

¹²² Το άρθρο 2§δ' του προϊσχύοντος Ν.2472/1997 έκανε ρητή αναφορά στον όρο «δέσμευση» (κλείδωμα) ως ειδικότερο τρόπο επεξεργασίας, ο οποίος παραλήφθηκε τόσο στον ΓΚΠΔ (όπου όμως στο Αρ. 4§2 γίνεται αναφορά στον παρεμφερή όρο «περιορισμό»), όσο στο Αρ. 38 Ν.4624/2019, προφανώς όμως εντάσσεται στην γενικότερη έννοια της «βλάβης» της παρ. 1β' του τελευταίου.

¹²³ Βλ. έτσι και ΑΠ 277/2014, Αρμενόπουλος 2014, σελ. 1012, που έκρινε ότι η απαγόρευση του Αρ.177§2 ΚΠΔ περιλαμβάνει τις πράξεις και εκδηλώσεις της ιδιωτικής ζωής των προσώπων, και όχι αυτές «οι οποίες ανεξάρτητα από τον τρόπο και τον χρόνο που γίνονται, δεν ανάγονται στη σφαίρα της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής τους, αλλά πραγματοποιούνται στα πλαίσια των ανατιθεμένων σε αυτούς υπηρεσιακών καθηκόντων και κατά την εκτέλεση τούτων, η οποία ως εκ της φύσεως και του είδους των εκπληρωμένων καθηκόντων υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική».

¹²⁴ Βλ. ΣυμβΕφΘεσσ 250/2018, όπου γίνεται ομόφωνα δεκτή η εισαγγελική πρόταση του Εισαγγεφέτων Ηλία Σεφερίδη, ΝΟΜΟΣ

¹²⁵ Βλ. έτσι την από 21.01.2020 Διάταξη Αντεισαγγελέα Εφετών Αθηνών, ΠοινΧρον 2020, σελ. 155.

Μάλιστα, από την ρητή απαρίθμησή τους στον νόμο, διακρίνονται τρία επιμέρους στάδια, ανάλογα με το χρονικό σημείο κατά το οποίο λαμβάνει χώρα η διεργασία – επενέργεια σε αυτά¹²⁶. Στο πρώτο στάδιο συμπεριλαμβάνονται ως τρόποι επεξεργασίας, η «συλλογή» και η «καταχώρηση» των δεδομένων, είναι δε αδιάφορο περαιτέρω ποινικά για την πλήρωση της τυπικής υπόστασης του αδικήματος της παρ.1β' του Αρ.38 Ν.4624/2019, το αν ακολουθεί και η εξωτερίκευση του περιεχομένου των δεδομένων (λχ. η χρήση τους από τον υπεύθυνο επεξεργασίας τους), καθώς έχει ήδη ολοκληρωθεί η πρώτη μορφή προσβολής τους που περιγράφεται στον νόμο από αυτό το στάδιο. Στο δεύτερο στάδιο λαμβάνει χώρα η κύρια επεξεργασία τους, δηλαδή διεργασίες όπως η «αντιγραφή», «αφαίρεση», «αλλοίωση», «βλάβη», «οργάνωση», «διατήρηση», «αποθήκευση», «προσαρμογή», «μεταβολή», «ανάκτηση», «συσχέτιση», «συνδυασμός», η «καταστροφή» και η «διαγραφή» των δεδομένων. Οι συγκεκριμένες εργασίες δε, που κι αυτές πληρούν τους όρους της παρ.1β', αφορούν στον πυρήνα της έννοιας «επεξεργασία». Τέλος, στο τρίτο στάδιο εντάσσονται οι διεργασίες της χρήσης των αποτελεσμάτων του προηγούμενου σταδίου λχ. η «χρησιμοποίηση», η «μετάδοση», η «διάδοση», η «κοινολόγηση με διαβίβαση», η «ανακοίνωση σε τρίτους μη δικαιούμενους να λάβουν γνώση αυτών», η κάθε μορφής δηλαδή διάθεση του περιεχομένου τους. Οι ενέργειες αυτές μάλιστα, είναι και αυτές που θίγουν στον μεγαλύτερο βαθμό τα δικαιώματα του υποκειμένου, επηρεάζοντάς το ευθέως, για τον λόγο αυτόν και ο νομοθέτης έχει επιλέξει την ευρύτερη προστασία τους, εντάσσοντάς αυτήν στην διακεκριμένη περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 38 Ν.4624/2019, που απειλεί μεγαλύτερη ποινή για τον υπαίτιο της προσβολής αυτής της μορφής.

Σημειωτέον είναι επίσης, ότι, σύμφωνα και με την πρόβλεψη του Αρ. (18) του προοιμίου του ΓΚΠΔ, εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού η επεξεργασία των δεδομένων που γίνεται από φυσικά πρόσωπα στα πλαίσια της αποκλειστικά προσωπικής ή οικιακής δραστηριότητάς τους¹²⁷, λχ. η τήρηση αρχείου προσωπικών επιστολών, οικιακών λογαριασμών, διευθύνσεων φίλων και γνωστών, αναρτήσεων σε κοινωνικά δίκτυα, σε ιστολόγια ή σε άλλους διαδικτυακούς τόπους κλπ, υπό την

¹²⁶ Βλ. έτσι και Ευάγ. Παπακωνσταντίνου ο.π. σελ.32 επ.

¹²⁷ Βλ. ενδεικτικά : Λεωνίδα Κανέλλου «*The GDPR Handbook, Για DPOs, Επιχειρήσεις & Οργανισμούς*», σελ.18, Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου, ο.π. σελ.57, καθώς και Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή «*Περί της προσωπικής - οικιακής χρήσεως των προσωπικών δεδομένων*», ΕφημΔΔ 2013, σελ.704 επ.

προϋπόθεση όμως ότι δεν γίνεται παραχώρηση αυτών για διαφημιστικούς ή άλλους λόγους σε τρίτους. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, λχ. στην περίπτωση παραχώρησης για εμπορικούς σκοπούς ενός καταλόγου αποφοίτων σχολείου με ονόματα, διευθύνσεις, στοιχεία επικοινωνίας, οικογενειακές φωτογραφίες κλπ., η αρχική οικιακή επεξεργασία καθίσταται πλέον επαγγελματική, ώστε να εκφεύγει πλέον της ανωτέρω εξαίρεσης, εμπίπτουσα στον Κανονισμό και κατ' επέκταση δυνάμενης να επιφέρει στον παρανόμως επεμβαίνοντα στα δεδομένα αυτά υπεύθυνο επεξεργασίας, τις ποινικές κυρώσεις του Αρ. 38 Ν.4624/2019.

Η παράβαση λοιπόν, της παραγράφου 1 εδ. α' και β' του Αρ.38 του Ν.4624/2019, αποτελεί την βασική μορφή του αδικήματος παράβασης των προσωπικών δεδομένων, ενώ ο ποινικός κολασμός του δράστη της απειλείται με ποινή Φυλάκισης μέχρι ενός (1) έτους, εκτός εάν δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη. Η τελευταία πρόβλεψη αποτελεί «ρήτρα επικουρικότητας» και μάλιστα σχετικής, καθώς απωθείται μόνο όταν δεν συντρέξουν οι προϋποθέσεις υπαγωγής της συμπεριφοράς του δράστη σε κυρωτικό κανόνα που τιμωρείται αυστηρότερα. Η παραπάνω δε, ρήτρα δεν οδηγεί σε στοιχειοθέτηση φαινομενικής συρροής σε σχέση με άλλα αδικήματα, αλλά συνιστά μια θεσμική παρακάλυψη του μηχανισμού της συρροής που λειτουργεί ως πρόσκομμα στην εφαρμογή της επεικέστερης διατάξεως μόνον στα πλαίσια της κατ' ιδέαν συρροής¹²⁸, σε καμία δε περίπτωση επί πραγματικής συρροής.

2.7 Η υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος του Αρ.38§1α',β' του Ν.4624/2019.

Για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος της παραβίασης προσωπικών δεδομένων των εδαφίων α' και β' της παρ. 1 απαιτείται κατ' αρχήν, **δόλος** (πρόθεση) ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής της υπόστασης, δηλαδή γνώση και θέληση των πραγματικών περιστατικών που συγκροτούν αντικειμενικά αυτήν, με τα οποία να αποδέχεται το αποτέλεσμα της μεταβολής στον εξωτερικό κόσμο - προβολής των προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, ο δράστης πρέπει να γνωρίζει στην περίπτωση του εδαφίου α' ότι επενεργεί – επεμβαίνει σε σύστημα αρχειοθέτησης

¹²⁸ Βλ. και ΣυμβΠλημΜυτλ 66/2010 ΠοινΔνη 2011, σελ.147, Λάμπρου. Μαργαρίτη, «Συναφή εγκλήματα και Ποινικό Δίκαιο», 2005, σελ. 42 επ., καθώς και Στέφανου Παύλου, «Οι αρχές της φαινομενικής συρροής», 2003, σελ. 40-61 και 137 επ.

προσωπικών δεδομένων «χωρίς δικαίωμα» και να επιθυμεί να λάβει γνώση του περιεχομένου τους, ενώ στην περίπτωση του εδαφίου β' ο δόλος περιλαμβάνει τη βούληση για την χωρίς δικαίωμα τέλεση ενός από τους αναφερόμενους στο εδάφιο β' τρόπους παράνομης επεξεργασίας «αντιγραφής, αφαίρεσης, αλλοίωσης, βλάβης, συλλογής, καταχώρησης, οργάνωσης, διάρθρωσης, αποθήκευσης, προσαρμογής, μεταβολής, ανάκτησης, αναζήτησης πληροφοριών, συσχέτισης, συνδυασμού, περιορισμού, διαγραφής ή καταστροφής» των δεδομένων αυτών, γνωρίζοντας ότι τα δεδομένα που περιέχονται στο σύστημα αρχειοθέτησης - υλικό φορέα που αποτελεί το αντικείμενο της επέμβασης ανήκουν σε τρίτο φυσικό πρόσωπο.

Για την κατάφαση δε, του δόλου αρκεί μια «παράλληλη εκτίμηση στη λαϊκή σφαίρα» του δράστη ότι επεμβαίνει – ενεργεί παράνομα, χωρίς να απαιτείται και σαφής κατανόηση των επί μέρους νομικών εννοιών του εγκλήματος. Εφόσον δε, η πρώτη παράγραφος του Ν.4624/2019 δεν αναφέρει κάποια ειδική μορφή δόλου ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, **αρκεί ο δόλος οποιασδήποτε μορφής**, συμπεριλαμβανομένου και του **ενδεχόμενου**¹²⁹ σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις των Αρ. 18, 26 και 27 ΠΚ. Συγκεκριμένα, για την πλήρωση της υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος **αρκεί** ο δράστης **να αποδέχεται** τη φυσική μεταβολή της προσβολής της ιδιωτικότητας του προσωπικού δεδομένου ως αποτέλεσμα της θεληματικής μυϊκής του ενέργειας¹³⁰, ενώ γνωρίζει το ενδεχόμενο της αιτιακής της σύνδεσης με το αποτέλεσμα, το οποίο επίσης αποδέχεται ως ενδεχόμενο να συμβεί.

Ο αποκλεισμός της δεύτερης μορφής υπαιτιότητας (αμέλειας) αποτελεί καινοτομία του Ν. 4624/2019 σε σχέση με την προϊσχύουσα πρόβλεψη του Ν.2472/1997, που προέβλεπε τιμώρηση του αδικήματος τελούμενου και από αμέλεια σύμφωνα με τη διάταξη του όγδοου (8ου) εδαφίου του Αρ. 22 αυτού (προνομιούχα μορφή του αδικήματος). Τέτοια πρόβλεψη, που δεν προέκυπτε έτσι και αλλιώς ούτε από το γράμμα του Κανονισμού, δεν επαναλήφθηκε στο νέο εθνικό δίκαιο που έθεσε τους ειδικότερους κανόνες εφαρμογής του στα πλαίσια σχετικής πρόβλεψης του ίδιου

¹²⁹ Βλ. έτσι αναλογικά και Π.Αρμαμέντος –Β.Σωτηρόπουλος, «Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997», σελ.539, μελέτη του Δ. Αναστασόπουλου δημοσιευμένη στο έργο του Λεωνίδα Κοτσαλή «Προσωπικά Δεδομένα Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή», 2016, σελ. 428, καθώς και ΑΠ 2638/2008, ΝΟΜΟΣ.

¹³⁰ Βλ. για τη διάκριση των βαθμών του δόλου και Ι. Μανωλεδάκη «Ποινικό Δίκαιο. Επιτομή Γενικού Μέρους», 1992, Γ' έκδοση, σελ.162 επ.

του ΓΚΠΔ.¹³¹

Τον δόλο δε, αποκλείει η *πραγματική πλάνη*, πχ. όταν ο δράστης πεπλανημένα θεωρεί ότι έχει δικαίωμα νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων αυτών, ότι έχει λάβει τη συγκατάθεση από το υποκείμενο τον δεδομένων ή θεωρεί ότι η ενέργειά του δεν αποτελεί χωρίς δικαίωμα επεξεργασία κατά την έννοια της παρ.1.

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΟΙ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ 2 ΚΑΙ 3

3.1 Η Αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος της παρ. 2 του Αρ.38 Ν.4624/2019.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του Αρ. 38 Ν.4624/2019 «2. Όποιος χρησιμοποιεί, μεταδίδει, διαδίδει, κοινολογεί με διαβίβαση, διαθέτει, ανακοινώνει ή καθιστά προσιτά σε μη δικαιούμενα πρόσωπα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία απέκτησε σύμφωνα με την περίπτωση α της παραγράφου 1 ή επιτρέπει σε μη δικαιούμενα πρόσωπα να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών, τιμωρείται με φυλάκιση, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.»

Πρόκειται για την πρώτη διακεκριμένη μορφή τέλεσης του αδικήματος, αφού απειλείται με ποινή Φυλάκισης μέχρι πέντε (5) ετών, όσο δηλαδή το ανώτερο πλαίσιο του είδους της ποινής. Η πλήρωση δε, της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος της παρ.2' προϋποθέτει τους ακόλουθους όρους: α) την ύπαρξη «*συστήματος αρχειοθέτησης*» που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, β) την *ανυπαρξία δικαιώματος επεξεργασίας αυτών*, γ) την αναφερόμενη στο α' εδάφιο της πρώτης παραγράφου μορφή επενέργειας σε αυτά και τέλος δ) την επιπρόσθετη συμπεριφορά ενός εκ των αναφερόμενων στην δεύτερη παράγραφο τρόπων περαιτέρω επεξεργασίας, ήτοι της *χρησιμοποίησης, μετάδοσης, διάδοσης, κοινολόγησης με διαβίβαση, διάθεσης, ανακοίνωσης αυτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα*, καθώς και του να τις *καθιστά προσιτές σε αυτά ο δράστης ή να τους επιτρέπει να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών*. Τα σχετικά με τους πρώτους τρεις όρους αναλύθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους της παρούσας, οπότε σκόπιμο είναι να αναλυθούν στο παρόν οι

¹³¹ Βλ. Αρ. 84 ΓΚΠΔ για την θέσπιση των κανόνων των κυρώσεων από τις εθνικές Αρχές, καθώς και το Αρ. (10) της Αιτιολογικής Σκέψης ΓΚΠΔ που ορίζει ότι : «*Ο παρών κανονισμός παρέχει επίσης περιθώρια χειρισμού στα κράτη μέλη, ώστε να εξειδικεύσουν τους κανόνες του...*»

ειδικότερες συμπεριφορές των τρόπων επεξεργασίας που συγκροτούν το μέρος της νομοτυπικής μορφής του αδικήματος, που περιγράφεται στην παράγραφο 2 του Αρ.38.

Συγκεκριμένα, αναφορικά με την πρώτη περίπτωση της «*χρησιμοποίησης*» των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως ορθά δέχεται και το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας¹³², αποτελεί και αυτή ειδικότερη μορφή επεξεργασίας, αντίστοιχη με την έννοια τη «*χρήσης*» που αναφέρεται στα Αρ.25δ' Ν.2472/1997 και στο Αρ.4§1 Ν.3471/2006. Ο όρος αυτός, ο οποίος εννοιολογικά θα πρέπει να ταυτιστεί με την εν γένει μεταχείριση των δεδομένων κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου, αποτελεί ενδεχομένως και τον πιο ευρέως διαδεδομένο τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς εμπεριέχει συχνά και κάποιους από τους ειδικότερους τρόπους συμπεριφορών που τίθενται διαζευκτικά στον νόμο. Αντίστοιχο νόημα έχει και η έννοια «*διάθεση*», με τη διαφορά ότι με τον τρόπο αυτόν επεξεργασίας ουσιαστικά παραχωρείται από τον δράστη η δυνατότητα σε κάποιον τρίτο, να κάνει αυτός χρήση του περιεχομένου των δεδομένων.

Ακολούθως, με την έννοια «*μετάδοση*», ως τρόπο επεξεργασίας και συνακόλουθα ειδικότερο τρόπο τέλεσης του αδικήματος της παρ.2 του Αρ. 38, ορίζουμε την διαβίβαση των δεδομένων προς συγκεκριμένο αποδέκτη, μη δικαιούμενο να λάβει γνώση αυτών, έτσι ώστε να καταστεί ο τελευταίος γνώστης ή φορέας αυτού. Παραπλήσιες δε, έννοιες αυτής είναι και η «*διάδοση*», καθώς και η «*κοινολόγηση με διαβίβαση*», με τη διαφορά ότι η διαβίβαση των δεδομένων στις περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνει ευρύτερο αριθμό προσώπων - αποδεκτών, συνεπάγεται δηλαδή περιέλευση αυτών σε συγκεκριμένο ή και ακαθόριστο αριθμό προσώπων. Επίσης, η «*ανακοίνωση*» ως μορφή επεξεργασίας διαφέρει ως προς τις προηγούμενες, ως προς το ότι η συγκεκριμένη κοινολόγηση στον τρίτο επιφέρει και την γνώση του περιεχομένου των δεδομένων, αποτελούσα σύνθετη έννοια συνδυάζουσα την μετάδοση και την λήψη γνώσης. Είναι δε, ζήτημα του πραγματικού το αν μετά την πραγματοποίηση της μετάδοσης, ο αποδέκτης έλαβε γνώση των δεδομένων, ενέργεια η οποία εκφεύγει του ελέγχου του δράστη, έτσι ώστε να καθίσταται εξωτερικός όρος του αξιοποίνου του συγκεκριμένου τρόπου τέλεσης του αδικήματος (ανακοίνωσης)¹³³.

Αναφορικά δε, με τον προτελευταίο τρόπο τέλεσης της παρ. 2 του Αρ. 38, ήτοι της

¹³² Βλ. αναλογικά και: Εμμανουήλ Μεταξάκη ο.π. σελ.392 επ

¹³³ Βλ. Εμμανουήλ Μεταξάκη ο.π. σελ.420-421, αναλογικά στην ερμηνεία του Ν.3471/2006.

ενέργειας του δράστη να “καθιστά” τα δεδομένα αυτά “προσιτά σε μη δικαιούμενα πρόσωπα” πρέπει να σημειωθεί ότι ο συγκεκριμένος τρόπος επεξεργασίας ως ειδικότερος τρόπος τέλεσης του αδικήματος, περιλαμβάνει την καθ’ οιονδήποτε τρόπο παροχή της δυνατότητας σε απροσδιόριστο ή προσδιορισμένο αριθμό τρίτων προσώπων του να λάβουν γνώση του περιεχομένου των δεδομένων, αλλά με τρόπο που δεν συνιστά από μόνος του δημοσιοποίηση ή μετάδοση ή διαβίβαση αυτών. Η πλήρωση δηλαδή της νομοτυπικής μορφής του συγκεκριμένου τρόπου τέλεσης του αδικήματος είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε (σε δεύτερο χρόνο) μετάδοση, διάδοση, κοινολόγηση ή τυχόν άλλον εκ των αναφερόμενων στο παραπάνω εδάφιο τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων. Μάλιστα, η περιέλευση των δεδομένων σε κατάσταση προσιτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα μπορεί να τελεστεί, είτε με πράξη, είτε δια παραλείψεως. Συγκεκριμένα, *πράττει* όποιος γνωστοποιεί σε μη δικαιούμενα πρόσωπα τον προσωπικό κωδικό προστασίας που έχει θέσει τρίτος χρήστης σε ηλεκτρονικό υπολογιστή του ή τρίτο φυσικό πρόσωπο σε λογαριασμό ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του, με αποτέλεσμα να καταστήσει προσιτό το περιεχόμενο των αποθηκευμένων δεδομένων του τρίτου στον Η/Υ ή στον λογαριασμό e-mail του, στα πρόσωπα στα οποία γνωστοποιείται ο κωδικός αυτός.¹³⁴ Μάλιστα, το θέμα της διάγνωσης του αν ο κωδικός πρόσβασης αποτελεί προσωπικό δεδομένο άξιο προστασίας από το κοινοτικό και το εθνικό δίκαιο κρίθηκε καταφατικά και από την ίδια την Αρχή¹³⁵, γεγονός που δεν καταλείπει καμία αμφιβολία περί κατάφασης του σχετικού αδικήματος του Αρ. 38§2 σε περίπτωση αθέμιτης χρήσης οποιουδήποτε κωδικού. Αντίστοιχα, δια *παραλείψεως* τελείται το ανωτέρω αδίκημα όταν ο αυτουργός του επιτρέπει σε τρίτα μη δικαιούμενα πρόσωπα λχ. να αντιγράψουν, να συλλέξουν ή να κάνουν καθ’ οιονδήποτε άλλον τρόπο χρήση των προσωπικών δεδομένων άλλων φυσικών προσώπων, που ο πρώτος έχει τυχόν νόμιμα στην κατοχή του.

Τέλος, ως προς τον τελευταίο τρόπο επεξεργασίας - τέλεσης του αδικήματος της παρ. 2, ήτοι την ενέργεια του δράστη να “*επιτρέπει σε μη δικαιούμενα πρόσωπα να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών*» θα πρέπει να σημειωθεί ότι και στην περίπτωση

¹³⁴ Βλ. έτσι και Εμ. Μεταξάκη ο.π. σελ. 422.

¹³⁵ Βλ. έτσι και: α) απόφαση ΑΠΔΠΧ 59/2012, όπου κρίθηκε ότι το όνομα χρήστη, ο κωδικός, το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ο αριθμός τηλεφώνου αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των χρηστών της Sony music, τα οποία παραβιάστηκαν, καθώς και β) Ετήσια Έκθεση 2010 ΑΠΔΠΧ σελ.72 επ.

αυτή τα δεδομένα καθίστανται κατ' αρχήν προσιτά από τον δράστη σε τρίτα πρόσωπα, κατά τρόπο που να μην συνιστά δημοσιοποίηση ή αποκάλυψη του περιεχομένου τους (καθώς έτσι θα τυποποιείτο άλλο αδίκημα, λχ. ανακοίνωσης ή κοινολόγησης). Το «επιτρέπει» όμως, της λήψης γνώσης ακολουθεί χρονικά την κατάσταση της περιέλευσης αυτών ως προσιτών στους μη δικαιούμενους τρίτους, κατ' αντιστοιχία με την «ανακοίνωση», που τελείται όταν ο αποδέκτης λχ. της μετάδοσης λάβει γνώση του περιεχομένου τους. Για τους ίδιους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω λοιπόν, η λήψη γνώσης των δεδομένων από τον αποδέκτη (στον οποίο επιτρέπει αυτήν ο δράστης) συνιστά εξωτερικό όρο του αξιοποιήσιμου του αδικήματος της τελευταίας παραγράφου, ο οποίος εκφεύγει του ελέγχου του δράστη, έτσι ώστε αν δεν ακολουθήσει η γνώση από τον αποδέκτη να μην πληρείται η νομοτυπική μορφή αυτού, αλλά ενδεχομένως του αδικήματος της προτελευταίας παραγράφου (της «κατάστασης προσιτών των δεδομένων»).

Από την επισκόπηση δε, της δεύτερης παραγράφου του Αρ.38 του Ν.4624/2019, που περιγράφει την πρώτη διακεκριμένη μορφή του εν λόγω αδικήματος, προκύπτει ότι η σχετική παράβαση, τελούμενη διαζευκτικά σε όλες τις προαναφερόμενες μορφές της, απειλείται στον νόμο με ποινή Φυλάκισης, ήτοι σύμφωνα και με την πρόβλεψη του Αρ. 53 ΠΚ, με Φυλάκιση τουλάχιστον δέκα (10) ημερών έως πέντε (5) ετών, ενώ και σε αυτήν υφίσταται ρήτρα σχετικής επικουρικότητας, αφού η πράξη είναι αξιόποινη μόνο αν ο δράστης της δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Αξίζει όμως, να σημειωθεί ότι η θέσπιση της μεταβατικής διάταξης του Αρ.463§2 του νέου Π.Κ., με την οποία προστέθηκε *διαζευκτικά* η χρηματική ποινή σε όλους τους ειδικούς νόμους που προέβλεπαν ποινές Φυλάκισης, έχει ως αποτέλεσμα να τίθεται διαζευκτικά και η απειλή της χρηματικής ποινής στην παραπάνω μορφή του αδικήματος. Αυτό δε, δημιούργησε αρκετά προβλήματα στην απονομή της δικαιοσύνης, καθώς κατέστησε αναιρετέες όλες τις αποφάσεις που εκκρεμούν στο ανώτατο ακυρωτικό μας δικαστήριο και αφορούν στην παραβίαση αυτής της μορφής του αδικήματος που απειλείται με ποινή Φυλάκισης¹³⁶.

¹³⁶ βλ. σχετ. και ΑΠ 505/2020, ΟΕΝΕΤ

3.2 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο που αφορά σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών ή σχετικών με ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικών μέτρων ασφαλείας (παρ. 3 Αρ.38 Ν.4624/2019)

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του Αρ.38 Ν. 4624/2019 «*Εάν η πράξη της παραγράφου 2 αφορά ειδικών κατηγοριών δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του άρθρου 9 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ ή δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή τα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας του άρθρου 10 του ΓΚΠΔ, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.*»

Όπως προκύπτει από το λεκτικό της διατύπωσης της παραγράφου 3, η δεύτερη διακεκριμένη περίπτωση του αδικήματος της παραβίασης προσωπικών δεδομένων προϋποθέτει για την πλήρωση της νομοτυπικής της μορφής, κατ' αρχήν, να συντρέχουν σωρευτικά τα στοιχεία που περιγράφονται στις παραγράφους 1^{α'} και 2, καθώς και επιπλέον αυτών, τον χαρακτηρισμό των προσωπικών δεδομένων στα οποία αφορά η παραβίαση, είτε ως **ειδικών κατηγοριών** του Αρ.9§1ΓΚΠΔ, είτε ως **σχετικών με ποινικές καταδίκες και αδικήματα** ή τα σχετικά με αυτά **μέτρα ασφαλείας** του άρθρου 10 ΓΚΠΔ. Η τέλεση του αδικήματος δε, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή έως 100.000 ευρώ, εκτός αν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Θα πρέπει λοιπόν, για την κατάφαση του παραπάνω αδικήματος να πληρούνται οι εξής όροι: α) η ύπαρξη «*συστήματος αρχειοθέτησης*» που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, β) η *ανυπαρξία δικαιώματος* επεξεργασίας αυτών, γ) η αναφερόμενη στην παράγραφο 1^{α'} μορφή επενέργειας σε αυτά (ήτοι η επέμβαση και λήψη γνώσης του περιεχομένου τους), δ) η επιπρόσθετη συμπεριφορά ενός εκ των αναφερόμενων στην δεύτερη παράγραφο τρόπων περαιτέρω επεξεργασίας, ήτοι της *χρησιμοποίησης, μετάδοσης, διάδοσης, κοινολόγησης με διαβίβαση, διάθεσης, ανακοίνωσης αυτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα*, καθώς και του να τις καθιστά *προσιτές σε αυτά* ο δράστης ή να τους *επιτρέπει να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών και τέλος*, ε) τα προσωπικά δεδομένα στα οποία αφορά η παραβίαση, να είναι *είτε ειδικών κατηγοριών* του Αρ.9§1ΓΚΠΔ, *είτε σχετικά με ποινικές καταδίκες και αδικήματα* ή τα σχετικά με αυτά **μέτρα ασφαλείας** του άρθρου 10 ΓΚΠΔ.

3.2.1 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο που αφορά σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών (παρ. 3α΄ Αρ.38 Ν.4624/2019)

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, η παράβαση του πρώτου εδαφίου της 3^{ης} παραγράφου του Αρ. 38 τελείται μόνο όταν ο υπαίτιος του αδικήματος τελέσει ένα έγκλημα “χρήσης” του περιεχομένου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται σε σύστημα αρχειοθέτησης, από τα αναφερόμενα στην δεύτερη παράγραφο, ήτοι της “χρησιμοποίησης, μετάδοσης, διάδοσης, κοινολόγησης με διαβίβαση, διάθεσης, ανακοίνωσης αυτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα, καθώς και του να τις καθιστά προσιτές σε αυτά ο δράστης ή να τους επιτρέπει να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών και επιπλέον τα δεδομένα αυτά να είναι “**ειδικών κατηγοριών**”.

Στο **Αρ. 9§1 ΓΚΠΔ** (2016/679 Ε.Κ. και του Συμβουλίου) δε, γίνεται σαφής ο προσδιορισμός του ποια ακριβώς δεδομένα σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο χαρακτηρίζονται ως ειδικών κατηγοριών. Συγκεκριμένα, στη διάταξη αυτή ορίζεται ότι: «Επεξεργασία **ειδικών κατηγοριών δεδομένων** προσωπικού χαρακτήρα. 1. Απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό.» Στην εν λόγω διάταξη μάλιστα, εισήχθη για πρώτη φορά νομοθετικά ο όρος «γενετικά» και «βιομετρικά δεδομένα» και η υποχρέωση της προστασίας τους ως ειδική κατηγορία προσωπικών δεδομένων, των οποίων η επεξεργασία επιτρέπεται μόνο στις εξαιρετικές περιπτώσεις που ορίζει η παρ.2 Αρ. 9 ΓΚΠΔ 2016/679.

Αν ήθελε κανείς να εντοπίσει περιπτωσιολογικά τις παραπάνω κατηγορίες δεδομένων, θα ενέτασσε: **α)** στην περίπτωση του α΄ εδαφίου τις κατηγορίες φυσικών προσώπων που ανήκουν σε ειδικές ομάδες βάσει των ειδικότερων εθνολογικών-φυλετικών χαρακτηριστικών τους, λχ. Ρομά, Πομάκοι, ενταγμένοι σε καταλόγους μεταναστών, προσφύγων ή ακόμη και ανεπιθύμητων αλλοδαπών (ΕΚΑΝΑ), **β)** στην περίπτωση του β΄ εδαφίου μέλη ή υποστηρικτές πολιτικών παρατάξεων ή κομμάτων,

υποψηφίους και κατέχοντες πολιτικές θέσεις στο Εθνικό ή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή στην Τοπική αυτοδιοίκηση, γ) στην τρίτη περίπτωση τους ανήκοντες σε οποιαδήποτε θρησκεία ή δόγμα ή αντίστοιχη φιλοσοφική ομάδα, λχ. χριστιανούς, μουσουλμάνους, μάρτυρες του ιεχωβά, τα μέλη του Ισραηλιτικού Κεντρικού Συμβουλίου, φιλοσοφικής εταιρείας ή ακόμα και Τεκτονικής ή Μασονικής Στοάς¹³⁷, ενώ δ) στο τέταρτο εδάφιο περιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, συνδικάτα ομοσπονδίες, εργατικά κέντρα, λχ. στην ΑΔΕΔΥ, ΓΣΕΕ, ΟΛΜΕ κλπ.

Στο πέμπτο εδάφιο αναφέρονται ως ειδικότερη κατηγορία των δεδομένων ειδικών κατηγοριών ε) τα γενετικά δεδομένα. Σύμφωνα δε, με τους ορισμούς του **Αρ. 4 παρ. (13) ΓΚΠΔ**: ως **«γενετικά δεδομένα»** ορίζονται: *“τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν στα γενετικά χαρακτηριστικά φυσικού προσώπου που κληρονομήθηκαν ή αποκτήθηκαν, όπως προκύπτουν, ιδίως, από ανάλυση βιολογικού δείγματος του εν λόγω φυσικού προσώπου και τα οποία παρέχουν μοναδικές πληροφορίες σχετικά με την φυσιολογία ή την υγεία του εν λόγω φυσικού προσώπου”* Τα εν λόγω δεδομένα, (τα οποία ρητά πλέον αποτελούν μερικότερη κατηγορία των βιομετρικών δεδομένων¹³⁸, όπως υποστηριζόταν και πριν την ψήφιση του ΓΚΠΔ) πράγματι προσφέρουν **μοναδικές πληροφορίες** για την φυσιολογία, τα κληρονομικά χαρακτηριστικά ή την υγεία του προσώπου στα οποία αφορούν και είναι δυνατόν να συλλεχθούν με πλήθος μεθόδων ή εξ αφορμής πλήθους δραστηριοτήτων οι οποίες στις μέρες μας είναι όλο και περισσότερο διαδεδομένες (λχ. λήψη γενετικού υλικού για εξετάσεις γενετικής καταγωγής, δωρεά ωαρίων ή σπέρματος για αναπαραγωγή, λήψη γενετικού υλικού για σκοπούς υποβοήθησης αναπαραγωγής ή για θεραπευτικές μεθόδους, λήψη βλαστοκυττάρων κατά των γέννα, λήψη οποιουδήποτε βιολογικού υλικού, λήψη δείγματος DNA κατηγορουμένου στα πλαίσια της διαδικασίας του αρ.201 ΚΠΔ κ.α.). Οι εν λόγω πληροφορίες δε, χάρη στις αλματώδεις προόδους της Γενετικής Επιστήμης, μπορεί να αφορούν τόσο το παρελθόν όσο και το μέλλον του υποκειμένου στο οποίο αφορούν, γεγονός που δείχνει, αφενός το πόσο επιτακτική ήταν και η ανάγκη της περαιτέρω θωράκισής τους, αφετέρου το ότι ορθώς ο Κανονισμός θεωρείται ότι αποτέλεσε την απάντηση στις θεωρητικές φωνές που επιζητούσαν την ad

¹³⁷ Βλ. σχετικά και: Λεωνίδα Κανέλλου «*The GDPR Handbook, Για DPOs, Επιχειρήσεις & Οργανισμούς*», σελ. 29 επ.

¹³⁸ Βλ. και Αρ.44§ιδ΄ Ν.4624/2019 που ενσωμάτωσε στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία (ΕΕ) 2016-680.

hos ρύθμιση των παραπάνω δεδομένων¹³⁹. Μάλιστα, πέρα από την γενική απαγόρευση επεξεργασίας που συνεπάγεται ο χαρακτηρισμός των γενετικών δεδομένων ως ειδικών κατηγοριών από τον ΓΚΠΔ, ο εθνικός νομοθέτης, επέλεξε (σε εφαρμογή του δικαιώματός του εκ του αρ.9§4 ΓΚΠΔ), αυξημένη προστασία γι αυτά, απαγορεύοντας επιπλέον στο **Άρθρο 23** του Ν.4624/19, την καθ' οιονδήποτε τρόπο επεξεργασία γενετικών δεδομένων για λόγους ασφάλισης υγείας και ζωής.

Ο εθνικός νομοθέτης δε, επέτρεψε προ πολλού την επεξεργασία τους υπό συγκεκριμένους κανόνες, λχ. δια της υποχρεωτικής λήψης δείγματος DNA, μόνο στα πλαίσια διενέργειας ανακριτικών πράξεων για σοβαρά αδικήματα (με την προσθήκη του Αρ.200^Α ΚΠΔ στο άρθρ.5 Ν.2928/2001, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει ως Αρ. 201 νέου ΚΠΔ), και υπό την απαρέγκλιτη τήρηση των όρων και των προϋποθέσεων των άρθρων 201 και 204 έως 208 Κ.Π.Δ. (που παρέχουν αυστηρές θεσμικές εγγυήσεις για τη νόμιμη επεξεργασία τους), η μη τήρηση των οποίων συνεπάγεται και ακυρότητα της διαδικασίας¹⁴⁰. Η σχετική αυξημένη προστασία δε, εκτείνεται και στα γενετικά δεδομένα των νεκρών, μετατίθεται όμως, στους ζώντες συγγενείς τους το δικαίωμα συγκατάθεσης προκειμένου να λάβει χώρα νόμιμα η επεξεργασία αυτού του υλικού¹⁴¹. Μάλιστα, καίτοι η χρήση τέτοιων μεθόδων επεξεργασίας γενετικών δεδομένων (ανάλυσης DNA) συμβάλλει τα μέγιστα στον σκοπό της ανακρίσεως, εντούτοις ορθώς έχει κριθεί από την νομολογία, με βάση την αρχή της ηθικής αποδείξεως του Αρ. 177 ΚΠΔ, ότι δε μπορεί από μόνη της να στηρίξει μία κατηγορία, χωρίς να συντρέχουν και άλλα στοιχεία σε βάρος του κατηγορουμένου, αφού είναι δυνατόν η παρουσία του υλικού αυτού στον τόπο του αδικήματος να είναι συγκυριακή¹⁴². Επιπλέον, σωστά προκρίθηκε στην εθνική έννομη τάξη με βάση το Αρ. 201 ΚΠΔ και υποστηρίζεται

¹³⁹ Βλ. έτσι μελέτη *Ευαγγελίας Βασιλοπούλου* σελ.139, «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», 2018, επιμέλεια Λ.Κοτσαλή – Κ. Μενουδάκου.

¹⁴⁰ Βλ. έτσι και ΣυμβΑΠ Ολ 1/2017, ΠοινΔικ2017 σε.756 επ., όπου κρίθηκε ότι τόσο η λήψη, όσο και η ανάλυση του γενετικού υλικού DNA, διαταχθείσες στα πλαίσια κύριας ανακρίσεως, αποτελούν αναγκαίες μερικότερες πράξεις της ανακριτικής πράξεως της πραγματογνωμοσύνης για την ανάλυση DNA. επομένως, και κατά τη λήψη του DNA «εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των αρ. 204 έως 208ΚΠΔ» (περί διορισμού τεχνικού συμβούλου), μετά και την τροποποίηση της παρ.1 με το Αρ. 19§1 Ν.4322/2015. Κρίθηκε ως ορθή η προσβαλλόμενη απόφαση του ΣυμβΠλημΑθηνών που ακύρωσε τη λήψη βιολογικού υλικού DNA και διέταξε την επανάληψη της λήψης και την καταστροφή του ήδη ληφθέντος δείγματος, κρίνοντας ότι συντρέχει περίπτωση απολύτου ακυρότητας που πλήττει τα υπερασπιστικά δικαιώματα του κατηγορουμένου, δεδομένου ότι δεν είχε παρέλθει κατά τη λήψη, η 48ωρη προθεσμία διορισμού τεχνικού συμβούλου του, αφού είχε σχετικό δικαίωμα διορισμού και κατά τη διαδικασία λήψης του DNA.

¹⁴¹ Έτσι και η 16/2011 Γνωμοδότηση Αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου, ΠοινΧρον 2012, σελ. 73

¹⁴² Βλ. και ΣυμβΕφΠατρ 11/2017 ΠοινΔνη 2018 σελ. 54 επ.

σθεναρά και στη θεωρία, ότι δεν είναι δυνατόν να νομιμοποιούνται σε καμία ευρωπαϊκή χώρα ομαδικές αναλύσεις DNA εάν δεν υπάρχουν τουλάχιστον σοβαρές ενδείξεις ενοχής για πολύ σοβαρά αδικήματα, εναντίον αυτών σε βάρος των οποίων αυτές διατάσσονται¹⁴³. Αντιθέτως, έχει κριθεί ότι συνιστά νόμιμη επεξεργασία η συλλογή και διατήρηση δεδομένων ταυτοποίησης προσώπων υπόπτων (φωτογραφιών, δακτυλικών αποτυπωμάτων, αποτυπωμάτων χειρός) προσώπων υπόπτων για τη μελλοντική διάπραξη αδικημάτων¹⁴⁴. Από τα παραπάνω λοιπόν προκύπτει ότι ορθώς, συμπεριλήφθησαν τα γενετικά στα δεδομένα ειδικών κατηγοριών, καθώς η χρήση τους εμπεριέχει ιδιαίτερους κινδύνους για τους πολίτες και τα δικαιώματά τους, ενώ είναι σαφές ότι η τυχόν διαρροή των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτά μπορεί να προκαλέσει κατηγοριοποίηση του φορέα - υποκειμένου τους, και να οδηγήσει ακόμα και στον στιγματισμό και στον κοινωνικό του αποκλεισμό.¹⁴⁵

Για πρώτη φορά δε, στο έκτο εδάφιο του ΓΚΠΔ συμπεριλήφθησαν ρητά στα δεδομένα “ειδικών κατηγοριών” και **στ)** τα **βιομετρικά δεδομένα** με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, ήτοι δεδομένα συνήθως εικόνας ή συμπεριφοράς, με συγκεκριμένες ιδιότητες που τα καθιστούν χρήσιμο εργαλείο για τη διακρίβωση της ταυτότητας ενός ατόμου, για τα οποία όμως, θα γίνει ξεχωριστή ανάλυση στο επόμενο κεφάλαιο.

Αναφορικά δε, με τα δεδομένα που αφορούν **ζ) στην υγεία** πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά μπορεί να αφορούν τόσο την *σωματική*, όσο και την *ψυχική* υγεία ενός

¹⁴³ Βλ. Γρηγόριου Καλφάλη, «Επικίνδυνες υπερβάσεις κατά τη διενέργεια επαχθών ανακριτικών πράξεων. Το παράδειγμα της ανάλυσης DNA σε μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες», μελέτη δημοσιευμένη στην ΠοινΔνη 2020, σελ. 657-660.

¹⁴⁴ Βλ. σχετικά: α) απόφαση ΕΔΔΑ της 11.6.2020 «Ρ.Ν. κατά Γερμανίας» (αρ. προσφυγής 74440/17) ΠοινΧρον 2020, σελ. 633 επ. με παρατηρήσεις *Ιουλιανού Λαζάνη*, που έκρινε ότι η συλλογή τέτοιων δεδομένων για την πρόληψη εγκλημάτων επιδιώκει νόμιμους σκοπούς σύμφωνα με το Αρ.8§2 της ΕΣΔΑ, καθώς ο αιτών είχε καταδικαστεί και σε ορισμένες περιπτώσεις για αδικήματα επαρκώς σοβαρά, ώστε να του επιβληθούν ποινές Φυλάκισης και τα δεδομένα αυτά σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ήταν δυνατόν να διαγραφούν μετά από πέντε χρόνια, με αποτέλεσμα οι λόγοι που επικαλέστηκαν οι εθνικές αρχές για να δικαιολογήσουν την επέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής να κρίνονται «*συναφείς και επαρκείς*», β) απόφαση ΕΔΔΑ της 4.06.2013 των Peruzzo και Martens κατά Γερμανίας που έκρινε νόμιμη τη συλλογή και αποθήκευση δεδομένων DNA καταδικασθέντων για σοβαρά αδικήματα, εξισορροπώντας σωστά τα συγκρουόμενα δημόσια και ιδιωτικά συμφέροντα, αλλά και γ) απόφαση ΕΔΔΑ σε Ευρεία Σύμβαση της 4.12.2008 των «S. και Marger κατά Ηνωμένων Βασιλείων» που έκρινε ότι παραβιάζει το Αρ. 8 ΕΣΔΑ η επ’ αόριστον διατήρηση σε βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων, δειγμάτων βιολογικού (κυτταρικού) υλικού και DNA των κατηγορουμένων μετά από αθώωση και διακοπή της ποινικής τους δίωξης συνιστώντας δυσανάλογη παραβίαση της ιδιωτικής τους ζωής ανακτηθείσες από το ECHRcaselaw.com, καθώς και το από Οκτωβρίου 2020 θεματικό δελτίο Νομολογίας του ΕΔΔΑ σχετικής με τα προσωπικά δεδομένα, ανακτηθέν από τον ιστότοπο του ΕΔΔΑ: https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Data_ENG.pdf.

¹⁴⁵ βλ. και *Εγγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου* ο.π. σελ.51,

φυσικού προσώπου, συμπεριλαμβανόμενος της παροχής σε αυτό υπηρεσιών υγειονομικής φροντίδας ή νοσηλείας του σε κάποιο σχετικό ίδρυμα. Μάλιστα, τέτοια δεδομένα, ήτοι πληροφορίες σχετικά με την υγεία ενός φυσικού προσώπου, οπωσδήποτε συμπεριλαμβάνονται σε ιατρικές και εργαστηριακές εξετάσεις, σε ιατρικές γνωματεύσεις, συνταγές, παραπεμπτικά εξετάσεων, φακέλους και βιβλιάρια ασθενών, σε τιμολόγια και αποδείξεις επισκέψεων σε ιατρούς ή νοσηλευτικά-θεραπευτικά ιδρύματα, σε ιατρικά πιστοποιητικά για λήψη αδείας εργασίας ή για δικαστική χρήση, σε πιστοποιητικά παρακολούθησης θεραπευτικών προγραμμάτων ψυχικής υγείας ή απεξάρτησης, καθώς και σε έγγραφα (αιτήσεων ή δικαιολογητικών) ένταξης σε φορέα ιδιωτικής ασφάλισης.

Τέλος, αναφορικά με την πρόβλεψη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του αρ. 9 ΓΚΠΔ, ήτοι **η)** της απαγόρευσης επεξεργασίας, ως δεδομένων ειδικών κατηγοριών των δεδομένων που αφορούν την **σεξουαλική ζωή**¹⁴⁶ φυσικού προσώπου ή τον **γενετήσιο προσανατολισμό** του, λεκτέα τα εξής:

Τα δεδομένα αυτά συμπεριλαμβάνουν οπωσδήποτε την σεξουαλική συμπεριφορά και έλξη, τόσο από άτομα διαφορετικού όσο και του ίδιου φύλου, γεγονός που συνάγεται και από την θέσπιση των νόμων 4491/2017 (νόμος για των αναγνώριση της ταυτότητας των φύλων) και 4443/2016, σε συμμόρφωση και με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ (για την ίση μεταχείριση προσώπων ασχέτως της φυλετικής ή εθνικής τους καταγωγής) και 2000/78/ΕΚ (Για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία). Συμπεριλαμβάνουν δηλαδή πληροφορίες για την σεξουαλική ζωή ετεροφυλόφιλων, ομοφυλόφιλων, διεμφυλικών και μεσοφυλικών ατόμων, καθώς και των μελών των σχετικών οργανώσεων και κοινοτήτων (λχ. ΛΟΑΤΚΙ). Μάλιστα, ο νέος εθνικός νόμος είναι πλέον σαφέστερος ως προς τον προσδιορισμό, κάνοντας αναφορά σε “σεξουαλική” και όχι σε “ερωτική ζωή” όπως ο προγενέστερος Ν.2472/1997, ο οποίος είχε δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα. Συγκεκριμένα, παρόλο που ούτε στο παρελθόν¹⁴⁷ η νομολογία δεχόταν ότι η απλή αναφορά στον ερωτικό δεσμό φυσικού προσώπου, χωρίς να συνδέεται με τον ερωτικό αυτοπροσδιορισμό και την ειδικότερη σεξουαλική του ζωή, αποτελούσε

¹⁴⁶ Βλ. ενδεικτικά παράνομη επεξεργασία μετάδοσης σε τηλεοπτική εκπομπή «ευαίσθητων» προσωπικών δεδομένων (ήδη «ειδικών κατηγοριών») στην ΑΠ 1372/2015 Ποιν Δνη 2016, σελ.901 επ.

¹⁴⁷ Βλ. ΜονΠρωτΘεσ 12924/2013, Αρμενόπουλος 2013, σελ. 1285

επεξεργασία “ευαίσθητων δεδομένων”, είχε υποστηριχτεί και η άποψη στη θεωρία, ότι εφόσον ο νόμος έκανε λόγο για “ερωτική ζωή” θα μπορούσε να ισχύει και το αντίθετο, λόγω ενδεχομένης βούλησης του εθνικού νομοθέτη να θέσει περαιτέρω όρια προστασίας του ερωτικού βίου και της σεξουαλικής ζωής¹⁴⁸. Σε κάθε περίπτωση πάντως, σύμφωνα και με την κρατούσα στη νομολογία άποψη, για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος της παρ. 3 που αναφέρεται σε δεδομένα σεξουαλικής ζωής, θα πρέπει να επιβεβαιώνεται από αυτά η ταυτότητα του υποκειμένου στο οποίο αφορούν, δηλαδή να είναι λχ. ευδιάκριτο το σώμα και τα χαρακτηριστικά του προσώπου του υποκειμένου (περιοχή από τα μάτια και κάτω) ή/και η φωνή του, ώστε να είναι δυνατή η ταυτοποίησή του¹⁴⁹.

Από την επισκόπηση δε, της παραγράφου 3 του Αρ.38 του Ν.4624/2019, που περιγράφει την συγκεκριμένη μορφή του αδικήματος, προκύπτει ότι η σχετική παράβαση, τελούμενη διαζευκτικά σε όλες τις προαναφερόμενες μορφές της, απειλείται στον νόμο με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους, με ανώτατο πλαίσιο τα πέντε έτη και χρηματική ποινή έως 100.000 ευρώ, ενώ και σε αυτήν υφίσταται ρήτρα σχετικής επικουρικότητας, αφού η πράξη είναι αξιόποινη μόνο αν ο δράστης της δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

3.2.2 Η έννοια των βιομετρικών δεδομένων ως προσωπικά δεδομένα ειδικών κατηγοριών.

Με τον όρο **βιομετρικά δεδομένα**, σύμφωνα και με τις προβλέψεις του **Αρ. 4 παρ. (14) ΓΚΠΔ** νοούνται: « 14) τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία προκύπτουν από ειδική τεχνική επεξεργασία συνδεδεμένη με φυσικά, βιολογικά ή συμπεριφορικά χαρακτηριστικά φυσικού προσώπου και τα οποία επιτρέπουν ή επιβεβαιώνουν την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση του εν λόγω φυσικού προσώπου, όπως εικόνες προσώπου ή δακτυλοσκοπικά δεδομένα».

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά που μπορούν να θεωρηθούν «βιομετρικά δεδομένα», διαθέτουν συγκεκριμένες ιδιότητες, που τα καθιστούν χρήσιμο εργαλείο για τη διακρίβωση της ταυτότητας του ατόμου. Οι

¹⁴⁸ Βλ. έτσι και βλ. και Ευγ. Αλεξανδροπούλου - Αιγυπιάδου ο.π. σελ.49 επ.

¹⁴⁹ Βλ. έτσι και ΑΠ 505/2020, ΟΕΝΕΤ.

ιδιότητες αυτές είναι: α) η καθολικότητα, β) ο διακριτικός χαρακτήρας, γ) η μονιμότητα και (δ) η μετρησιμότητα. Για να θεωρηθεί, λοιπόν, ένα ανθρώπινο χαρακτηριστικό «βιομετρικό δεδομένο» θα πρέπει κάθε άτομο να το διαθέτει (καθολικότητα), να διαφέρει χαρακτηριστικά από ένα άτομο σε ένα άλλο (διακριτικός χαρακτήρας), να είναι αμετάβλητο για ένα ικανοποιητικό χρονικό διάστημα (μονιμότητα) και να μπορεί να μετρηθεί ποσοτικά (μετρησιμότητα)¹⁵⁰. Τα ανθρώπινα αυτά χαρακτηριστικά, μπορεί να αποτελούν είτε στοιχεία της φυσιολογίας του ατόμου, είτε συμπεριφορικά χαρακτηριστικά του. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη κατηγορία ανήκουν βιολογικά και φυσικά χαρακτηριστικά του ατόμου, όπως η ίριδα του ματιού, το δακτυλικό αποτύπωμα, το σχήμα των δαχτύλων και της παλάμης, τα χαρακτηριστικά του προσώπου, η φλεβική διάταξη και το DNA (δεοξυριβονουκλεϊκό οξύ) ενός ατόμου και στη δεύτερη κατηγορία, δεδομένα που σκιαγραφούν τη συμπεριφορά του ατόμου, όπως η χειρόγραφη υπογραφή, ο τρόπος πληκτρολόγησης, η χροιά και ο τόνος της φωνής και ο τρόπος βαδίσματος. Το γεγονός λοιπόν, που καθιστά όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά του ατόμου τόσο ξεχωριστά και άρα άξια περαιτέρω προστασίας, είναι ότι αυτά είναι πάντοτε αναλλοίωτα και ανά πάσα στιγμή διαθέσιμα προς εξακρίβωση της ταυτότητάς του.

Πριν την θέσπιση του ΓΚΠΔ η προστασία τους ήταν ανεπαρκής, δεδομένου ότι μόνο λχ. όσα βιομετρικά δεδομένα προσέφεραν πληροφορίες για τη φυλετική καταγωγή ή την υγεία του υποκειμένου τύγγχαναν αυξημένης προστασίας, ως «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα». Οι υπόλοιπες περιπτώσεις διέπονταν από τους ελαστικότερους κανόνες προστασίας των απλών προσωπικών δεδομένων, γεγονός που δημιουργούσε ιδιαίτερη προβληματική, αν συνυπολογίσει κανείς την ιδιαίτερη φύση των βιομετρικών δεδομένων. Χαρακτηριστική είναι και η υπ' αριθμ. 15/2001 γνωμοδότηση της Αρχής για την «Ανάλυση του γενετικού υλικού για σκοπούς εξιχνίασης εγκλημάτων και ποινικής δίωξης», όπου καταδεικνύεται η διχογνωμία που υπήρχε στη θεωρία για την ακριβή κατάταξη των δεδομένων αυτών, τα οποία σύμφωνα με την ΑΠΔΠΧ αφορούν μεν την υγεία (δεδομένα υγείας) αλλά θα ήταν δυνατόν να

¹⁵⁰ βλ. σχετικά και μελέτη της Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Φερ/κη, "Βιομετρικές Μέθοδοι και προστασία ιδιωτικότητας: Σκέψεις με αφορμή απόφαση ΔΕΕ Μ. Schwartz- κρατ .Bochum" δημοσιευμένη στο ΔΙΜΕΕ 4/2013.

θεωρηθούν και δεδομένα που αφορούν στην φυλετική ή στην εθνική καταγωγή¹⁵¹.

Την ως άνω προβληματική έλυσαν η ψήφιση του **Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679** της 27^{ης} Απριλίου 2016 «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών» και η Οδηγία 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά αυτού και ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον Ν.4624/2019. Τα ανωτέρω ευρωπαϊκά νομοθετήματα, μεταξύ του πλήθους νέων δικαιωμάτων και νεωτερισμών που εισήγαγαν στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη, ώστε να την εναρμονίσουν στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και στις αυξημένες ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας, ρητά κατέταξαν όλα τα αναφερόμενα στο Αρ.9 του ΓΚΠΔ δεδομένα στην κατηγορία των δεδομένων ειδικών κατηγοριών, οριοθετώντας πλέον σαφώς την έννοια καθενός από αυτά και θέτοντάς τα υπό την αυξημένη προστασία τους.

3.2.3 Οι προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων ειδικών κατηγοριών.

Σύμφωνα με τις αλλαγές που επέφερε ο ΓΚΠΔ 2016/679 ΕΚ, η συλλογή, η επεξεργασία και η χρήση των δεδομένων ειδικών κατηγοριών **επιτρέπεται** (κατ' εξαίρεση της γενικής απαγόρευσης), **μόνο** όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζει το **Άρθρο 9§2 ΓΚΠΔ**. Συγκεκριμένα, θεωρείται νόμιμη η επεξεργασία όταν γίνεται με τη **ρητή συγκατάθεση** του υποκειμένου των δεδομένων ειδικών κατηγοριών (θα πρέπει όμως να μην είναι γενική, αλλά να δίνεται για την εκπλήρωση συγκεκριμένων σκοπών λχ. όταν έχει δώσει το υποκείμενο τη ρητή συναίνεσή του για χρήση του ιατρικού του φακέλου στο δικαστήριο), όταν κρίνεται **απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων** και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του υποκειμένου των δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας, καθώς και όταν κρίνεται **απαραίτητη για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων** του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου, εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι σωματικά ή νομικά ανίκανο να συγκατατεθεί. Στις τελευταίες αυτές περιπτώσεις

¹⁵¹ Βλ. Γνωμοδότηση 15/2001 ΑΠΔΠΧ, σελ.2, ανακτηθείσα από τον επίσημο ιστότοπο της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Πρ. Χαρακτήρα, www.dpa.gr

ανήκουν λχ. η επεξεργασία που απαιτείται για την ένταξη εξαρτωμένων ατόμων σε κέντρα απεξάρτησης όπως ο ΟΚΑΝΑ, το ΚΕΘΕΑ ή όταν υφίσταται κατάσταση ανάγκης επείγουσας νοσηλείας ή φροντίδας ασθενών ευρισκόμενων σε κατάσταση αδυναμίας χορήγησης συγκατάθεσης (ευρισκόμενοι σε κώμα κλπ.) Σημειωτέον είναι ότι η συγκατάθεση, σύμφωνα και με την Αιτιολογική Έκθεση του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679¹⁵², για να χαρακτηριστεί ως ελεύθερη θα πρέπει να μην αποτελεί προϊόν ελαττωματικής βούλησης ή ανάγκης λόγω εξάρτησης του υποκειμένου των δεδομένων με των δράστη-υπεύθυνο της παράνομης επεξεργασίας, ούτε να χορηγήθηκε με τρόπο που αντίκειται στα χρηστά ήθη λχ. να είναι προϊόν πλάνης, απάτης ή απειλής¹⁵³. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να παρέχεται ξεχωριστά¹⁵⁴ για κάθε τρόπο επεξεργασίας και να λαμβάνει υπόψη την ανισότητα των μερών, δηλαδή το αν το υποκείμενο είχε τη ελεύθερη επιλογή να αρνηθεί ή να αποσύρει τη συγκατάθεσή του. Επιπλέον, σύμφωνα με τις επιταγές του αρ. 21 του Ν.4624/2019 σε συνδυασμό με το Αρ.6§1 ΓΚΠΔ, ο **ανήλικος** δύναται να δώσει νόμιμη συγκατάθεση επεξεργασίας των δεδομένων του μόνο εφόσον έχει συμπληρώσει τα 15 έτη, σε διαφορετική περίπτωση απαιτείται η παροχή συγκατάθεσης του νομίμου αντιπροσώπου του.

Επιτρεπτή επεξεργασία θεωρείται, επίσης, σύμφωνα με την πρόβλεψη του Αρ.9 ΓΚΠΔ, η επεξεργασία που διενεργείται, με κατάλληλες εγγυήσεις, στο πλαίσιο των νόμιμων δραστηριοτήτων ιδρύματος, οργάνωσης ή άλλου μη κερδοσκοπικού φορέα με πολιτικό, φιλοσοφικό, θρησκευτικό ή συνδικαλιστικό στόχο και υπό την προϋπόθεση ότι αφορά αποκλειστικά στα μέλη ή στα πρώην μέλη του φορέα ή σε πρόσωπα, τα οποία έχουν τακτική επικοινωνία μαζί του σε σχέση με τους σκοπούς του και ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν κοινοποιούνται εκτός του συγκεκριμένου φορέα χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων. Εξίσου νόμιμη θεωρείται και η επεξεργασία που αφορά σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί από το υποκείμενο των δεδομένων.

Επιπλέον, νόμιμη είναι η επεξεργασία, όταν κρίνεται απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη **νομικών αξιώσεων** ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, η επεξεργασία που θεωρείται απαραίτητη για

¹⁵² Βλ. Αιτιολογικές Σκέψεις 42 και 43 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.

¹⁵³ Βλ. σχετικά και Αναστάσιου Καλέργη “Η συγκατάθεση στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υπό τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων”, ΠοινΔνη 2019, σελ. 38

¹⁵⁴ Βλ. σχετικά με τις προϋποθέσεις της συγκατάθεσης στο Αρ. 7 Κανονισμού ΕΕ 679/2016.

λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, το οποίο είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο, σέβεται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων. Τέλος, επιτρεπτά και νόμιμα γίνεται η επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, είτε όταν διενεργείται για σκοπούς προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής, εκτίμησης της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου, ιατρικής διάγνωσης, παροχής υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης ή θεραπείας ή διαχείρισης υγειονομικών και κοινωνικών συστημάτων και υπηρεσιών βάσει του ενωσιακού δικαίου ή του δικαίου κράτους μέλους ή δυνάμει σύμβασης με επαγγελματία του τομέα της υγείας και με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων και των εγγυήσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3, είτε όταν αυτή γίνεται για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, είτε όταν έχει ως σκοπό αρχειοθέτηση προς το δημόσιο συμφέρον, επιστημονική ή ιστορική έρευνα ή για στατιστικούς σκοπούς.

Μάλιστα, στην τρίτη παράγραφο του Άρθρου 9 του ΓΚΠΔ δόθηκε στα Κράτη Μέλη η δυνατότητα να ορίζουν και περισσότερους όρους και περιορισμούς επεξεργασίας τους. Ο Έλληνας νομοθέτης δε, έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής με την ψήφιση του Ν.4624/2019, θεσπίζοντας ρητά και τις ειδικότερες **εξαιρέσεις** από την εφαρμογή του γενικού κανόνα του Αρ.9 ΓΚΠΔ, στα **άρθρο 22, 29 και 30** του εθνικού νόμου, όπου επετράπη, κατά παρέκκλιση αυτού, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις;

Συγκεκριμένα, προβλέφθηκε κατ' αρχήν, στην **παράγραφο 1 του αρ. 22**, η δυνατότητα επεξεργασίας δεδομένων **ειδικών κατηγοριών**, από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, εφόσον είναι απαραίτητη:

- α) για την άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας και για την εκπλήρωση των συναφών υποχρεώσεων, (λχ. όταν απαιτείται αυτή ώστε να γίνει χορηγηθεί αδεία ασθενείας εργαζόμενου).
- β) για λόγους προληπτικής ιατρικής, για την εκτίμηση της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου, για ιατρική διάγνωση, για την παροχή υγείας ή κοινωνικής περίθαλψης ή

για τη διαχείριση των συστημάτων και υπηρεσιών υγείας ή κοινωνικής περίθαλψης ή δυνάμει σύμβασης με επαγγελματία του τομέα υγείας ή άλλου προσώπου που δεσμεύεται από το επαγγελματικό απόρρητο ή είναι υπό την εποπτεία του· ή

γ) για λόγους δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, όπως σοβαρών διασυννοριακών απειλών κατά της υγείας¹⁵⁵ ή για την εξασφάλιση υψηλών προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας της υγειονομικής περίθαλψης και των φαρμάκων ή των ιατροτεχνολογικών προϊόντων, επιπλέον των μέτρων που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3, πρέπει να τηρούνται ιδίως οι διατάξεις που εξασφαλίζουν το επαγγελματικό απόρρητο που προβλέπει νόμος ή κώδικας δεοντολογίας.

Επιπλέον, κατά παρέκκλιση του ΓΚΠΔ, επιτρέπεται στην **δεύτερη παράγραφο** του **Αρ. 22** Ν.4624/2019, αποκλειστικά στους δημόσιους φορείς και η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μόνο από εφόσον αυτή:

α) είναι απολύτως απαραίτητη για λόγους ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος· Στην περίπτωση αυτή λχ. εμπίπτουν τα αρχεία εποπτείας δημοσίων υπαλλήλων, τα αρχεία ενημέρωσης ειδικών εκλογικών καταλόγων, τα τηρούμενα δεδομένα των στρατιωτικών νοσοκομείων, αφού αποτελούν στρατιωτικές εγκαταστάσεις¹⁵⁶ κλπ.

β) είναι απαραίτητη για την αποτροπή σημαντικής απειλής για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια ασφάλεια (στην περίπτωση αυτή σύμφωνα με το ΕΔΔΑ έχει κριθεί ότι εμπίπτει και η επεξεργασία δεδομένων θέσης και κίνησης μέσω συσκευών παρακολούθησης θέσης οχημάτων GPS¹⁵⁷)· ή

¹⁵⁵ Στων κατεύθυνση αυτή κινείται και πρόσφατη απόφαση της Αρχής με αρ.5/2020, που έκρινε ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υγείας στο πλαίσιο της λήψης μέτρων κατά της πανδημίας του κορωνοϊού, διενεργείται από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές ως απαραίτητη για λόγους δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, στις οποίες περιλαμβάνεται και η προστασία έναντι σοβαρών διασυννοριακών απειλών κατά της υγείας κατ' άρθρο 9 παρ. 2 εδ. θ' ΓΚΠΔ και αιτ. σκ. 46 και 52 ΓΚΠΔ. (βλ. Κατευθυντήρια Γραμμή 6 της απόφασης της ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσας από τον επίσημό της ιστότοπο www.dpa.gr)

¹⁵⁶ Βλ. όμως και απόφαση 20/2020 της Αρχής, ανακτηθείσα από τον επίσημό της ιστότοπο (www.dpa.gr), που καίτοι διέγνωσε ότι η συλλογή και η τήρηση πληροφοριών για τον σκοπό επίσκεψης ασθενών στα στρατιωτικά Νοσοκομεία συνιστούν πληροφορίες που εμπίπτουν στην ειδική κατηγορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εντούτοις έκρινε ότι η τήρηση των δεδομένων αυτών δεν αφορά στην εθνική ασφάλεια, αλλά εμπίπτει στον προστάσια του δημοσίου συμφέροντος του αρ.9§2ζ' ΓΚΠΔ, καθόσον το ουσιαστικό ή ουσιώδες δημόσιο συμφέρον μπορεί να συνίσταται στην προστασία, βάσει στρατιωτικών κανονισμών, στρατιωτικών εγκαταστάσεων.

¹⁵⁷ Βλ. σχετικά απόφαση ΕΔΔΑ της 2.09.2010 Uzun κατά Γερμανίας, ECHR.caselaw.com και www.homodigitalis.gr/wp-content/uploads/2018/03/Πληροφορίες-GPS.pdf, που έκρινε νόμιμες και σύμφωνες με την αρχή της αναλογικότητας τις ενέργειες τοποθέτησης συσκευής παρακολούθησης θέσης, καθώς έγιναν με σκοπό την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας και των

γ) είναι απαραίτητη για τη λήψη ανθρωπιστικών μέτρων, και στις περιπτώσεις αυτές το συμφέρον για την επεξεργασία είναι υπέρτερο του συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων.

Μάλιστα στην **παρ. 3** του άρθρου 22 του Ν.4624/2019 προβλέφθηκε και η λήψη όλων των **κατάλληλων και ειδικών μέτρων** για τη διαφύλαξη των συμφερόντων του υποκειμένου, κατ' αντιστοιχία μάλιστα των τεχνολογικών παραγόντων, του κόστους εφαρμογής των μέτρων, της φύσης, της έκτασης, του πλαισίου και των σκοπών της επεξεργασίας, καθώς και των κινδύνων που θέτει, ανάλογα με τη σοβαρότητά τους, στα δικαιώματα και στις ελευθερίες των φυσικών προσώπων η επεξεργασία αυτή.

Ορίστηκε δε, ότι τέτοια μέτρα θα μπορούσε να αποτελούν:

α) τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που διασφαλίζουν ότι η επεξεργασία είναι σύμφωνη με τον ΓΚΠΔ·

β) μέτρα για να διασφαλιστεί ότι είναι δυνατή η εκ των υστέρων επαλήθευση και ο προσδιορισμός του εάν και από ποιον έχουν εισαχθεί, τροποποιηθεί ή αφαιρεθεί τα προσωπικά δεδομένα·

γ) μέτρα για την ενδυνάμωση της ευαισθητοποίησης του προσωπικού που ασχολείται με την επεξεργασία·

δ) περιορισμοί πρόσβασης από τους υπεύθυνους επεξεργασίας και εκτελούντες την επεξεργασία·

ε) η ψευδωνυμοποίηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα·

στ) η κρυπτογράφηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα·

ζ) μέτρα για τη διασφάλιση της ικανότητας, της εμπιστευτικότητας, της ακεραιότητας, της διαθεσιμότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων και υπηρεσιών επεξεργασίας που σχετίζονται με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας ταχείας αποκατάστασης της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε περίπτωση φυσικού ή τεχνικού συμβάντος·

δικαιωμάτων των θυμάτων και την πρόληψη εγκληματικών πράξεων, όπου κρίθηκε και απαραίτητη η παρακολούθηση στα πλαίσια μιας δημοκρατικής κοινωνίας, χωρίς να χαρακτηρίζεται συστηματική, αλλά και *contra* απόφαση ΕΔΔΑ της 8 Φεβρουαρίου 2018 Ben Faiza κατά Γαλλίας που σε υπόθεση συμμετοχής υπόπτου σε διακίνηση ναρκωτικών έκρινε ότι η εγκατάσταση από τις αρχές συσκευής παρακολούθησης στο αυτοκίνητό του παραβίασε το Αρ.8 της ΕΣΔΑ, λόγω του ότι η γαλλική νομοθεσία δεν προσδιόριζε επαρκώς τη διαδικασία και τον βαθμό και τον τρόπο άσκησης της διακριτικής ευχέρειας των αρχών ως προς τον γεωγραφικό εντοπισμό σε πραγματικό χρόνο, κρίνοντας όμως ως νόμιμη την δικαστική απόφαση παράδοσης λίστας με τις κεραιές κινητής τηλεφωνίας που είχε χρησιμοποιήσει ο δράστης, με σκοπό τον εντοπισμό των κινήσεών του.

η) διαδικασίες για την τακτική δοκιμή, εκτίμηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για τη διασφάλιση της ασφάλειας της επεξεργασίας·

θ) ειδικοί κανόνες διασφάλισης της συμμόρφωσης με τον παρόντα νόμο και τον ΓΚΠΔ σε περίπτωση διαβίβασης ή επεξεργασίας για άλλους σκοπούς·

Ειδικότερα, στο **άρθρο 29** οριστήκαν οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις για το νομότυπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ειδικών κατηγοριών, **για σκοπούς αρχειοθέτησης** προς το δημόσιο συμφέρον, και η λήψη κατάλληλων μέτρων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, όπως του περιορισμού πρόσβασης, της ψευδωνυμοποίησης και κρυπτογράφησης τους, καθώς και του ορισμού ΥΠΔ. Τέτοιοι τρόποι επεξεργασίας ενδεικτικά, συνιστούν αυτοί που αφορούν σε κρατικά αρχεία λ.χ. νοσοκομείων ή υπουργείων, στα αρχεία του εθνικού κτηματολογίου, στην τήρηση αρχείου ποινικού μητρώου κ.α. Επιπλέον, η επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών επιτρέπεται στο **άρθρο 30** Ν. 4624/2019 χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους και στην περίπτωση που κρίνονται αυτά απαραίτητα **για σκοπούς ιστορικής ή επιστημονικής έρευνας** ή συλλογής και τήρησης **στατιστικών στοιχείων**), εφόσον πληρούνται και οι λοιποί όροι του παραπάνω άρθρου.

Αυτονόητο είναι επίσης, ότι ισχύουν για τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα **και οι γενικοί κανόνες και περιορισμοί της επεξεργασίας** που αφορούν και στα απλά δεδομένα και περιλαμβάνονται στο **Άρθρο 6 ΓΚΠΔ**, αλλά και στο **άρθρο 21** Ν. 4624/2019 (συγκατάθεση ανήλικων άνω των 15 ετών), καθώς και στο **άρθρο 24** αυτού (επεξεργασία δεδομένων από δημόσιους φορείς για διαφορετικό σκοπό λόγω εκπλήρωσης καθηκόντων τους εφόσον είναι απαραίτητο για έλεγχο ενδείξεων εσφαλμένων πληροφοριών, αναγκαία για αποτροπή κινδύνων εθνικής ασφάλειας και άμυνας ή δημόσιας ασφάλειας ή για διασφάλιση φορολογικών και τελωνειακών εσόδων, για τη δίωξη ποινικών αδικημάτων, για την αποτροπή σοβαρής βλάβης στα δικαιώματα άλλου προσώπου ή στατιστικούς λόγους). Το ίδιο ισχύει σχετικά με τα αναφερόμενα στο **άρθρο 25** (επεξεργασία ΔΠΧ για διαφορετικούς σκοπούς από ιδιωτικούς φορείς), στο **άρθρο 26** (διαβίβαση ΔΠΧ από δημόσιους φορείς), στο **άρθρο 27** (επεξεργασία στα πλαίσια σχέσεων απασχόλησης), καθώς και στο **άρθρο 28** (επεξεργασία και ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης).

Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημανθεί, ότι οι ανωτέρω ρυθμίσεις των άρθρων 24 έως 28 του Ν.4624/2019 επικρίθηκαν σε σημαντικό βαθμό και από την ΑΠΔΠΧ στην με αρ. 1/2020 Γνωμοδότησή της¹⁵⁸, η οποία συντάχθηκε επί σκοπώ εξέτασης των διατάξεων του Ν.4624/2019, με τις οποίες ορίστηκαν τα μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 (ΓΚΠΔ) και ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680. Η Αρχή αντιμετώπισε με μεγάλο σκεπτικισμό αρκετά σημεία του εθνικού νομοθετήματος τα οποία χρήζουν διορθώσεων και συμπληρώσεων προκειμένου να ανταποκρίνονται στο ακριβές πνεύμα του ευρωπαϊού νομοθέτη και έθεσε συγκεκριμένες προτάσεις προκειμένου να τύχει αυτό των απαιτούμενων νομοτεχνικών βελτιώσεων. Μάλιστα, αναφορικά με την πρόβλεψη του άρθρου 28 εδάφιο δ) του Ν.4624/2019 που αφορά στο επιτρεπτό επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων ειδικών κατηγοριών, ορθά επισήμανε ότι θα έπρεπε να προβλεφθεί στον νόμο να λαμβάνεται υπ' όψιν *“πέραν του δικαιώματος του υποκειμένου στην ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή”, και το δικαίωμα στο τεκμήριο αθωότητάς κατ' αρ. 48 ΧΘΔΕΕ και 6 παρ. 2 ΕΣΔΑ.* Μάλιστα, η Αρχή επέκρινε σε μεγάλο βαθμό την ευρύτητα των εξαιρέσεων που συμπεριλήφθησαν στην παράγραφο 2 του Αρ.28, θεωρώντας επιπλέον ότι *«θέτει υπό διακινδύνευση τον πυρήνα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (βλ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής των Ελλήνων επί του νομοσχεδίου σελ. 10), ιδίως η εξαίρεση από ορισμένα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα αντίρρησης ή ενημέρωσης».*

Αντικείμενο διχογνωμίας αποτελεί και η νομική σχέση των άρθρων 6 και 9 ΓΚΠΔ, σχετικά με το αν οι εξαιρέσεις του άρθρου 9 για τα δεδομένα ειδικών κατηγοριών συνιστούν επιπρόσθετες νομικές βάσεις ως προς τις προβλέψεις του άρθρου 6 για τα απλά δεδομένα ή αν αντίθετα αποτελούν πρόσθετες προϋποθέσεις του νομοτύπου της επεξεργασίας τους. Σύμφωνα δε, και με των Γνώμη 06/2014¹⁵⁹ της Ομάδας Εργασίας

¹⁵⁸ Βλ. Γνωμοδότηση 1/2020 ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από την επίσημη ιστοσελίδα της Αρχής Προστασίας ΔΠΧ www.dpa.gr/sites/default/files/2020-01/gnomodotisi%201_2020.pdf

¹⁵⁹ Βλ. σελ. 19επ. Γνώμης 06/2014 της ΟΕ29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ ανακτηθείσα από την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_el.pdf, που έκρινε ότι “δεδομένου ότι το άρθρο 8 έχει συσταθεί ως απαγόρευση με εξαιρέσεις, οι εξαιρέσεις αυτές μπορούν να θεωρούνται ως απαιτήσεις οι οποίες απλώς περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης, αλλά δεν αποτελούν, αφ' εαυτές, επαρκή νομική βάση για την επεξεργασία. Βάσει της ερμηνείας αυτής, η εφαρμογή του άρθρου 8 δεν αποκλείει την εφαρμογή των απαιτήσεων του άρθρου 7, οπότε οι δύο διατάξεις θα πρέπει κατά περίπτωση να εφαρμόζονται σωρευτικά”.

του Αρ.29, που έκρινε το ζήτημα ως προς τις προγενέστερες αντίστοιχες διατάξεις για τα απλά και τα ευαίσθητα δεδομένα που προέβλεπε ο Ν.2472/1997, κρίθηκε πιο πιθανό η σχέση μεταξύ αυτών να είναι αρκετά περιπλοκή και να μην έχει σχεδιαστεί η πρόβλεψη του αρ. 8 της ισχύουσας τότε Οδηγίας 95/46/ΕΚ (αναλογικά άρθρου 9 ΓΚΠΔ) ως *lex specialis* που θα απέκλειε τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 7 της Οδηγίας (και αναλογικά του άρθρου 6 ΓΚΠΔ) στο σύνολό του. Προκρίθηκε δε, ως πιθανότερο οι δύο διατάξεις να πρέπει να εφαρμόζονται σωρευτικά. Κατ' αντιστοιχία λοιπόν, των ανωτέρω παραδοχών, ορθότερο είναι να δεχτεί κανείς ότι, εφόσον οι αναφερόμενοι στα ανωτέρω άρθρα του Ν.4624/2019 τρόποι επεξεργασίας αφορούν σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών, θα ισχύουν, **σωρευτικά** τόσο οι όροι και οι περιορισμοί επεξεργασίας των απλών δεδομένων (του άρθρου 6 ΓΚΠΔ και των αρ.21, 24, 25, 26, 27, 28 Ν.4624/2019), όσο και οι ειδικότεροι και αυστηρότεροι κανόνες και περιορισμοί του Αρ. 9§1,2,3 ΓΚΠΔ 2016/679 ΕΚ (καθώς και των προβλέψεων των άρθρων 23, 29 και 30 Ν.4624/2019), ώστε η νομιμότητα της επεξεργασίας τους να πρέπει απαραίτητα, **παράλληλα** με τους όρους του Αρ.9 ΓΚΠΔ **να εδράζεται** και σε μία από τις νομικές βάσεις του άρθρου 6 ΓΚΠΔ¹⁶⁰.

3.2.4 Η χωρίς δικαίωμα επέμβαση σε αρχείο που αφορά ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή τα σχετικά αυτών μέτρα ασφαλείας του Αρ.10 ΓΚΠΔ (παρ. 3β' Αρ.38 Ν.4624/2019)

Μία από τις πρωτοτυπίες που εισήγαγε ο ΓΚΠΔ στο δίκαιο των προσωπικών δεδομένων σε σχέση με τα ισχύοντα ως των ψήφισή του με την Οδηγία 95/46/ΕΚ και τον Ν.2472/1997, ήταν η απεξάρτηση των δεδομένων που αφορούν σε ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σε σχετικά μέτρα ασφαλείας από το γενικό πλαίσιο των δεδομένων ειδικών κατηγοριών (τα οριζόμενα μέχρι τότε, ως "ευαίσθητα δεδομένα"). Ο ευρωπαίος νομοθέτης επιφύλαξε ξεχωριστή μεταχείριση στα δεδομένα αυτά, λόγω της αυξημένης προστασίας που θέλησε να τους προσδώσει, εξαιτίας τόσο της ιδιαίτερης φύσεως τους, όσο και των επαρκών εγγυήσεων που πρέπει ένα κράτος ή μια

¹⁶⁰ Βλ. έτσι και Λεωνίδα Κανέλλου «*The GDPR Handbook, Για DPOs, Επιχειρήσεις & Οργανισμούς*», σελ. 33 επ.

κοινωνία δικαίου να παρέχει στα υποκείμενο των δεδομένων αυτών. Τα ενέταξε δε, σε ξεχωριστό άρθρο, ήτοι στο **άρθρο 10 του ΓΚΠΔ**, ορίζοντας ότι : «*Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικά μέτρα ασφαλείας που βασίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 διενεργείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους το οποίο προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Πλήρες ποινικό μητρώο τηρείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής*».

Αναφορικά δε, με τα δεδομένα που αφορούν σε **ποινικές καταδίκες ή αδικήματα ή τα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας του Αρ.6§1 ΓΚΠΔ**, πρέπει να σημειωθεί ότι σε αυτά περιλαμβάνονται τόσο τα δεδομένα που περιλαμβάνονται στις δικαστικές αποφάσεις, όσο και στις σχηματισθείσες ποινικές δικογραφίες σε βάρος του υποκειμένου των δεδομένων. Στην τελευταία περίπτωση όμως, τα περιεχόμενα μιας δικογραφίας, όπως και τα σχετικά με αυτήν έγγραφα των δικαστικών ή εισαγγελικών υπηρεσιών, δε μπορούν να θεωρηθούν εξυπαρχής ως δεδομένα, παρά μόνο κατόπιν της άσκησης της ποινικής δίωξης από τις αρμόδιες αρχές, ήτοι μετά την απόκτηση από τον φορέα τους της ιδιότητας του κατηγορουμένου¹⁶¹. Η παραπάνω θέση προκρινόταν τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία, ήδη σε σχέση και με την προϊσχύουσα πρόβλεψη του εδαφίου 2β' του Ν.2472/1997 όπου περιγράφονταν αυτά ως δεδομένα "σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες". Η παραπάνω έννοια είναι σαφώς ταυτόσημη με αυτή των Αρ. 10 ΓΚΠΔ και 38§3β' Ν.4624/2019, γεγονός που αποδεικνύεται και από το ότι ο νομοθέτης συνειδητά επέλεξε να διατηρήσει σε ισχύ τη σχετική διατύπωση του εδαφίου β' της παρ. 2 Ν.4624/2019 για την διαδικασία της κατ' εξαίρεση δημοσιοποίησης τέτοιων δεδομένων από τις εισαγγελικές αρχές. Ορθότερο λοιπόν, είναι να δεχτούμε ότι και με την παρούσα πρόβλεψη του όρου "ποινικά αδικήματα", ο νομοθέτης (ευρωπαϊός και εθνικός) επέλεξε συνειδητά να εντάξει εκ νέου, μόνο τα σχετικά με τυχόν ενέργειες που αφορούν απαγγελθείσες κατηγορίες τέλεσης αξιοποιώνων πράξεων σε βάρος του υποκειμένου, κατόπιν ήδη ασκηθείσας σε βάρος του δίωξης. Στο παραπάνω συμπέρασμα συντείνει και το γεγονός ότι μέχρι τότε, το υποκείμενο των δεδομένων συμμετέχει στην ποινική διαδικασία με την ιδιότητα του

¹⁶¹ Βλ. έτσι και Διατ ΕισΠρΑΘ 123/2014, ΠοινΔνη 2014, σελ. 107 και Γιαννακούλα Αθηνά-Μηλαπίδου Μαρία «Προσωπικά Δεδομένα» 2017, σελ.3

“υπόπτου”, χωρίς να μπορεί να συνδεθεί ούτε δικονομικά το πρόσωπό του με τελεσθέν αδίκημα, ήτοι με μία κατηγορία παρούσα και στρεφόμενη ευθέως στο πρόσωπό του, παρά μόνο με τυχόν ενδείξεις οι οποίες διερευνώνται ενδεχομένως στα πλαίσια μιας προκαταρκτικής εξέτασης ή απλά εκκρεμούν στα προανακριτικά γραφεία προς έλεγχο, κατόπιν άσκησης μιας εγκλήσεως ή μηνύσεως. Συνακόλουθα, δεν μπορεί να αποτελούν δεδομένα ειδικών κατηγοριών τα δεδομένα του προσώπου που τηρούνται σε μία ποινική δικογραφία, προτού αυτό αποκτήσει την ιδιότητα του κατηγορουμένου, καθώς δεν είναι “σχετικά με αδικήματα” ούτε και αφορούν σε προηγηθείσες καταδίκες. Στην περίπτωση αυτή όμως, θα μπορούσε να γίνει λόγος για απλά δεδομένα, η προσβολή των οποίων θα εμπίπτει στο ρυθμιστικό πεδίο των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 38 Ν.4624/2019. Δεδομένου όμως, ότι η τυχόν παράνομη επεξεργασία των δικαιωμάτων του υποκειμένου σε εκείνο το στάδιο οπωσδήποτε θα παραβίαζε και το τεκμήριο αθωότητας του, θα πρέπει να εξεταστεί η με νέα νομοθετική πρόβλεψη ρητή ένταξη των δεδομένων οποιασδήποτε εκκρεμούς δικογραφίας στην κατηγορία των δεδομένων «ειδικών κατηγοριών».

Σημειωτέον είναι ότι, όλα τα παραπάνω «σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες», είναι δυνατόν να πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις της νομοτυπικής μορφής του αδικήματος του Αρ. 38§3β΄ Ν.4624/2019, μόνο εφόσον είναι ενταγμένα σε σύστημα αρχειοθέτησης, το οποίο βέβαια έχει κριθεί ότι αποτελούν τόσο οι **ποινικές δικογραφίες**, όσο τα **αρχεία των αποφάσεων** των ποινικών δικαστηρίων. Τα τελευταία μάλιστα, οπωσδήποτε αποτελούν διαρθρωμένα σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ειδικών κατηγοριών, προσिता με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, καθώς τηρούνται και είναι προσβάσιμα με συγκεκριμένα κριτήρια ταξινόμησης¹⁶², βάσει λχ. του αύξοντος αριθμού του βιβλίου μηνύσεων, των αποφάσεων και των δικογραφιών και του έτους έκδοσης των αποφάσεων, αλλά και βάσει αλφαβητικού ευρετηρίου των εγκαλουμένων και μηνυόμενων, και περιέχουν πληροφορίες σχετικά με ποινικές διώξεις και καταδίκες των φυσικών προσώπων που αφορούν. Μάλιστα, έχει κριθεί αφενός ότι οι αποφάσεις αυτές αποτελούν τμήματα-υποσύνολα ενός συνολικού αρχείου ποινικών αποφάσεων της ελληνικής επικράτειας, που τηρείται στα επιμέρους ποινικά δικαστήρια σε όλη την επικράτεια, με κριτήριο την

¹⁶² Βλ. ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, Ποιν Χρον 2013, σελ.383, καθώς και ΑΠ 1381/2009, ΠοινΧρον 2010, σελ.390.

έδρα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση και *αφετέρου* ότι οι πληροφορίες αυτές αποτελούν προσωπικά δεδομένα ευαίσθητα/ειδικών κατηγοριών, ανεξάρτητα του αν αφορούν καταδικαστικές ή αθωωτικές αποφάσεις. Εξίσου αδιάφορο είναι το αν οι ποινικές αυτές αποφάσεις είναι οριστικές, τελεσίδικες αμετάκλητες ή ακόμα και μη οριστικές, αφού ακόμα και οι παραπεμπτικές λόγω αναρμοδιότητας, οι αναβλητικές, οι τάσσουσες προθεσμία για εξαγορά ποινής ή ακόμα και διατάσσουσες πραγματογνωμοσύνη ή δήμευση ή ακόμα και την άρση αυτής, αποτελούν αποφάσεις που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο της παρ.3β' του Ν.4624/2019, καθώς σε όλες αυτές περιλαμβάνονται στοιχεία της ποινικής κατάστασης του υποκειμένου - κατηγορουμένου στον οποίο αναφέρονται.

Εκτός δε, από τις αποφάσεις, **προσωπικά δεδομένα σχετικά με αδικήματα** που εμπίπτουν στην περίπτωση του εδ. β' του Αρ. 38§3 Ν.4624/2019 περιέχουν και τα εσωτερικά έγγραφα των ποινικών δικογραφιών, τα εντάλματα σύλληψης που αναφέρουν τα στοιχεία του εκζητούμενου προσώπου¹⁶³, τα δελτία ποινικού μητρώου, τα εγκληματολογικά αρχεία της δίωξης οικονομικού εγκλήματος, τα αρχεία της ηλεκτρονικής επιτήρησης των κρατούμενων σε άδεια και των υποδίκων, αλλά ακόμα και τα ηλεκτρονικά αρχεία των εισαγγελιών και των δικαστηρίων της Χώρας που αφορούν ασκηθείσες ποινικές διώξεις, ασχέτως του αν ακολούθησε καταδίκη του κατηγορουμένου - φορέα των δεδομένων αυτών.

Μάλιστα, στο δεύτερο έως και το τελευταίο εδάφιο του **Άρθρου 2§β' του Ν.2472/1997** σε συνδυασμό με την **παρ. 2β' του Άρθρου 3** αυτού που διατηρήθηκαν σε ισχύ με το Αρ.84 Ν.4624/2019, περιγράφονται οι όροι και οι προϋποθέσεις όπου, κατ' εξαίρεση του γενικού κανόνα απαγόρευσης, είναι δυνατή από τις δικαστικές και εισαγγελικές αρχές η ανακοίνωση και δημοσιοποίηση δεδομένων "*σχετικών με ποινικές διώξεις ή καταδίκες*" μόνο κάτω από πολύ συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές, που βρίσκουν έρεισμα και στην αρχή της αναλογικότητας του Αρ. 5§1γ'ΓΚΠΔ, έγκεινται κυρίως στην τήρηση συγκεκριμένων δικονομικών και διαδικαστικών κανόνων και νομικών κριτηρίων προκειμένου να καταστήσουν δυνατή και νόμιμη την δημοσιοποίηση των δεδομένων των προσώπων στα οποία αφορούν.

Συγκεκριμένα στο **Αρ.2§εδ.β' έως εδ. τελευταίο Ν.2472/1997** ορίζεται ότι:

¹⁶³ Βλ. σχετικά και απόφαση 67/2002 ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από τον ιστότοπο της ίδιας: <https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/prakseisArxis/apofasi-gia-anakoinosi-dedomenon-se-astynomika-deltia>

“Ειδικά για τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες δύναται να επιτραπεί η δημοσιοποίηση μόνον από την εισαγγελική αρχή για τα αδικήματα που αναφέρονται στο εδάφιο β` της παρ. 2 του άρθρου 3 με διάταξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών ή του Εισαγγελέα Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο. Η διάταξη πρέπει να είναι ειδικώς και πλήρως αιτιολογημένη, να προσδιορίζει τον τρόπο δημοσιοποίησης και το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει. Η δημοσιοποίηση αυτή αποσκοπεί στην προστασία του κοινωνικού συνόλου, των ανηλίκων, των ευάλωτων ή ανίσχυρων πληθυσμιακών ομάδων και προς ευχερέστερη πραγμάτωση της αξίωσης της Πολιτείας για τον κολασμό των παραπάνω αδικημάτων. Κατά της εισαγγελικής διάταξης επιτρέπεται προσφυγή εντός 2 ημερών από τη γνωστοποίηση στον κατηγορούμενο ή κατάδικο ενώπιον του Προϊστάμενου της Εισαγγελίας Πρωτοδικών ή του Προϊστάμενου της Εισαγγελίας Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο, ο οποίος αποφαινεται εντός 2 ημερών. Μέχρι να αποφανθεί ο αρμόδιος Εισαγγελέας απαγορεύεται η εκτέλεση της διάταξης και η δημοσιοποίηση δεδομένων.

Κατ` εξαίρεση στα κακουργήματα των άρθρων 187, 187 Α και του 19ου Κεφαλαίου του Π.Κ. «εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής» η εισαγγελική διάταξη εκτελείται αμέσως, επικυρώνεται δε από τον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών εντός είκοσι τεσσάρων ωρών, εφόσον αυτή έχει εκδοθεί από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών. Διαφορετικά η ισχύς της σχετικής διάταξης παύει αυτοδικαίως με τη λήξη της προθεσμίας των είκοσι τεσσάρων ωρών.”

Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων εδαφίων εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις εγκλημάτων, των οποίων ο δράστης κρίνεται από τον αρμόδιο εισαγγελέα ιδιαίτερα επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και διαφεύγει τη σύλληψη ή είναι αγνώστου διαμονής.»

Επιπλέον στο εδάφιο β` της παρ. 2 του Αρ. 3 Ν.2472/1997 ορίζεται ότι:
«2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων η οποία πραγματοποιείται:... β) από τις δικαστικές - εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και ιδίως

εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης, ως και τελουμένων σε βάρος ανηλίκων θυμάτων. Ως προς τα ανωτέρω εφαρμόζονται οι ισχύουσες ουσιαστικές και δικονομικές ποινικές διατάξεις. Στις περιπτώσεις άσκησης από τους πολίτες του δικαιώματος του συνέρχεσθαι κατά το άρθρο 11 του Συντάγματος επιτρέπεται η απλή λειτουργία συσκευών καταγραφής ήχου ή εικόνας ή άλλων ειδικών τεχνικών μέσων με σκοπό την καταγραφή, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του επόμενου εδαφίου...»

Μάλιστα, με την παρ.6 του άρθρου 14 Ν.3917/2011 καταργήθηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις της καταγραφής των δεδομένων που αναφέρονταν στα επόμενα τρία εδάφια, αρχομένης από την έναρξη ισχύος του προεδρικού διατάγματος που προβλέφθηκε στην παράγραφο 4, που θα όριζε την «ειδικότερη διαδικασία και τις προϋποθέσεις για την εγκατάσταση και την λειτουργία των συστημάτων επιτήρησης, τα κριτήρια για την τήρηση της αναλογικότητας μεταξύ των μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού, το είδος των προσωπικών δεδομένων που τυγχάνουν επεξεργασίας, η συλλογή, αποθήκευση, χρήση, διαβίβαση και οι αποδέκτες, ο χρόνος αποθήκευσης, η διαδικασία καταστροφής, τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια της επεξεργασίας των δεδομένων κλπ.»

Ακολούθως, σε συνέχεια του παραπάνω νομοθετήματος εκδόθηκε η με αρ πρωτ.Γ/ΕΞ/2274/31.3.2011 (ΦΕΚ Β΄ 548/07.04.2011) **1/2011 Οδηγία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα αναφορικά με την «Χρήση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για την προστασία προσώπων και αγαθών»** στην οποία γίνεται ειδικότερη αναφορά ως προς τις προϋποθέσεις της καταγραφής δεδομένων με βιντεοεπιτήρηση και τους όρους επεξεργασίας (ιδίως καταγραφής και αποθήκευσης) των δεδομένων που έχουν καταγραφεί. Η τελευταία δε, πλέον, μετά τη θέσπιση του ΓΚΠΔ κατέστη ανεπίκαιρη, καθώς πολλά από αυτά που προβλέπει, είναι πλέον ανεφάρμοστα λόγω κατάργησης του Ν.2472/1997 (λχ. η υποχρέωση γνωστοποίησης συστήματος βιντεοεπιτήρησης και τήρησης αρχείου στην ΑΠΔΠΧ κ.α.). Τα παραπάνω δε, νομικά κενά που προέκυψαν, κάλυψε η **ψήφιση του ΠΔ 75/2020** σχετικά με την «Χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους

χώρους», το οποίο μάλιστα ρητά προβλέπει στο Άρθρο 14 αυτού ότι « Τα θέματα που δεν ρυθμίζονται ειδικώς από τις διατάξεις του **άρθρου 14** του ν. **3917/2011** και του παρόντος διατάγματος, διέπονται από τις εκάστοτε εφαρμοστέες διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 2016/679 (ΓΚΠΔ), της Οδηγίας (ΕΕ) υπ' αρ. 2016/680 και του Ν.4624/2019». Σημειωτέον είναι ότι πριν την ψήφιση του τελευταίου, εκδόθηκε η με αρ. **3/2020 Γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ**, ως προς το σχέδιο νόμου που τέθηκε προς ψήφιση στη Βουλή, η οποία περιλάμβανε συγκεκριμένες συστάσεις για βελτιώσεις και διορθώσεις του, από τις οποίες άλλες υιοθετήθηκαν και άλλες όχι ¹⁶⁴, ενώ επικρίθηκαν και πολλά σημεία του για σημαντικές αοριστίες, ασάφειες και ελλείψεις ως προς την τήρηση των όρων και των κριτηρίων υπό τις οποίες θα δύναται να λαμβάνει χώρα η επεξεργασία αυτή, ώστε να ανταποκρίνεται στις επιταγές της νομοθεσίας για τα προσωπικά δεδομένα (Ν.4624/2019, ΓΚΠΔ ΕΕ 2016/679 και Ν. 3917/2011).

Επιπλέον, με τον ΓΚΠΔ προστέθηκαν ρητά στην «αυξημένη προστασία» της πολιτείας, πέρα από τα αναφερόμενα στις ποινικές δίωξεις και καταδίκες, και τα προσωπικά δεδομένα που αφορούν στα σχετικά **μέτρα ασφαλείας** που αναφέρονται στην παρ. **4γ' Αρ. 38 Ν.4624/2019** και στο Αρ. 10 σε συνδυασμό με το Αρ. 6§1 ΓΚΠΔ. Τα μέτρα ασφαλείας αποτελούν κυρώσεις που σκοπό τους έχουν απλώς την προστασία της έννομης τάξης από τον κίνδυνο που εμπεριέχει η προσωπικότητα του δράστη ή ορισμένων αντικειμένων που σχετίζονται με το έγκλημα¹⁶⁵. Ο ρόλος τους είναι συμπληρωματικός του ποινικού κολασμού, πρόκειται δε για την δεύτερη μετά την ποινή, μορφή των ποινικών κυρώσεων. Ως επεξεργασία δε, σχετική με μέτρα ασφαλείας νοείται αυτή που γίνεται προκειμένου να επιβληθούν αυτά ως περιοριστικές κυρώσεις ή ως προληπτικά μέτρα λχ. σε άτομα που μπορεί να θεωρηθούν επικίνδυνα, είτε για τη δημόσια ασφάλεια, είτε για τον εαυτό τους. Στις περιπτώσεις λοιπόν αυτές, διατάσσεται κατ' εφαρμογή σχετικής νομοθετικής πρόβλεψης (λχ. των άρθρων 69, 122 και 123 νέου Π.Κ.) η τήρηση συγκεκριμένων μέτρων είτε εγκλεισμού σε θεραπευτικά

¹⁶⁴ Βλ. Γνωμοδότηση 3/2020 ΑΠΔΠΧ, από την οποία προκύπτει λχ. ότι έγινε δεκτή η πρότασή της για απαλοιφή της διάταξης του εδ. β' της παρ. 1 του σχεδίου νόμου ότι «δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του... διατάγματος η εγκατάσταση και εφαρμογή συστημάτων επιτήρησης εφόσον με βάση τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά» δεν μπορεί να γίνει ταυτοποίηση «αμέσως ή εμμέσως των υποκείμενων των δεδομένων» αντιθέτως όμως, δεν απαλείφτηκε το εδ. β. του Αρ. 3 που επικρίθηκε από την Αρχή ως αντικείμενο στην εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 1 Ν. 3917/2011, καθώς τέτοια επεξεργασία δεδομένων δεν προβλέπεται για τη διακρίβωση παραβάσεων του ΚΟΚ, αλλά μόνο για σοβαρά αδικήματα.

¹⁶⁵ Βλ. και Νικόλαου Χωραφά ο.π., σελ.24-25.

ιδρύματα, είτε σε τοποθέτηση σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής κλπ. Μάλιστα, η επιβολή των παραπάνω μέτρων προϋποθέτει τη συμμόρφωση με σχετική έννομη υποχρέωση, του υπευθύνου επεξεργασίας των δεδομένων που λχ. εισάγει και αποθηκεύει δεδομένα ενός φυσικού προσώπου στα αρχεία μιας ψυχιατρικής κλινικής ή μιας κλινική αποτοξίνωσης σύμφωνα με τις επιταγές του Αρ. 69^{Α'} σε συνδυασμό με το Αρ.6§1γ' ΓΚΠΔ, ή για λόγους εκπλήρωσης καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή ασκώντας ανατεθείσα σε αυτόν δημόσια εξουσία (Αρ.6§1ε' ΓΚΠΔ), σύμφωνα με το οποίο λχ. οδηγείται σε απέλαση αλλοδαπός σε συμμόρφωση διατακτικού δικαστικής απόφασης διοικητικής απέλασης ή για λόγους εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των δημοσίων και των αστυνομικών αρχών (πχ. ενημέρωσης του δημοσίου περί τέλεσης αδικήματος από δημόσιο υπάλληλο)¹⁶⁶. Αντίστοιχη επεξεργασία του Αρ. 10 ΓΚΠΔ μπορεί να θεωρηθεί και η γνωστοποίηση των στοιχείων των προσώπων των οποίων η ποινή ανεστάλη υπό όρους και της δικαστικής απόφασης που απαγγέλει αυτήν, στα κατά τόπους αρμόδια αστυνομικά τμήματα προς σκοπό τήρησης των όρων της επιτήρησης (λχ. εμφάνισης στο αστυνομικό τμήμα κάθε πρώτη του μήνα κλπ).

Από τα παραπάνω λοιπόν, προκύπτει η περισσή προσοχή την οποία επέλεξε να προσδώσει ο ευρωπαϊός νομοθέτης, ρητά πλέον, όχι μόνο στα σχετικά με τις ποινικές καταδίκες ή διώξεις δεδομένα (όπως ίσχυε μέχρι το πέρας ισχύος του Ν.2472/1997) αλλά και στα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας, επιλέγοντας να τα εντάξει στο ίδιο πλαίσιο προστασίας του Αρ.10 ΓΚΠΔ. Συνακόλουθα δε, της πρόβλεψης του παραπάνω άρθρου του Κανονισμού, αυξημένη προστασία επέλεξε και ο εθνικός νομοθέτης στην παρ. 3 του Αρ.38 Ν.4624/2019 και μάλιστα υπό το πλαίσιο αυστηρών ποινικών κυρώσεων. Από την επισκόπηση της τελευταίας διάταξης, είναι προφανές ότι νόμιμη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ειδικών κατηγοριών μπορεί να λάβει χώρα μόνο στις εξαιρετικές περιπτώσεις και υπό τις πολύ αυστηρές προϋποθέσεις που έθεσαν τόσο ο ΓΚΠΔ στα άρθρα 6-10 αυτού, όσο και η εθνική νομοθεσία (Ν.4624/2019,

¹⁶⁶ Βλ. σχετικά και την από 16/01/2020 «Ερμηνεία του Άρθρου 10 ΓΚΠΔ» της Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα Δημοκρατίας της Κύπρου Ειρήνης Λοϊζίδου Νικολαΐδου ανακτηθείσα από τον επίσημο ιστότοπο του Γραφείου Επιτρόπου ΔΠΧ Κύπρου: <http://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf>.

ΠΔ 75/2020), που θεσπίστηκε προς εφαρμογή των κανόνων του και σύμφωνα με την πρόβλεψη¹⁶⁷ του ίδιου του Κανονισμού.

Πρέπει επίσης, να σημειωθεί ότι η και παράβαση του β' εδαφίου της 3^{ης} παραγράφου του Αρ. 38 τελείται μόνο όταν ο υπαίτιος του αδικήματος τελέσει ένα έγκλημα “χρήσης” του περιεχομένου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται σε σύστημα αρχειοθέτησης, από τα αναφερόμενα στην δεύτερη παράγραφο, ήτοι της “*χρησιμοποίησης, μετάδοσης, διάδοσης, κοινολόγησης με διαβίβαση, διάθεσης, ανακοίνωσης αυτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα*, καθώς και του να τις καθιστά προσιτές σε αυτά ο δράστης ή να τους επιτρέπει να λάβουν γνώση των δεδομένων αυτών και επιπλέον τα δεδομένα αυτά να αφορούν “*ποινικές καταδίκες και αδικήματα* ή τα σχετικά αυτών *μέτρα ασφαλείας* του Αρ.10 ΓΚΠΔ ”.

Η σχετική παράβαση του Αρ.38§3β' λοιπόν, τελούμενη διαζευκτικά στις προαναφερόμενες μορφές της, απειλείται στον νόμο με ποινή Φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους, με ανώτατο πλαίσιο τα πέντε έτη και χρηματική ποινή έως 100.000 ευρώ, ενώ και σε αυτήν υφίσταται ρήτρα σχετικής επικουρικότητας, αφού η πράξη είναι αξιόποινη μόνο αν ο δράστης της δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

3.3 Η υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος των Αρ.38§2,3 Ν.4624/2019.

Για να πληρούνται οι όροι της τυπικής υπόστασης του αδικήματος των **παρ. 2 και 3 Ν.4624/2019** θα πρέπει τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης να επικαλύπτονται υποκειμενικά. Συγκεκριμένα, όπως και στην περίπτωση της παρ. 1, υποκειμενικά απαιτείται **δόλος** του υπαιτίου να προβεί στην παράνομη επέμβαση και στα λοιπά στοιχεία της αντικειμενικής της υπόστασης των παραπάνω παραγράφων, δηλαδή γνώση και θέληση των πραγματικών περιστατικών που συγκροτούν αντικειμενικά αυτές, αποκλειόμενης της αμέλειας που προέβλεπε ο προϊσχύων Ν.2472/1997 στο Αρ.22§8 αυτού. Ειδικότερα, κατά την τέλεση των εγκλημάτων χρήσης της παρ. 2, ο δόλος περιλαμβάνει την κάθε μορφής διάθεση του περιεχομένου των δεδομένων που

¹⁶⁷ Βλ. Αρ. 84 ΓΚΠΔ που προβλέπει την θέσπιση των κανόνων των κυρώσεων από τις εθνικές Αρχές, καθώς και το Αρ. (10) της Αιτιολογικής Σκέψης ΓΚΠΔ που ορίζει ότι : «*Ο παρών κανονισμός παρέχει επίσης περιθώρια χειρισμού στα κράτη μέλη, ώστε να εξειδικεύσουν τους κανόνες του, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούν την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα («ευαίσθητα δεδομένα»).*

προσβάλλονται, ήτοι την «χρησιμοποίηση», την «μετάδοση», την «διάδοση», την «κοινολόγηση με διαβίβαση», την «ανακοίνωση» και το «επιτρέπει» σε τρίτους μη δικαιούμενους να λάβουν γνώση αυτών, ενώ για την τέλεση του αδικήματος της παρ. 3 απαιτείται δόλος του υπαιτίου να προσβάλλει δεδομένα ειδικών κατηγοριών, ή δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή τα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας του άρθρου 10 του ΓΚΠΔ. Όπως και στην περίπτωση της παρ. 1 αρκεί ο δράστης να μπορεί να αντιληφθεί ότι επεμβαίνει παράνομα, χωρίς να απαιτείται και σαφής κατανόηση των επί μέρους νομικών εννοιών του εγκλήματος. Εφόσον δε, οι παρ. 2 και 3 του Ν.4624/2019 δεν αναφέρουν άλλες ειδικές μορφές δόλου ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος της παρ.1, **αρκεί** και στην περίπτωση αυτή ακόμα και ο **ενδεχόμενος δόλος**¹⁶⁸. Μάλιστα, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι τουλάχιστον ενδεχόμενος δόλος θα πρέπει να καλύπτει και τα επί μέρους στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της διακεκριμένης μορφής του εγκλήματος της παρ. 3, ήτοι ο δράστης να γνωρίζει, έστω ενδεχόμενα, ότι επεμβαίνει σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών, ή σε αφορούντα ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή στα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας του άρθρου 10 του ΓΚΠΔ. Σημειωτέο είναι ότι και στις προαναφερόμενες περιπτώσεις τον δόλο αποκλείει η *πραγματική πλάνη*, όπως στην περίπτωση της παρ.1 που αναλύθηκε ανωτέρω.

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΟΙ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡ. 4 & 5

4.1 Η διακεκριμένη περίπτωση του Αρ.38§4. Πορισμός οφέλους ή πρόκληση ζημίας άνω των 120.000€.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του Αρ.38 Ν. 4624/2019: «4. Με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών τιμωρείται ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων, εάν είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος ή να προκαλέσει περιουσιακή ζημία σε άλλον ή να βλάψει άλλον και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ.»

¹⁶⁸ Βλ. έτσι αναλογικά και Π.Αρμαμέντος –Β.Σωτηρόπουλος, «Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997», σελ.539, καθώς και ΑΠ 2638/2008, ΝΟΜΟΣ.

Όπως συνάγεται από τη διατύπωση της σχετικής παραγράφου του Άρθρου 38, η τέταρτη περίπτωση του αδικήματος της παραβίασης προσωπικών δεδομένων (τρίτη διακεκριμένη και πρώτη κακουργηματική) προϋποθέτει για την πλήρωση της νομοτυπικής της μορφής, κατ' αρχάς, να συντρέχουν τα στοιχεία που περιγράφονται στις παραγράφους 1, 2 ή 3 του Αρ. 38 και επιπλέον ο υπαίτιος των πράξεων αυτών να επιδιώκει τον πορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους στον εαυτό του ή σε τρίτο ή να προκαλέσει περιουσιακή ζημία ή βλάβη σε άλλον. Η αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος δε, πληρούται μόνο εφόσον το *προσδοκώμενο όφελος* ή η *επιδιωκόμενη ζημία* υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ. Θα πρέπει λοιπόν, για την κατάφαση της νομοτυπικής του μορφής να πληρούνται τα εξής στοιχεία: **α)** η ύπαρξη «*συστήματος αρχειοθέτησης*» που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, **β)** η *ανυπαρξία δικαιώματος* επεξεργασίας αυτών, και διαζευκτικά **γ)** μία από τις κατωτέρω αναφερόμενες συνθήκες, ήτοι: γα) ή η αναφερόμενη στην παράγραφο 1^α μορφή επενέργειας σε αυτά -επέμβασης και λήψης γνώσης του περιεχομένου τους, γβ) ή η επιπρόσθετη συμπεριφορά ενός εκ των αναφερόμενων στην δεύτερη παράγραφο τρόπων περαιτέρω επεξεργασίας, ήτοι της *χρησιμοποίησης, μετάδοσης, διάδοσης, κοινολόγησης με διαβίβαση, διάθεσης, ανακοίνωσης αυτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα*, καθώς και του να τις *καθιστά προσιτές σε αυτά* ο δράστης ή να τους *επιτρέπει να λάθουν γνώση* των δεδομένων αυτών, ενώ η πράξη επίσης τελείται και αν ο υπαίτιος διαπράττει γγ) ένα έγκλημα “*χρήσης*” εκ των αναφερόμενων στην παρ. 2, ή και γδ) ένα έγκλημα *χρήσης* που αφορά σε δεδομένα ειδικών κατηγοριών ή ποινικών διώξεων και καταδικών, ή στα σχετικά μέτρα ασφαλείας του άρθρου 10 ΓΚΠΔ.

Παρόλο δε, που ο εθνικός νομοθέτης υπογράμμισε στην αιτιολογική Έκθεση του Ν.4624/2019 το πόσο «*αντεγκληματοπολιτικά αναγκαία*» ήταν η πρόβλεψη της συγκεκριμένης ποινικής διάταξης που ανάγει σε κακουργηματικού χαρακτήρα την συγκεκριμένη παράβαση, αντιθέτως ο ίδιος **περιορίσε** το αξιόποινό της σε σχέση με την προηγούμενη πρόβλεψη του Αρ. 22§6 Ν.2472/1997, *μόνο* στις περιπτώσεις όπου το παράνομο όφελος ή η αντίστοιχη ζημία υπερβαίνει το όριο που έθεσε, ήτοι το ποσό των 120.000€. Σε διαφορετική περίπτωση, η ίδια συμπεριφορά παραμένει πλημμεληματικού χαρακτήρα και τιμωρείται με τις ποινές φυλάκισης των παραγράφων 1, 2 ή 3. Το παραπάνω γεγονός μάλιστα, οδηγεί και στην εκ των υστέρων αυτεπάγγελτη

αναδρομική εφαρμογή από τα δικαστήρια του νέου νόμου ως ευμενέστερου στις εκκρεμείς υποθέσεις, λόγω της παραπάνω αναφερόμενης μεταβολής του νομικού καθεστώτος των εγκλημάτων του παραπάνω εδαφίου των οποίων το περιουσιακό όφελος ή η ζημία υπολείπεται του παραπάνω ποσού. Οι πράξεις δε, αυτές, εφόσον εκκρεμούν ακόμα προς κρίση στα δικαστήρια, μετατρέπονται αναδρομικά σε πλημμελήματα, με αποτέλεσμα σε πλείστες των περιπτώσεων να παύει οριστικώς η ποινική τους δίωξη λόγω της συμπλήρωσης του χρόνου της παραγραφής¹⁶⁹. Επιπλέον, καίτοι στην αιτιολογική έκθεση της παρ. 4 του Αρ.38¹⁷⁰ γινόταν ρητά λόγος για επιβολή σωρευτικά της ποινής της καθείρξεως έως 10 έτη και της χρηματικής ποινής, λόγω των κινδύνων «που συνεπάγεται η μεγάλη οικονομική αξία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και η επεξεργασία στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα εξαιρετικά μεγάλου όγκου αυτών (ενίοτε και δεδομένων ειδικών κατηγοριών)», αντιθέτως στο τελικό κείμενο του νομοθετήματος **περιορίστηκε** η ποινική κύρωση μόνο στην πρόβλεψη κάθειρξης μέχρι 10 έτη, ποινή σαφώς ηπιότερη και της προγενέστερης διάταξης του Αρ.22§6 Ν.2472/97 που προέβλεπε και την σωρευτική επιβολή χρηματικής ποινής τουλάχιστον 2.000.000 και μέχρι 10.000.000 δραχμών.

Ως προς την διακεκριμένη περίπτωση του παραπάνω αδικήματος λοιπόν, λεκτέα τα εξής:

Πρόκειται για έγκλημα σε βαθμό κακουργήματος, **κοινό**, αφού αυτοουργός του μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε, δεδομένου ότι αφετηρία της νομοθετικής πρόβλεψης αποτελεί η λέξη «όποιος», έννοια που συμπίπτει με την ιδιότητα του «υπευθύνου επεξεργασίας», μη ασκώντας επιρροή το γεγονός του αν έχει αποκτήσει νόμιμα ή «πανηγυρικά» την ιδιότητα αυτή, αρκεί κατά τον χρόνο διάπραξης της ενέργειας της επεξεργασίας ο δράστης να είναι υπεύθυνος αυτής, δηλαδή να είναι εκείνος «που καθορίζει», ασχέτως του αν «καθορίζει νόμιμα», τους στόχους και τον τρόπο της επεξεργασίας. Επιπλέον, το αδίκημα είναι **υπαλλακτικώς μικό**¹⁷¹, καθώς οι πλείονες κατά νόμο τρόποι πραγματώσεως της αντικειμενικής του υποστάσεως που αναφέρονται στα άρθρα 1, 2 και 3 του Αρ.38, δύνανται να εναλλαχθούν, συνιστούν

¹⁶⁹ Βλ. έτσι και ΑΠ 316/2020, ΠοινΧρον 2020, σελ. 678.

¹⁷⁰ Βλ. Αιτιολογική Έκθεση Ν.4624/2019 Άρθρο 38 επ.

¹⁷¹ Περί της διακρίσεως των υπαλλακτικώς μικών και των σωρευτικώς μικών εγκλημάτων βλ. και Νικ. Χωραφά «Ποινικόν Δίκαιο. Γενικά Αρχαία», 1966, σελ.156επ.

όμως ένα και μόνο έγκλημα, διότι αποτελούν εκφάνσεις της ίδιας εγκληματικής δράσης στρεφόμενες κατά του ίδιου εννόμου αγαθού.

Ως προς τα υποκειμενικά στοιχεία του αδικήματος, όπως και στην περίπτωση των παρ. 1,2 και 3 υποκειμενικά απαιτείται **δόλος** του υπαιτίου να προβεί α) στην παράνομη επέμβαση και β) στα λοιπά στοιχεία της αντικειμενικής της υπόστασης των παραπάνω παραγράφων, δηλαδή γνώση και θέληση των πραγματικών περιστατικών που συγκροτούν αντικειμενικά μία εκ των αναλυτικά σε αυτές περιγραφόμενων πράξεων προσβολής – τρόπους παράνομης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο δράστης όμως, του παραπάνω αδικήματος δεν επιδιώκει μόνο την τέλεση συγκεκριμένης πράξης, ήτοι μόνο την με οιονδήποτε τρόπο ενέργεια παραβίασης των δεδομένων, αλλά **ταυτόχρονα επιδιώκει** και ένα συγκεκριμένο **πρόσθετο αποτέλεσμα**, που συνιστάται στον προσπορισμό *παράνομου περιουσιακού οφέλους* ή στην *πρόκληση περιουσιακής ζημίας, άνω των 120.000€*, γι αυτό και το αδίκημα αποτελεί **έγκλημα σκοπού**, ήτοι **υπερχειλούς υποκειμενικής υποστάσεως**. Για την πλήρωση δε, της τυπικής υπόστασης του αδικήματος δεν απαιτείται και η πραγμάτωση του σκοπού της περιουσιακής μετάθεσης από τον δράστη, αλλά αρκεί να τον επιδίωκε ο τελευταίος. Εφόσον δε, οι παρ. 1, 2 και 3 του Ν.4624/2019 δεν αναφέρουν άλλες ειδικές μορφές δόλου, **θα αρκούσε** κατ' αρχάς, ο απαιτούμενος στο πρώτο μέρος της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος της παρ.4 *ενδεχόμενος δόλος*, ως προς την αποδοχή δηλαδή από τον δράστη του ότι, με την πράξη του, ενδέχεται να προσβάλει χωρίς δικαίωμα σύστημα αρχειοθέτησης προσωπικών δεδομένων. Ο δόλος όμως, αυτός **δεν αρκεί** για το πρόσθετο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, που αποτελεί η **επιδίωξη περιουσιακού οφέλους ή ζημίας** που υπερβαίνει τα 120.000€, **στοιχείο για τα οποία απαιτείται άμεσος δόλος (σκοπού)**, κατά την πρόβλεψη του Αρ.27§2 ΠΚ, καθώς ο δράστης **επιδιώκει** με την θεληματική μυϊκή του κίνηση την φυσική μεταβολή στον εξωτερικό κόσμο της περιουσιακής διάθεσης ως αναγκαίο αποτέλεσμα της ενέργειάς του αυτής¹⁷². Στην περίπτωση δε, που δεν καλύπτονται πλήρως ένα προς ένα όλα τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος με τον αντίστοιχο απαιτούμενο δόλο από τον δράστη, αυτό θα έχει ως συνέπεια να μην πληρούται η υποκειμενική

¹⁷² Βλ. για τον άμεσο δόλο ά βαθμού και Ι. Μανωλεδάκη «Ποινικό Δίκαιο. Επιτομή Γενικού Μέρους», 1992, Γ΄ έκδοση, σελ.162 επ

υπόσταση και να μην είναι τιμωρητή η συμπεριφορά του¹⁷³. Συνακόλουθα λοιπόν, στην παραπάνω περίπτωση του αδικήματος της παρ.4 του Αρ.38 Ν.4624/2019, για το μέρος της αντικειμενικής υπόστασης που αφορά στην χωρίς δικαίωμα επέμβαση-επεξεργασία σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, απαιτείται τουλάχιστον ενδεχόμενος δόλος, ενώ ως προς το μέρος που αφορά στο σκοπούμενο περιουσιακό όφελος ή την ζημία άνω των 120.000€ απαιτείται υποχρεωτικά δόλος σκοπού. Εάν ο δράστης έχει μικρότερο βαθμό δόλου για το τελευταίο (λχ. ενδεχόμενο), τότε δεν πληρούνται όλοι οι όροι του άνω αδικήματος και ο δράστης δε μπορεί να τιμωρηθεί για τη διακεκριμένη περίπτωση της παρ. 4, αλλά ενδεχομένως για μια από τις πλημμεληματικές μορφές του αδικήματος των παρ. 1, 2 και 3 (που προϋποθέτουν μόνο ενδεχόμενο δόλο).

Με την έννοια δε, **“περιουσιακό όφελος”** νοείται η βελτίωση της περιουσιακής κατάστασης του δράστη ή τρίτου υπέρ του οποίου αυτός ενεργεί, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ενεργητικού της περιουσίας του ή τη μείωση του παθητικού της με τη βλάβη άλλου, αλλά ενδέχεται να επέρχεται και με τον προσπορισμό άλλου είδους ωφελημάτων οικονομικού χαρακτήρα, συνθήκες οι οποίες θεμελιώνουν τη διακεκριμένη περίπτωση της παρ. 4 του Αρ. 38, αρκεί το προσδοκώμενο περιουσιακό όφελος να υπερβαίνει τα 120.000€ που τίθεται ως όριο. Για τη στοιχειοθέτηση της παραπάνω κακουργηματικής μορφής μάλιστα, δεν είναι αναγκαία η περιουσιακή μετακίνηση να συνδέεται απευθείας με την ενέργεια της επέμβασης – επενέργειας στα προσωπικά δεδομένα που θίγονται από την ενεργεία του δράστη, δηλαδή δεν είναι απαραίτητο να επέρχεται η περιουσιακή ζημία ή το περιουσιακό όφελος ευθέως και δια μόνης της υλικής πράξεως επέμβασης στα δεδομένα. Αρκεί το όφελος ή η ζημία αυτή να είναι ενταγμένα στον εγκληματικό σκοπό και στο σχέδιο του δράστη, ώστε με την ενέργεια της παραβίασης των δεδομένων να διαμορφώνει τους όρους και τις συνθήκες για να αποκτήσει τη δυνατότητα (ακόμα και με την παρεμβολή και άλλων ενεργειών που θα έπονται τυχόν χρονικά) να επιφέρει το προσδοκώμενο όφελος ή την επιδιωκόμενη ζημία ή βλάβη. Ο εθνικός νομοθέτης λοιπόν, συνειδητά επέλεξε να συνδέσει την πλήρωση των όρων του αδικήματος με μόνη την επιδίωξη του ανωτέρω εγκληματικού σκοπού - αποτελέσματος από τον δράστη, ασχέτως του αν αυτός θα επέλθει στο μέλλον ακόμα και από άλλες

¹⁷³ Βλ. έτσι και Κωστάρα Αλέξανδρου «*Έννοιες και θεσμοί του Ποινικού Δικαίου*», Σάκκουλας, 2001, σελ. 472επ.

ενέργειες του δράστη, αποσυνδέοντας την αμεσότητα της ενέργειας αυτής από το αποτέλεσμα του περιουσιακού οφέλους ή της ζημίας-βλάβης. Κατά τα παραπάνω λοιπόν, οριοθέτησε αντικειμενικά το αδίκημα, από το ύψους του επιδιωκόμενου περιουσιακού οφέλους ή της ζημίας, όπως έχει επικρατήσει και στις περιπτώσεις άλλων αδικημάτων κατά της περιουσίας (λχ. πλαστογραφία, απάτη, υπεξαίρεση). Η πρόβλεψη δηλαδή, του υπερχειλούς δόλου του δράστη ως στοιχείου της υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος, υποδεικνύει ότι, όπως συμβαίνει και σε άλλα αντίστοιχα αδικήματα, η συγκεκριμένη ποινική κύρωση δεν αποβλέπει στην αμεσότητα της ενέργειας του δράστη σε σχέση με το αποτέλεσμα, αλλά κυρίως στην αποτροπή του περαιτέρω περιουσιακού κινδύνου που ενέχει η καθεαυτή πράξη της επέμβασης σε σύστημα αρχειοθέτησης, ώστε να μην ακολουθήσουν και οι περαιτέρω ενέργειες που θα ενεργοποιήσουν και την επέλευση του οφέλους ή της ζημίας¹⁷⁴.

Ακολούθως, η έννοια της **περιουσιακής βλάβης**, έχει το νόημα της μείωσης της συνολικής οικονομικής αξίας της -κατά τον χρόνο της εγκληματικής ενέργειας- περιουσίας του παθόντα, που ουσιαστικά συνεπάγεται την προς το χειρότερο λογιστική αποτίμηση της αξίας της περιουσίας του, κατόπιν των ενεργειών του δράστη που επιφέρουν αυτή. Καθώς πολλές φορές όμως, η επέμβαση σε σύστημα αρχειοθέτησης επιφέρει ταυτόχρονα την προσβολή περισσότερων του ενός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, θα πρέπει να συνεκτιμάται σε κάθε περίπτωση, η συνολική βλάβη ή ζημία που προκαλείται από την ενιαία αυτή προσβολή, ώστε το συνολικό αυτό ύψος να προσδιορίζεται εντέλει και το μέγεθος της μείωσης της περιουσίας που δύναται να οριοθετηθεί αντικειμενικά το τελεσθέν αδίκημα στις προβλέψεις του Αρ. 4, στην περίπτωση που αυτό υπερβεί τις 120.000€. Η ζημία μάλιστα, είναι δεδομένη αν διαπιστώνεται μείωση της περιουσίας, συγκρινόμενη με την αξία που είχε πριν την περιουσιακή διάθεση ή τη βλάβη που επήλθε συνεπεία των πράξεων των δράστη, δεν επηρεάζεται δε, ούτε και από την μεταγενέστερη μεταβολή της αξίας (αύξηση ή μείωση) που τυχόν οφείλεται σε άλλους παράγοντες. Είναι αυτονόητο επίσης, ότι για τον υπολογισμό της μείωσης της αξίας της περιουσίας, δεν συμψηφίζεται η αξίωση του παθόντα για αποζημίωση με την περιουσιακή βλάβη, όχι μόνο διότι αυτή απαιτεί δικαστικές ενέργειες, αλλά *ιδίως διότι* η γέννηση του δικαιώματος αυτού προϋποθέτει

¹⁷⁴ Βλ. αναλογική ερμηνεία των στοιχείων του υπερχειλούς δόλου στο αδίκημα της πλαστογραφίας στην ΑΠ 146/2020, ΝΟΜΟΣ

την ήδη επελθούσα ζημία.¹⁷⁵ Τέλος, δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζονται το όφελος με την περιουσιακή βλάβη, καθώς είναι δυνατή η τέλεση του αδικήματος ακόμα και με την καταστροφή λχ. των δεδομένων του πελατολογίου μιας ατομικής επιχείρησης, χωρίς ο δράστης να αποκομίζει κανένα περιουσιακό όφελος από αυτή¹⁷⁶.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η πρόβλεψη του στοιχείου του υπερχειλούς δόλου θεμελιώνει την τυπική υπόσταση του αδικήματος με μόνη την επιδίωξη του ανωτέρω εγκληματικού σκοπού - αποτελέσματος από τον δράστη, μη ασκώντας καμία επιπλέον επιρροή το αν αυτό θα επέλθει μεταγενέστερα ή όχι, από τυχόν άλλες μελλοντικές ενέργειες του τελευταίου. Τέτοιος εγκληματικός σκοπός αποτελεί λχ. η επέμβαση σε προσωπικά δεδομένα τραπεζικών λογαριασμών φυσικού προσώπου από τον δράστη, προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει ο τελευταίος ώστε να κάνει μεταφορά τους προς τον ίδιο ή προς τρίτα πρόσωπα μειώνοντας ισόποσα την περιουσία του παθόντα-υποκειμένου των δεδομένων, καθώς και η «υποκλοπή» στοιχείων πιστωτικής κάρτας με σκοπό να γίνει χρήση της για αγορές ταξιδιωτικών εισιτηρίων¹⁷⁷ ή καταναλωτικών αγαθών. Σε κάθε περίπτωση δε, η επιδιωκόμενη βλάβη ή ζημία ή αντίστοιχα το περιουσιακό όφελος, σύμφωνα με την σχετική πρόβλεψη του Αρ. 4 Ν.4624/2019 θα πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των 120.000€.

Μάλιστα, δεδομένης της αυξημένης προστασίας που επιφυλάσσει ο Ν.4624/2019 στην παραβίαση των δεδομένων κακουργηματικής μορφής, προβλέφθηκε στην παράγραφο 6 του άρθρου 38 αυτού, οι παραβιάσεις της παραπάνω μορφής του αδικήματος να υπαχθούν προς δικανική κρίση στην εξαιρετική καθ' ύλην αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων.

4.2 Η διακεκριμένη περίπτωση του Αρ.38§5. Πρόκληση κινδύνου στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή στην εθνική ασφάλεια.

Στην παράγραφο 5 του Αρ.38 Ν. 4624/2019 ορίζεται ότι :«5. Εάν από τις πράξεις των παραγράφων 1 έως και 3 προκλήθηκε κίνδυνος για την ελεύθερη λειτουργία του

¹⁷⁵ Βλ. αναλογικά και Μυλωνόπουλος Χρίστος «Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος. Εγκλήματα κατά της Ιδιοκτησίας και της Περιουσίας», 2001, σελ. 486

¹⁷⁶ Βλ. αναλογικά και Γ. Νούσκαλη “Η ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων μετά τον Κανονισμό 679/2016 και το σχετικό ελληνικό νομοσχέδιο” ΠοινΔνη 3/2018 σελ.270, σχολιασμό του άρθρου 70 του αρχικού σχεδίου νόμου για το ποινικό αδίκημα παραβίασης προσωπικών δεδομένων

¹⁷⁷ Βλ. και ΣυμβΠλημΜυτιλ 66/2010 ΠοινΔνη 2011, σελ.147

δημοκρατικού πολιτεύματος ή για την εθνική ασφάλεια, επιβάλλεται κάθειρξη και χρηματική ποινή έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ.»

Από την παραπάνω διατύπωση της πέμπτης παραγράφου του Άρθρου 38, η ιδιαίτερα διακεκριμένη πέμπτη περίπτωση (δεύτερη κακουργηματική) του αδικήματος της παραβίασης προσωπικών δεδομένων προϋποθέτει για την πλήρωση της νομοτυπικής της μορφής, κατ' αρχάς, να συντρέχουν τα στοιχεία που περιγράφονται στις παραγράφους 1, 2 ή 3 του Αρ. 38 και επιπλέον την *πρόκληση κινδύνου* για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή για την εθνική ασφάλεια.

Θα πρέπει λοιπόν, για την κατάφαση της νομοτυπικής του μορφής να πληρούνται τα εξής στοιχεία: **α)** η ύπαρξη «*συστήματος αρχειοθέτησης*» που να περιέχει προσωπικά δεδομένα, **β)** η *ανυπαρξία δικαιώματος* επεξεργασίας αυτών, και διαζευκτικά **γ)** μία από τις κατωτέρω αναφερόμενες μορφές τέλεσης του αδικήματος, συγκεκριμένα: **γα) είτε η βασική μορφή** των εδαφίων α' και β' της παραγράφου 1 του Αρ.38 Ν.4624/2019 επέμβασης και λήψης γνώσης του περιεχομένου των δεδομένων, **γβ) είτε η πρώτη διακεκριμένη** μορφή της παραγράφου 2 της «*χρησιμοποίησης, μετάδοσης, διάδοσης, κοινολόγησης με διαβίβαση, διάθεσης, ανακοίνωσης αυτών σε μη δικαιούμενα πρόσωπα*, καθώς και του να τις καθιστά προσιτές σε αυτά ο δράστης ή να τους επιτρέπει να λάβουν γνώση αυτών, **γγ) είτε η δεύτερη διακεκριμένη** περίπτωση της παραγράφου 3, που αναφέρεται σε δεδομένα «*ειδικών κατηγοριών*» ή σε αυτά που αφορούν σε «*ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή τα σχετικά αυτών μέτρα ασφαλείας του Αρ.10 ΓΚΠΔ*» και τέλος **δ)** η *πρόκληση κινδύνου* **δα)** είτε για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, **δβ)** είτε για την εθνική ασφάλεια.

Πρόκειται για την πιο αυστηρά τιμωρούμενη μορφή τέλεσης του αδικήματος, κακουργηματικού χαρακτήρα, αφού τιμωρείται με το ανώτατο όριο της ποινής της καθειρξεως, ήτοι κατ' εφαρμογή της πρόβλεψης του Αρ. 52 νέου Π.Κ. με κάθειρξη από πέντε (5) έως (15) έτη, ενώ σωρευτικά αυτής επιβάλλεται και χρηματική ποινή έως 300.000€ ευρώ.

Το αδίκημα δε, που περιγράφεται στο άρθρο 5 αποτελεί *έγκλημα διακινδύνευσης* και μάλιστα *συγκεκριμένης*¹⁷⁸ (γνήσιο έγκλημα διακινδύνευσης), αφού από τη σχετική διατύπωση προκύπτει ότι το αποτέλεσμα της επέμβασης - παράνομης επεξεργασίας

¹⁷⁸ Βλ. αναλογικά και Εμμανουήλ Μεταξάκης «*Η Ποινική Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στα πλαίσια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών*», 2015 σελ.430 επ

σταματά στη διακινδύνευση και μόνο της ελεύθερης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος ή της εθνικής ασφάλειας, χωρίς να απαιτείται για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης και η επέλευση της απειλούμενης βλάβης σε αυτά. Μάλιστα, για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος απαιτείται η δημιουργία εμπειρικά του σχετικού κινδύνου από τη ίδια τη συμπεριφορά του δράστη και όχι από ανεξάρτητους όρους που θα οδηγήσουν τυχόν σε αυτόν.

Πάντως, το στοιχείο του κινδύνου σε κάθε περίπτωση, δεν θα πρέπει να είναι απλά πιθανό να επέλθει αλλά όντως διαπιστωμένα να επήλθε («προκλήθηκε») για τη θεμελίωση των αντικειμενικών στοιχείων του εγκλήματος, γεγονός το οποίο κρίνεται σε κάθε περίπτωση εμπειρικά από τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, οπωσδήποτε όμως θεμελιώνει το πραγματικό του αδικήματος μόνο στην περίπτωση που η επέμβαση είναι τέτοιας έντασης ώστε να είναι πρόσφορη να θέσει σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια ή το δημοκρατικό πολίτευμα.¹⁷⁹ Σημειωτέον επίσης είναι ότι η τυχόν επιβαρυντική περίπτωση της παραγράφου 3 του Αρ. 38 συρρέει κατ' ιδέαν φαινομενικά στην περίπτωση που τα δεδομένα που απειλούν την εθνική ασφάλεια είναι ειδικών κατηγοριών ή δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή τα σχετικά με αυτά μέτρα ασφαλείας του άρθρου 10 του ΓΚΠΔ, αφού το αδίκημα της παρ. 4 τα συμπεριλαμβάνει στην νομοτυπική του μορφή,

Υποκειμενικά, απαιτείται **δόλος** ακόμα **και ενδεχόμενος** που συνίσταται στην γνώση και θέληση των πραγματικών περιστατικών που συγκροτούν αντικειμενικά μία εκ των αναλυτικά περιγραφόμενων πράξεων προσβολής – τρόπων παράνομης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις παραγράφους 1, 2 και 3 και επιπρόσθετα την αποδοχή, *τουλάχιστον ως πιθανού*, του κινδύνου για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή στην εθνική ασφάλεια. Ο δόλος θα πρέπει να καλύπτει όλα τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος.

Λόγω δε, του κακουργηματικού χαρακτήρα της συγκεκριμένης ιδιαίτερα διακεκριμένης μορφής του αδικήματος, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 38 Ν.4624/2019, υπήχθη η εκδίκαση των υποθέσεων που αφορούν σε αυτήν, στην

¹⁷⁹ Βλ. αναλογικά και ΣυμβΠλημΑθ 4126/2013, ΠοινΔνη 2014, όπου κρίθηκε ότι η ανάρτηση στο διαδίκτυο εγγράφων του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών δεν πληροί τα αδικήματα των Αρ. 146, 148 και Ν.2472/1997, όταν δεν συντρέχει η έννοια του «απορρήτου» του εγγράφου και όταν η ανάρτηση αυτή δεν είναι πρόσφορη να θέσει σε κίνδυνο τη διεθνή θέση της χώρας.

εξαιρετική αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, όπως ισχύει και στην περίπτωση της προηγούμενης (τέταρτης) παραγράφου.

4.2.1 Η έννοια του κινδύνου για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος

Ως προς την έννοια του κινδύνου για την *ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος* θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι, κατ' αναλογία με τις προβλέψεις του Αρ. 134 του νέου Π.Κ., ως διατάραξη “της ομαλής λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος” νοείται η προσβολή των θεσμών του πολιτεύματος ως σύνολο και όχι λχ. η παρεμπόδιση λειτουργίας ενός μόνο θεσμού του. Σε αυτό συνάδει και το γεγονός ότι οι επαπειλούμενες ποινές, τόσο στο εδάφιο 134§1ΠΚ, όσο και στο Αρ.38§5^α Ν.4624/2019 είναι ποινές καθείρξεως, ώστε και η φύση της προσβολής που προκαλεί την τελευταία να πρέπει να είναι και αυτή αντίστοιχης βαρύτητας, μη αρκούμενης οποιασδήποτε (ήπιας τυχόν) προσβολής της εύρυθμης λειτουργίας του πολιτεύματος για την πραγμάτωση της νομοτυπικής μορφής των σχετικών αδικημάτων. Όταν λοιπόν ο νόμος κάνει λόγο για κίνδυνο, από την πράξη της προσβολής των δεδομένων, στην ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο όρος αυτός πληρούται όταν ο κίνδυνος που δημιουργείται κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, είναι **τέτοιας έντασης**, ώστε να είναι δυνατή, ανεξάρτητα από τις επιδιώξεις του δράστη, η μεταβολή των θεσμών του πολιτεύματος ως σύνολο, να δημιουργείται δηλαδή άμεσος κίνδυνος ανατροπής του¹⁸⁰. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και ο Μπουρόπουλος¹⁸¹ που στην έννοια του «πολιτεύματος» δεν εντάσσει οιαδήποτε διάταξη, αλλά μόνο τις θεμελιώδεις βάσεις του συνταγματικού πολιτεύματος, οι οποίες εφόσον μεταβληθούν αλλάζει η φύση του, λχ. η μεταβολή των εξουσιών που ανήκουν στον αρχηγό της Κυβέρνησης, η αλλαγή της καθολικότητας ή της μυστικότητας της ψήφου στη Βουλή κλπ. Συνεπώς, για την πλήρωση της

¹⁸⁰ Βλ. σχετικά με την έννοια της μη ομαλής λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος αναλογικά και Ε.Συμεωνίδου -Καστανίδου “Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος”, Β΄ Έκδοση σελ. 26 επ.

¹⁸¹ Βλ. έτσι Άγγελου Μπουρόπουλου, «Ερμηνεία Ποινικού Κώδικος. Τόμος Δεύτερος .Ειδικό Μέρος», 1960, σελ. 8 επ., αλλά και Μιχαήλ Μαργαρίτη «Ποινικός Κώδικας. Ερμηνεία - Εφαρμογή», 2^η έκδοση, σελ.354 επ.

νομοτυπικής μορφής του αδικήματος της παραγράφου 5^{α'} θα πρέπει να προκαλείται κίνδυνος που να είναι ικανός να προκαλέσει **αντίστοιχη μεταβολή** στην λειτουργία της Δημοκρατίας.

4.2.2 Η έννοια του κινδύνου για την εθνική ασφάλεια της χώρας

Ακολούθως, σχετικά με την έννοια της πρόκλησης κινδύνου στην **εθνική ασφάλεια** της χώρας, θα πρέπει να γίνει δεκτό, κατ' αρχήν, ότι αντικείμενο της επέμβασης μπορεί να αποτελούν μόνο τα δεδομένα φυσικών προσώπων και όχι βέβαια δεδομένα νομικών προσώπων του κράτους, ήτοι πληροφορίες ή κρατικά μυστικά, τα οποία όμως μπορούν να αποτελούν το αντικείμενο της διακινδύνευσης. Επιπλέον, αντικειμενικά το αδίκημα τελείται μόνο όταν ο δράστης *επέμβει ή εισβάλει* στα συστήματα αρχειοθέτησης των δεδομένων αυτών με έναν από τους αναφερόμενους στα εδάφια α' και β' τρόπους επεξεργασίας του Αρ. 38§1 Ν.4624/2019 ή ακόμα και όταν τελέσει ένα από τα αδικήματα χρήσης των παραγράφων 2 και 3. Αυτονόητα όμως, η αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος της πέμπτης παραγράφου δεν αφορά σε κάθε δεδομένο των υποκειμένων, παρά μόνο σε αυτά που σχετίζονται με την ιδιότητά τους (λχ. τη δημόσια θέση τους ή τα καθήκοντά τους) και είναι ικανά να θίξουν την εθνική ασφάλεια ή τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Τέτοια προσωπικά δεδομένα οπωσδήποτε αποτελούν αυτά που σχετίζονται με μυστικά ή απόρρητα στοιχεία της Πολιτείας¹⁸² ή με την πρόσβαση σε αυτά, καθώς και προσωπικά δεδομένα επίσημων Οργάνων του Κράτους, της Κυβέρνησης, ή αξιωματούχων ή υπαλλήλων που υπηρετούν σε καίριες θέσεις (λχ. αξιωματικών του στρατού, πρακτόρων της ΕΥΠ κλπ.).

Το αδίκημα λοιπόν, τελείται όταν η επέμβαση στα δεδομένα των φυσικών αυτών προσώπων συνεπάγεται λχ. κίνδυνο αποκάλυψης των μυστικών – κρατικών απορρήτων¹⁸³, γεγονός που δύναται να οδηγήσει σε διακινδύνευση της λειτουργίας

¹⁸² Κρατικό απόρρητο σύμφωνα με το Αρ. 149 νέου ΠΚ είναι ένα «γεγονός, αντικείμενο ή πληροφορία, η πρόσβαση στο οποίο είναι δυνατή σε έναν προσδιορισμένο κύκλο προσώπων και που χαρακτηρίζονται ως μυστικά για να αποφευχθεί πο κίνδυνος προσβολής της εδαφικής ακεραιότητας, της αμυντικής ικανότητας, των διεθνών σχέσεων ή των οικονομικών συμφερόντων του ελληνικού κράτους και της διεθνούς ειρήνης»

¹⁸³ Στην εν λόγω διακινδύνευση εμπίπτουν οπωσδήποτε και τα κρατικά απόρρητα που αναφέρονται στα Αρ. 146, 148 και 149 ΠΚ, ενώ σύμφωνα με τον Μπουρόπουλο τέτοια «νοούνται τα πολιτικής και τα από διεθνή άποψη οικονομικής φύσεως μυστικά, όχι τα καθαρά εσωτερικά», καθώς και «τα στρατιωτικής φύσεως μυστικά», των οποίων η γνώση πρέπει να περιορίζεται στους στενού κύκλου υπηρεσιακά

του δημοκρατικού πολιτεύματος, ή σε διαρροή στρατιωτικών και κρατικών μυστικών/απορρήτων, που -ακόμα και σε καιρό ειρήνης- ενδεχομένως να καταστήσουν ευάλωτο το πολιτικό σύστημα, την άμυνα ή και την ακεραιότητα της χώρας (λχ. αποκάλυψη προσωπικών δεδομένων του Πρωθυπουργού ή του Υπουργού Άμυνας της Χώρας που σχετίζονται με την διαχείριση των καθηκόντων τους). Η διακινδύνευση αυτή βέβαια, μπορεί να αφορά και σε οικονομικά δεδομένα που σχετίζονται με απόρρητα λχ. του Υπουργού Οικονομικών ή ακόμα και σε κρατικά απόρρητα *συμμαχικών κρατών*, καθώς όταν περιέλθουν αυτά σε γνώση τρίτου, ενδέχεται να διακινδυνεύσει η εδαφική ακεραιότητα, η άμυνα και οι διεθνείς σχέσεις και τα ελληνικά οικονομικά συμφέροντα¹⁸⁴. Σε κάθε περίπτωση όμως, θα πρέπει ο κίνδυνος στην εθνική ασφάλεια να έχει προκύψει από την ίδια την παραβίαση των δεδομένων κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, μη πληρούμενης της τυπικής υπόστασης του αδικήματος στην περίπτωση που τα στοιχεία που προκάλεσαν τον κίνδυνο ήταν ήδη γνωστά και πριν την ενέργεια της επέμβασης στα δεδομένα ή δεν απεκαλύφθησαν επ' ευκαιρία ή εξ αφορμής αυτής της επεμβάσεως, δεν ήταν πρόσφορα δηλαδή να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια της χώρας¹⁸⁵.

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5.1 Το επιτρεπτό της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στην ποινική διαδικασία ως μοναδικό μέσο απόδειξης αθωότητας

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο είναι επιτρεπτές οι απαγορεύσεις αξιοποίησης προσωπικών δεδομένων που έχουν ληφθεί παράνομα, αλλά συνιστούν το μοναδικό μέσο για την απόδειξη της αθωότητας του κατηγορουμένου στην ποινική δίκη. Οι σχετικές προβλέψεις του Κανονισμού που μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν νόμιμες βάσεις για το επιτρεπτό τέτοιας

γνωρίζοντες αυτά, κατά τη θέληση της κυβέρνησης». Βλ. σχετικά και Άγγελου Μπουρόπουλου, «*Ερμηνεία Ποινικού Κώδικος. Τόμος Δεύτερος. Ειδικό Μέρος*», 1960, σελ.32-33

¹⁸⁴ Βλ. έτσι και Ελ.Καμπέρου «*Προσβολές της διεθνούς υπόστασης της χώρας*», Αριστοτέλη Χαραλαμπίκη, «*Ο Νέος Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν.4619/2019*», 2020, Τόμος Πρώτος. σελ.1107

¹⁸⁵ Αναφορικά με την προσφορότητα της παραβίασης προσωπικών δεδομένων να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια της χώρας βλ. αναλογικά ΣυμβΠλημΑθ 4126/2013 ΠοινΔνη 2014, σελ. 199 επ., όπου κρίθηκε ότι η μη απόρρητη λειτουργία εγγράφων δεν είναι πρόσφορη για τον σκοπό αυτό.

επεξεργασίας είναι οι αναφερόμενες στο Αρ. 9§2 γ' και στ', δηλαδή οι περιπτώσεις όπου: «γ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου, εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι σωματικά ή νομικά ανίκανο να συγκατατεθεί» και όπου «στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα». Δεδομένου μάλιστα, ότι τόσο ο ΓΚΠΔ όσο και ο Ν. 4624/2019 παραλείπουν να τοποθετηθούν σαφώς επί του συγκεκριμένου ερωτήματος, ορθότερο είναι να θεωρήσει κανείς ότι θα πρέπει, να τυγχάνει εφαρμογής η “θεωρία της στάθμισης” ανάμεσα στην αξίωση αποτελεσματικής λειτουργίας της ποινικής δικαιοσύνης και στην αξίωση προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Ορθώς λοιπόν, υποστηρίχθηκε¹⁸⁶ ότι δε μπορεί να δεχτεί κανείς ότι η απαγόρευση αξιοποίησης τέτοιων αποδεικτικών μέσων είναι δεδομένη, λόγω του ότι ο νομοθέτης παρέλειψε να προβλέψει εξαιρέσεις για την δυνατότητα αξιοποίησής τους, ιδίως διότι το εθνικό δίκαιο προβλέπει πλείστες περιπτώσεις δικονομικών παραβάσεων που δεν επιφέρουν αυτόματα ακυρότητες. Σημειωτέον επίσης, είναι ότι το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ως νόμιμη την χρήση τέτοιων αποδεικτικών μέσων που ελήφθησαν τυχόν παράνομα από τον παθόντα, ακόμα και όταν αυτά αποτελούν αποδεικτικό μέσο θεμελίωσης ποινικής ευθύνης (και όχι μόνο απόδειξης αθωότητας) των υποκειμένων των δεδομένων, λχ. ώστε εξ αυτού του λόγου να δικαιολογούν την απόλυσή τους από τον εργοδότη τους¹⁸⁷.

Σε κάθε περίπτωση λοιπόν, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όπως έχει κριθεί και στην ελληνική νομολογία¹⁸⁸, εναπόκειται στον ίδιο τον φυσικό δικαστή η στάθμιση των δύο εννόμων αγαθών που θίγονται, ώστε να λαμβάνει χώρα η με βάση την αρχή της αναλογικότητας πρόκριση της εμπειρικά ορθότερης δικαστικής κρίσης περί λήψης

¹⁸⁶ Βλ. έτσι Δαλακούρας Θεοχάρης “Απαγορευμένα αποδεικτικά μέσα: Δογματικές βάσεις για τη θεμελίωση των αποδεικτικών απαγορεύσεων στην ποινική δίκη” ΠοινΧρον 1996, σελ. 339

¹⁸⁷ Βλ. σχετ. α) απόφαση ΕΔΔΑ σε Ευρεία Σύνθεση της 17.10.2019 «Lopez Ribalda κλπ κατά Ισπανίας» που έκρινε ότι δεν παραβιάζει τα Αρ. 8 και 6§1 ΕΣΔΑ η τοποθέτηση καμερών σε σούπερ μάρκετ για την παρακολούθηση εργαζομένων για τους οποίους υπήρχαν εύλογες υποψίες για κλοπές, λαμβανομένου υπόψη της σοβαρότητας του αδικήματος, του μεγέθους της ζημίας και των συνεπειών του μέτρου, καθώς και απόφαση ΕΔΔΑ της 28.01.2003 Korke κατά Γερμανίας, ECHRcaselaw.com.

¹⁸⁸ Βλ. έτσι και ΣυμβΕφΘεσ 250/2018, ΝΟΜΟΣ., όπου γίνεται ομόφωνα δεκτή η εισαγγελική πρόταση του Εισαγγεφέων Ηλία Σεφερίδη και κρίνεται ότι η απαγόρευση αποτύπωσης ιδιωτικής συνομιλίας (οπτικής και ακουστικής) σε υλικό φορέα κινητού τηλεφώνου κάμπτεται στην περίπτωση που αυτή εμπεριέχει τα στοιχεία της απειλής, εξύβρισης, απλής ή συκοφαντικής δυσφήμισης και ιδίως όταν αυτή λαμβάνει μέρος σε δημόσιο χώρο.

υπ' όψιν τέτοιων αποδεικτικών μέσων, παρακάμπτοντας την πρόβλεψη του αρ. 177§2 ΚΠΔ, αφού η δικαστική εξουσία, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για την ανεύρεση της αλήθειας πρέπει να μπορεί να λαμβάνει υπ' όψιν της και τέτοια παρανόμως κτηθέντα αποδεικτικά μέσα, ιδίως όταν θίγονται «ζωτικά συμφέροντα» του υποκειμένου, όπως η καταδίκη για ένα σοβαρό ποινικό αδίκημα. Στο πλαίσιο αυτό δε, θα πρέπει να αποδίδεται σημασία σε κριτήρια όπως το προσβαλλόμενο συμφέρον, το μέγεθος της παρέκκλισης από τον νόμο, καθώς και στο πόσο πρόσφορο είναι η σχετική αποδεικτική απαγόρευση να αποτρέπει στο μέλλον αντίστοιχες παραβιάσεις. Ορθότερο δε, είναι να θεωρήσουμε ότι κάμπτεται η σχετική απαγόρευση και είναι επιτρεπτή η προσκόμιση αποδεικτικού μέσου που περιέχει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλληχθεί παράνομα (τόσο απλά, όσο και ειδικών κατηγοριών), όταν το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται κάποιος είναι ιδιαίτερα σοβαρό, καθώς και όταν αυτό αποτελεί το μόνο μέσο για να αποδείξει την αθωότητά του¹⁸⁹.

Μάλιστα, καθώς είναι σαφές ότι κανένα δικαϊκό σύστημα δεν προβάλλει ως αξιόπιστο όταν δεν αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα δικαστικά σφάλματα και τις δικαστικές πλάνες¹⁹⁰, οποιοσδήποτε μπορεί να αντιληφθεί ότι μια τέτοια ερμηνευτική προσέγγιση και από πλευράς των οργάνων της απονομής της δικαιοσύνης, θα μπορούσε να ενισχύσει σε σημαντικό βαθμό την προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών, που επιχειρήθηκε με τις νέες ρυθμίσεις που εισήχθησαν στο δικονομικό μας σύστημα κατά την ψήφιση του Νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (Ν.4620/2019).

5.2 Η εφαρμογή της αρχής “*ne bis in idem*» ως προς την ταυτόχρονη επιβολή διοικητικών και ποινικών κυρώσεων

Καθώς ο ΓΚΠΔ στο Αρ. 83 αυτού προβλέπει σαφέστατες και βαρύτατες διοικητικές κυρώσεις στους υπευθύνους επεξεργασίας που παραβιάζουν τους όρους του, διερευνητέο είναι κατά πόσο είναι δυνατή η ταυτόχρονη τιμώρηση μιας ταυτόσημης συμπεριφοράς τόσο με αυστηρό διοικητικό πρόστιμο, όσο και με ποινικές

¹⁸⁹ Αναφορικά με τις σταθμιστικές θεωρίες βλ. και Στυλ. Παπαγεωργίου Γονατά “Παράνομα έμμεσα αποδεικτικά μέσα στην ποινική δίκη” ΠοινΧρον 1989, σελ.554 και 559.

¹⁹⁰ Βλ. και σχετική αναφορά του Δαλακούρα Θεοχάρη “Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση”, 2019, σελ.3

κυρώσεις στην περίπτωση που αυτή στοιχειοθετεί τυχόν κάποιο από τα αδικήματα του Αρ. 38 Ν.4624/2019. Η απάντηση στο ερώτημα θα πρέπει να είναι μάλλον αρνητική, ιδιαίτερα στην περίπτωση που οι επιβληθείσες από τα αρμόδια διοικητικά Όργανα διοικητικές ποινές έχουν μεγάλη βαρύτητα. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει κανείς και σύμφωνα με την εφαρμογή της αρχής «*ne bis in idem*» που απορρέει: α) από το Άρθρο 4§1 του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. και β) από το Άρθρο 50 του Χ.Θ.Δ.Ε.Ε. που προβλέπουν ότι κανείς δε μπορεί να διωχθεί ή καταδικαστεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου Κράτους για μια παράβαση για την οποία ήδη αθώωθηκε ή καταδικάσθηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με το νόμο και την ποινική δικονομία του Κράτους αυτού.

Προκειμένου δε, να μπορεί να χαρακτηριστεί μια κατηγορία που απειλεί διοικητική κύρωση και ως ποινικού χαρακτήρα, θα πρέπει να εκτιμάται αυτή επί τη βάση τριών κριτηρίων, που τίθενται διαζευκτικά και είναι γνωστά ως «κριτήρια Engel»¹⁹¹, ήτοι βάσει: α) της νομικής περιγραφής της παράβασης στην εθνική νομοθεσία, β) της ίδιας της φύσης της παράβασης και γ) του βαθμού αυστηρότητας της επαπειλούμενης «κύρωσης». Καθώς δε, ο εθνικός νομοθέτης εξάντλησε την αυστηρότητά του διατηρώντας στο Αρ. 39 του Ν.4624/2019, τα προτεινόμενα στο Αρ. 83 ΓΚΠΔ ανώτατα όρια επιβολής διοικητικών προστίμων (λχ. στο Αρ. 83§4.2 απειλούνται διοικητικά πρόστιμα έως 10.000.000€ ή έως το 2% του συνολικού ετήσιου παγκόσμιου τζίρου της επιχείρησης, ανάλογα ποιο είναι υψηλότερο) μπορεί εύκολα να υποστηριχθεί ότι η επιβολή τέτοιων υπέρογκων προστίμων θα αποκλείει την επιβολή ποινικών κυρώσεων για μία παράβαση που αφορά στα ίδια πραγματικά περιστατικά, την ίδια ακριβώς συμπεριφορά που σημειώθηκε κατά τον ίδιο χρόνο και τόπο¹⁹². Επιπλέον, το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι «ο τελικός χαρακτήρας μια παραβάσεως ως ποινικού χαρακτήρα ή όχι είναι αυτοτελής και δεν αντιστοιχεί υποχρεωτικά στην κατάταξη από τα εθνικά όργανα (δικαστικά ή διοικητικά)». Αντίστοιχη μεταχείριση θα πρέπει να προκύπτει και στην περίπτωση που ο υπαίτιος έχει απαλλαγεί με αμετάκλητη

¹⁹¹ Βλ. απόφαση ΕΔΔΑ Engel κατά Ολλανδίας 8.06.1976, σκέψεις 80 – 82

¹⁹² Βλ. αναλογικά και απόφαση ΕΔΔΑ της 30.04.2015 Καπετάνιου κλπ κατά Ελλάδος (αρ. προσφυγ. 3453/2012, 42941/2012 και 9028/2013) ECHRcaselaw.com, καθώς και ΣτεΟλομ 359/2020, Αρμενόπουλος 2020, σελ. 1378.

αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου (εφαρμογή τεκμηρίου αθωότητας)¹⁹³. Μάλιστα, στην περίπτωση που έχει τυχόν επιληφθεί κάποια ανεξάρτητη αρχή ή η ΑΠΔΠΧ σύμφωνα με τα Αρ. 9-19 Ν.4624/2019 επιβάλλοντας τις κυρώσεις του Αρ.39, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι προφανώς θα κωλύεται το ίδιο όργανο να επιληφθεί και πάλι της υποθέσεως για να επιβάλει σωρευτικώς κατά του ιδίου προσώπου επιπρόσθετες κύρωσεις, λχ. τις διορθωτικές εξουσίες - «κρυφοποινές»¹⁹⁴ του Αρ. 58§2 ΓΚΠΔ (προειδοποιήσεις, επιπλήξεις, εντολές συμμόρφωσης κλπ). Σε κάθε περίπτωση δε, θα πρέπει να εφαρμόζονται και οι κανόνες περί συρροής και συγχώνευσης ποινών των Αρ. 94, 96, 96^A και 97 ΠΚ.

¹⁹³ Βλ. σχετικά απόφαση ΕΔΔΑ Σισμανίδης και Σιταρίδης κατά Ελλάδος της 9.06.2016 (αρ. προσφυγ. 66602/2009 και 71879/2012) ECHRcaselaw.com

¹⁹⁴ Την ανωτέρω θέση υποστηρίζει και ο Κ.Χριστοδούλου, στην νομοθεσία των προσωπικών δεδομένων, βλ. σχετικά Κ.Χριστοδούλου, «Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων», 2^η έκδοση 2020, σελ. 161

6. Συμπεράσματα - Παραδοχές

Από την επισκόπηση των παραπάνω επισημάνσεων, διαπιστώνει κανείς πόσο σημαντική καθίσταται η θεσμική θωράκιση και από άποψης ποινικού δικαίου, της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεδομένων που πλέον χρησιμοποιούνται ευρύτατα σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής του ανθρώπου, τόσο σε καθημερινές δραστηριότητες που απαιτούν φυσική παρουσία, όσο και μέσω του διαδικτύου. Σε αυτό συνηγορεί και η αλματώδης εξάπλωση της χρήσης νέων τεχνολογιών, οι οποίες είναι και οικονομικότερες αλλά και ταχύτερες από το παρελθόν¹⁹⁵ όπως λχ. οι βιομετρικές, με συνέπεια την εξίσου ραγδαία αύξηση και της δυνατότητας επεξεργασίας των δεδομένων αυτών (λχ. ηλεκτρονική ανάγνωση δεδομένων) τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Η εξέλιξη αυτή συνεπάγεται πολλαπλές καινοτόμες εφαρμογές ακόμα και στον κλάδο του δικαίου, αφού υποστηρίζεται μέχρι και το ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί σε ένα βαθμό να υποκαταστήσει και την δικαιοσύνη¹⁹⁶. Παρά δε, τις πολύ θετικές προεκτάσεις που συνεπάγονται οι ολοένα και μεγαλύτερες τεχνολογικές λύσεις, η εξέλιξη αυτή, μπορεί να υπονομεύσει την ίδια την ιδιωτικότητα του ανθρώπου, καθώς καθιστά εύκολα και ταχύτατα προσβάσιμα πλήθος προσωπικών δεδομένων. Τις εξελίξεις αυτές δε, ακολουθεί από κοντά και η χώρα μας, ενώ ενδεικτικό αυτού είναι και το γεγονός ότι η Αθήνα βρέθηκε το 2019 ανάμεσα στις πρώτες πενήντα (50) πόλεις παγκοσμίως με τις περισσότερες κάμερες παρακολούθησης.¹⁹⁷

Το μέγεθος του προβλήματος που μπορεί να ανακύψει είναι εύκολα αντιληπτό αν αναλογιστεί κανείς τον τεράστιο και ταχύτατα αυξανόμενο όγκο δεδομένων, (νομικών και φυσικών προσώπων) που ανταλλάσσονται όχι μόνο μεταξύ των Κρατών - Μελών της Ε.Ε., αλλά και μεταξύ τρίτων χωρών όπως λχ. οι Η.Π.Α., γεγονός που συνεπάγεται την διατλαντική διαβίβαση τεράστιου όγκου προσωπικών πληροφοριών

¹⁹⁵ Βλ. έτσι και Γνώμη 3/2012 Ομάδας Εργασίας Άρθρου 29 ανακτηθείσα την 8.10.2020 από τον ιστότοπο της Ε.Ε.: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp193_en.pdf,

¹⁹⁶ Έτσι και άρθρο της Μίνας Μουστάκα της 28.08.2020 στην ηλεκτρονική εφημερίδα in.gr “*Αλγόριθμοι: Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αποδίδει δικαιοσύνη*” ανακτηθέν τη 28.08.2020 από τον ιστότοπο www.in.gr/2020/08/28/greece/algorithmoi-mporei-techniti-noimosyni-na-apodidei-dikaiosyni/

¹⁹⁷ Βλ. σχετικό άρθρο της ηλεκτρονικής εφημερίδας «*Huffpost*», της 7.09.2019, από τον ιστότοπο https://www.huffingtonpost.gr/entry/oi-poleis-me-tis-perissoteres-kameres-parakoloetheses-ston-kosmo-kai-e-athena-gr_5d73ccc7e4b07521022d1f69 ανακτηθέν την 10.10.2019, καθώς και άρθρο του Paul Bischoff της 15.08.2019 από τον ιστότοπο <https://www.comparitech.com/vpn-privacy/the-worlds-most-surveilled-cities/> ανακτηθέν την 10.10.2019

μεταξύ εταιριών εντός ή εκτός του ίδιου ομίλου (λχ. δεδομένων σχετικών με ανθρώπινους πόρους ή διαφήμιση) και θέτει ως απαραίτητη συνθήκη για την συνέχιση και την προαγωγή της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας, την ύπαρξη ενός ομοιόμορφου ρυθμιστικού πλαισίου¹⁹⁸. Δεδομένων των υπαρκτών απειλών ακόμα και για την παγκόσμια δημόσια ασφάλεια που συνεπάγεται η ενδεχόμενη καταχρηστική και για αθέμιτους σκοπούς χρήση των δεδομένων αυτών, καθίσταται παραπάνω από επιτακτική η συνεχής και άμεση αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν στα θέματα της ασφάλειας και της εν γένει προστασίας των προσωπικών δεδομένων από τις αυξανόμενες δυνατότητες συλλογής και επεξεργασίας τους με την χρήση των νέων τεχνολογιών. Στην τόσο ευρείας κλίμακας προστασία αυτή, στόχευσε και η θέσπιση του ΓΚΠΔ Ε.Ε. 2016/679 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ε.Ε. θέτοντας αυστηρούς κανόνες και οριοθετώντας με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια τις προϋποθέσεις της νόμιμης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των πολιτών των Κρατών Μελών της Ε.Ε. .

Στα πλαίσια των εξουσιοδοτικών διατάξεων ενσωμάτωσης του παραπάνω Κανονισμού στην εθνική νομοθεσία ψηφίστηκε με αξιοσημείωτη καθυστέρηση και ο Ν. 4624/2019 που εξειδίκευσε τους γενικότερους κανόνες εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και προέβλεψε και συγκεκριμένες ποινικές κυρώσεις στο Αρ.38 αυτού. Η αξιολόγηση δε, του τελευταίου νομοθετήματος, δεδομένης της αναγνώρισης των προβλημάτων που αντιμετώπισε ο προϊσχύον (καταργηθείς) Ν.2472/1997 στην εφαρμογή του, κρίνεται εντέλει, **αρκετά θετική** ως προς τις ποινικές του διατάξεις, παρά τις δεδομένες αστοχίες του αρκετά σημεία. **Οι πιο ουσιώδεις διαφορές** της νομοτυπικής μορφής των επί μέρους προβλεπόμενων δύο μορφών του αδικήματος συνοψίζονται στα εξής:

Συγκεκριμένα, **καταργήθηκαν** όλες οι προβλέψεις του **Ν.2472/1997** που βρίσκονταν σε αντίθεση με τον ΓΚΠΔ και **έπαυσαν** να αποτελούν αξιόποινες συμπεριφορές: **α)** η παράλειψη γνωστοποίησης σύστασης και λειτουργίας αρχείου ΠΔ στην ΑΠΔΠΧ (περίπτωση της παρ.1 Αρ.22 Ν.2472/97), **β)** η διατήρηση αρχείου ΠΔ χωρίς άδεια (περίπτωση της παρ.2 Αρ.22 Ν.2472/97), **γ)** η διασύνδεση αρχείων χωρίς

¹⁹⁸ Βλ. σχετικά Αλεξανδροπούλου Ευγ. “*Διασυννοριακή ροή προσωπικών δεδομένων από την ΕΕ προς τις ΗΠΑ: Η πρόσφατη απόφαση του ΔΕΕ ενόψει της σχετικής δραστηριότητας του Facebook (C362/2014, M.Schrems κατά Ιρλανδού Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*” ΔΙΜΕΕ, 2016 σελ. 12 επ.

γνωστοποίηση στην ΑΠΔΠΧ (περίπτωση της παρ.3 Αρ.22 Ν.2472/97), **δ)** η μη συμμόρφωση του υπευθύνου επεξεργασίας ΠΔ σε αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ (περίπτωση της παρ.5 Αρ.22 Ν.2472/97) και τέλος **ε)** η τέλεση οποιουδήποτε αδικήματος παραβίασης προσωπικών δεδομένων από αμέλεια (περίπτωση της παρ.8 Αρ.22 Ν.2472/97).

Επιπλέον, στον **Ν. 4624/2019** προσαρμόστηκε η **βασική νομοτυπική μορφή** του αδικήματος της παρ.1, ώστε σε αυτήν να εμπίπτουν οι πιο διαδεδομένες μορφές τέλεσης του αδικήματος που συμπεριλαμβάνουν την επέμβαση και τη γνώση χωρίς δικαίωμα του περιεχομένου των δεδομένων, καθώς και τις μορφές επενέργειας-επεξεργασίας του εδαφίου β', ενώ στην παράγραφο 2 προβλέφθηκε διακεκριμένο **έγκλημα χρήσης** των δεδομένων. Ακολούθως, στην τρίτη παράγραφο του Αρ. 38 τυποποιήθηκε στην πιο διακεκριμένη πλημμεληματική μορφή του αδικήματος η παράνομη επεξεργασία των εγκλημάτων χρήσης που αφορά σε δεδομένα **ειδικών κατηγορών** ή σχετικών με *ποινικές καταδίκες και αδικήματα* και τα σχετικά μέτρα ασφαλείας του Αρ.10 ΓΚΠΔ. Τέλος, στις παραγράφους 4 και 5 τυποποιήθηκαν οι δύο κακουργηματικές μορφές του αδικήματος, που συνίστανται: **α)** στην τέλεσή του με υπερχειλή δόλο που περιλαμβάνει τον πορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους ή ζημίας άνω των 120.000€ και **β)** στην δημιουργία πρόκλησης κινδύνου για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή την εθνική ασφάλεια, αδικήματα που κολάζονταν ποινικά και στις παρ. 6 και 7 του Αρ. 22 Ν.2472/1997.

Σημαντική διαφοροποίηση αποτέλεσε η πρόβλεψη πολύ **ηπιότερων ποινών** από τις προβλεπόμενες στον προΐσχύοντα Ν.2472/1997, γεγονός που επικρίθηκε έντονα και μάλιστα δικαίως, στη θεωρία. Συγκεκριμένα, η βασική μορφή του αδικήματος της παρ. 1 τιμωρείται πλέον με ποινή Φυλάκισης έως ένα (1) έτος, καίτοι στην προηγούμενη αντίστοιχη μορφή του αδικήματος της παρ. 4 του Αρ.22 η επαπειλούμενη ποινή ήταν τουλάχιστον ενός (1) έτους, ενώ και η πιο προνομιούχα παράβαση της παρ. 1 τιμωρούνταν σι παρελθόν και αυτή αρκετά αυστηρότερα, με ποινή Φυλάκισης έως τρία (3) έτη. Μάλιστα, παρά τη ρητή πρόβλεψη της Αιτιολογικής Έκθεσης του Ν.4624/2019 για την «αντεγκληματοπολιτικά αναγκαία» πρόβλεψη της κακουργηματικής μορφής της παράβασης της τέταρτης (4^{ης}) παραγράφου, εντούτοις το αξιόποινό της περιορίστηκε κι αυτό σημαντικά σε σχέση με το προΐσχύον δίκαιο, μόνο

στις περιπτώσεις που η περιουσιακή βλάβη ή το όφελος υπερβαίνει τις 120.000€, πρόβλεψη που έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την προγενέστερη του αρ. 22§6 Ν.2472/97 που τυποποιούσε κακουργηματικού χαρακτήρα αντίστοιχη πράξη ανεξαρτήτως του ύψους της ζημίας ή του οφέλους. Όπως σωστά είχε επισημάνει εξαρχής και ο Σωτηρόπουλος¹⁹⁹ η πρόβλεψη αυτή οδήγησε ήδη στην παραγραφή σωρείας αδικημάτων τα οποία τράπηκαν πλέον σε πλημμεληματικού χαρακτήρα λόγω του κατώτερου ύψους της προκαλούμενης βλάβης ή του προσδοκώμενου περιουσιακού οφέλους. Αυτό συνέβη γιατί στην υπό κρίση περίπτωση είναι εφαρμοστέα αναδρομικά η νέα μορφή του αδικήματος, καθώς και οι προβλεπόμενες ποινές του Ν.4624/2019 ως ευμενέστερες, με αποτέλεσμα σε πλείστες των περιπτώσεων να παύει οριστικώς η ποινική τους δίωξη λόγω της συμπλήρωσης του χρόνου της παραγραφής²⁰⁰ των εκκρεμών αδικημάτων, ενώ σε αρκετές των περιπτώσεων εφαρμόζονται και οι προβλέψεις του Αρ. 8§1 του Ν.4411/2016 ή του άρθρου 6 του Ν.4689/2020 που αμφότερες θέτουν στο αρχείο (υφ' όρων) όλες τις υποθέσεις που εμπίπτουν στην παρ. 1 του Αρ. 38 Ν. 4624/2019, όπου απειλείται ποινή φυλάκισης έως ένα (1) έτος. Επιπλέον, ηπιότερη πρόβλεψη ποινής συμπεριλαμβάνει και η περίπτωση της παρ. 5 Ν. 4624/2019, όπου απαλείφθηκε η πρόβλεψη της σωρευτικής επιβολής χρηματικής ποινής μεταξύ 2.000.000 και 10.000.000 δραχμών, πέραν της ποινής της καθείρξεως.

Το παραπάνω νέο εθνικό θεσμικό πλαίσιο, παρά τις προαναφερόμενες αδυναμίες του, επιβεβαιώνει την δικαιοπολιτική επιλογή της αναλογικής σύνδεσης του βαθμού της θωράκισης των προσωπικών δεδομένων με την επικινδυνότητα της επεξεργασίας τους²⁰¹, γεγονός που αποσκοπεί στην επίτευξη του όσο δυνατόν ασφαλέστερου περιβάλλοντος προστασίας τους. Η επιλογή δε, του ευρωπαϊού νομοθέτη που αποτυπώθηκε στον ΓΚΠΔ, ενσωματώθηκε και στην ελληνική νομοθεσία, όπως προεκτέθηκε, με την πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων αντίστοιχων του επιπέδου παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αντίστοιχου δηλαδή του μεγέθους της επαπειλούμενης βλάβης ή των δυσμενών επιπτώσεων που μπορεί να

¹⁹⁹ Βλ. σχετικά άρθρο του Βασίλειου Σωτηρόπουλου της 27.08.2019 στην ηλεκτρονική εφημερίδα www.in.gr “Τι αλλάζει στα προσωπικά δεδομένα – Όλες οι ρυθμίσεις του νέου νόμου” ανακτηθέν την 10-09-2019 από τον ιστότοπο www.in.gr/2019/08/27/politics/ti-allazei-sta-prosopika-dedomena-oles-oi-rythmiseis-tou-neou-nomou/

²⁰⁰ Βλ. έτσι και ΑΠ 316/2020, ΠοινΧρον 2020, σελ. 678.

²⁰¹ Βλ. έτσι και Θεόδωρος Χίος ο.π. σελ. 475

συνεπάγεται αυτή για τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τα συμφέροντα του υποκειμένου τους και κατ' επέκταση για το έννομο αγαθό του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού ως ειδικότερης εκδήλωσης του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή.

Εν κατακλείδι των παραπάνω επισημάνσεων, η θέσπιση του ΓΚΠΔ 2016/679 ΕΚ και των ποινικών διατάξεων του Αρ. 38 Ν.4624/2019 είναι οπωσδήποτε προσανατολισμένες προς την σωστή κατεύθυνση της ουσιαστικής αντιμετώπισης των μορφών εγκληματικότητας που αφορούν στην παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που εκδηλώνονται τόσο με φυσικά όσο και με ηλεκτρονικά μέσα και απηχούν σύγχρονες αντιλήψεις, καθώς η αρχή της εδαφικότητας πλέον, δε μπορεί να προσφέρει ικανοποιητικές λύσεις.²⁰² Είναι δεδομένο λοιπόν, ότι για την ουσιαστική αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών, θα απαιτηθεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και αρχών και στα πλαίσια διακρατικής συνεργασίας, αφού σε πλείστες των περιπτώσεων το αδίκημα είναι διασυνοριακού χαρακτήρα. Στην ανωτέρω κατεύθυνση δε, οπωσδήποτε συγκλίνει και η ψήφιση των παραπάνω νομοθετημάτων τα οποία οριοθέτησαν και αποσαφήνισαν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις έννοιες και τις προϋποθέσεις της παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, απομένοντας να δούμε όλες τις παραπάνω ρυθμίσεις να λειτουργούν πλέον και στην πράξη.

²⁰² Βλ.. και Φαραντούρη Νικόλαου *Σύγχρονες εγκληματικές δράσεις στο διαδίκτυο – Εννοιολογική προσέγγιση και ποινική αντιμετώπιση του Hacking και του φαινομένου της μόλυνσης με ιούς*, ΠοινΔικ2/2003, σελ.191επ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αδάμου Ουρανία - Παρατηρήσεις στην απόφαση 67/2002 της ΑΠΔΠΧ, ΠοινΔνη 2004
- 2) Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου Ευγ. «ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ» (2016)
- 3) Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ευγενία «Διασυνοριακή ροή προσωπικών δεδομένων από την ΕΕ στις ΗΠΑ: Η πρόσφατη απόφαση του ΔΕΕ ενόψει της σχετικής δραστηριότητας του Facebook (C-362/2014, M.Schrems κατά Ιρλανδού Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων)» μελέτη δημοσιευμένη στο ΔΙΜΕΕ 2016, σελ. 12 επ.
- 4) Αρκουλή Γ. Κωνσταντίνα, «Προστασία Προσωπικών Δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες», 2010
- 5) Αρμαμέντος Π.– Σωτηρόπουλος Β., «Προσωπικά Δεδομένα Ερμηνεία Ν.2472/1997», 2005
- 6) Βρεττού Αντ. Χριστίνα, “Η τροποποίηση της έννοιας του αρχείου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το Ν.3471/2006 και οι συνέπειές της στην εφαρμογή του Ν. 2472/1997 στα δημοσιογραφικά αρχεία”, ΔΙΜΕΕ 2011
- 7) Γιαννακούλα Αθηνά-Μηλατίδου Μαρία «Προσωπικά Δεδομένα» 2017
- 8) Δαλακούρας Θεοχάρης, «Ηλεκτρονικό Έγκλημα» Νομ. Βιβλιοθήκη, 2020
- 9) Δαλακούρας Θεοχάρης, “Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση”, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019
- 10) Δαλακούρας Θεοχάρης “Απαγορευμένα αποδεικτικά μέσα: Δογματικές βάσεις για τη θεμελίωση των αποδεικτικών απαγορεύσεων στην ποινική δίκη” ΠοινΧρον 1996
- 11) Δαλακούρας Θεοχάρης, «Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις», ΠοινΧρον ΝΑ’, σελ.1029
- 12) Ζήσης Αχιλλέας, «Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι Νομοθετικά κείμενα – Θεωρία - Νομολογία»
- 13) Ιγγλεζάκης Δ. Ιωάννης «Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα» (2004)
- 14) Ιγγλεζάκης Δ. Ιωάννης «Επέμβαση σε αρχείο προσωπικών δεδομένων (άρθρο 22 § 4 Ν.2472/1997)» παρατηρήσεις στην απόφαση ΜΠλημΑθ 2813/2015, ΔΙΜΕΕ 2015
- 15) Ιγγλεζάκης Ιωάννης «Επέμβαση σε αρχείο προσωπικών δεδομένων. Ανακοίνωσή τους στα πλαίσια δίκης». παρατηρήσεις στην ΤρΕφΠατρών 837/2013 ΠοινΔικ2014, σελ.375επ.

- 16) Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Προστασία Προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ», 2006
- 17) Καλέργης Αναστάσιος «Η συγκατάθεση στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υπο τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων», ΠοινΔνη 2019
- 18) Καλφέλης Γρηγόριος, «Επικίνδυνες υπερβάσεις κατά τη διενέργεια επαχθών ανακριτικών πράξεων. Το παράδειγμα της ανάλυσης DNA σε μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες», ΠοινΔνη 2020
- 19) Κανέλλος Λεωνίδας «The GDPR Handbook, Για DPOs, Επιχειρήσεις & Οργανισμούς», Νομ. Βιβλιοθήκη 2020
- 20) Καρακώστας Ιωάννης «Δίκαιο & INTERNET, Νομικά ζητήματα του Διαδικτύου», 3^η έκδοση
- 21) Κοκκινάκης Κρίτωνας, Προστασία των «Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα» και «Αποδεικτικές Απαγορεύσεις» στην Ποινική Δίκη, ΠοινΔνη 2000
- 22) Κόλλιας Βασίλειος-Αλέξανδρος, «Προβληματικές Διατάξεις του ελληνικού Νόμου για τα Π.Δ. - Ο Νόμος 4624/2019 και η σχέση του με τον ΓΚΠΔ ΠΧ» Αρμενόπουλος 2019
- 23) Κοτσαλής Λ. – Μενουδάκος Κ., «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», 2018
- 24) Κοτσαλής Λεωνίδας, «Προσωπικά Δεδομένα. Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή», 2016
- 25) Κωστάρας Παν. Αλέξανδρος «Έννοιες και θεσμοί του Ποινικού Δικαίου», εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001
- 26) Μάνεσης Αριστόβουλος «Συνταγματικά Δικαιώματα – α' ατομικές ελευθερίες», 8^η έκδοση.
- 27) Μαντζούφας Παναγιώτης «Η διακινδύνευση στην κοινωνία της πληροφορίας και η προστασία των προσωπικών δεδομένων», Αρμενόπουλος 2007, σελ.1088 επ.
- 28) Μανωλεδάκης Ι. «Το έννομο αγαθό» ως βασική έννοια του Ποινικού Δικαίου, Σάκκουλας, 1998
- 29) Μανωλεδάκης Ι. «Ποινικό Δίκαιο. Επιτομή Γενικού Μέρους», 1992, Γ' έκδοση
- 30) Μαργαρίτης Λάμπρος, «Συναφή εγκλήματα και Ποινικό Δίκαιο», 2005
- 31) Μαργαρίτης Μιχαήλ, «Ποινικός Κώδικας. Ερμηνεία - Εφαρμογή» 2^η έκδοση
- 32) Μεταξάκης Εμμανουήλ «Η Ποινική Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στα πλαίσια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», 2015

- 33)** Μεταξάκης Εμμανουήλ *“Η διακρατική ηλεκτρονική ροή ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Το ρυάκι που έγινε χείμαρρος”* μελέτη δημοσιευθείσα στο ΔΙΜΕΕ 2014
- 34)** Μήτρου Λίλιαν *«Έχουν οι εργαζόμενοι (αξίωση για) ιδιωτικότητα;»* ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ - Τεύχος 10 – Φεβρουάριος 2008
- 35)** Μίτλεττον Φίλιππος: *«Μορφές ιδιωτικότητας-Μια κατ’ εξοχήν πολιτική ιδιότητα και κοινωνική επιλογή»*, ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ - Τεύχος 10 – Φεβρουάριος 2008
- 36)** Μπουρόπουλος Άγγελος, *«Ερμηνεία Ποινικού Κώδικος. Τόμος Δεύτερος .Ειδικό Μέρος»*, 1960
- 37)** Μυλωνόπουλος Χρίστος *«Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος. Εγκλήματα κατά της Ιδιοκτησίας και της Περιουσία»* , 2001
- 38)** Νούσκαλης Γ., *«Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων»*, Β` έκδοση, 2007
- 39)** Νούσκαλης Γ. *“Η ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων μετά τον Κανονισμό 679/2016 και το σχετικό ελληνικό νομοσχέδιο”* ΠοινΔνη 3/2018
- 40)** Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φερενίκη *“Περί της προσωπικής - οικιακής χρήσεως των προσωπικών δεδομένων”*, ΕφημΔΔ 2013,
- 41)** Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Φερ/κη, *“Βιομετρικές Μέθοδοι και προστασία ιδιωτικότητας: Σκέψεις με αφορμή απόφαση ΔΕΕ Μ. Schwartz- κρατ. Bochum”* ΔΙΜΕΕ 4/2013.
- 42)** Παπαγεωργίου Γονατάς Στυλ. *“Παράνομα έμμεσα αποδεικτικά μέσα στην ποινική δίκη”* ΠοινΧρον 1989
- 43)** Παπακωνσταντίνου Ευάγγελος, *«Νομικά Θέματα Πληροφορικής»*, 2006
- 44)** Παύλου Στέφανος, *«Οι αρχές της φαινομενικής συρροής»*, 2003
- 45)** Σαατζίδου - Παντελιάδου Ε., *«Νέοι κανόνες δικαίου στο πλαίσιο της Νέας Οικονομίας»* διατριβή 2006
- 46)** Σιδηρόπουλος Θεόδωρος, *“Το Δίκαιο του Διαδικτύου”*, Εκδ. Σάκκουλα, 2003
- 47)** Συμεωνίδου -Καστανίδου Ε. *“Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος”*, Β' Έκδοση
- 48)** Χαραλαμπάκης Αριστοτέλης (επιμέλεια) *«Ο Νέος Ποινικός Κώδικας. Ερμηνεία κατ’ άρθρο του Ν.4619/2019»*, Τόμος Πρώτος, *«Προσβολές της διεθνούς υπόστασης της χώρας»* Καμπέρου Ελένη, Νομική Βιβλιοθήκη 2020.
- 49)** Χίος Θεόδωρος *«Η συμμόρφωση με βάση τον κίνδυνο στον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων»* Ελλ. Επιθεώρηση Ευρ. Δικαίου 4/2018, σελ. 467 επ.

- 50) Χριστοδούλου Κωνσταντίνος, «Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων», 2^η έκδοση, 2020
- 51) Χριστοδούλου Κωνσταντίνος, «Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων», 2013
- 52) Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», 2^η έκδοση, 2002
- 53) Χωραφάς Νικόλαος «Ποινικόν Δίκαιο», επιμέλεια Κ. Σταμάτη, έκδοση 9^η, 1978
- 54) Χωραφάς Νικόλαος «Ποινικόν Δίκαιο. Γενικά Αρχαί», 1966.
- 55) Όργουελ Τζόρτζ «1984 Ο Μεγάλος Αδελφός», εκδόσεις Κάκτος
- 56) Warren και Brandeis «*The Right to Privacy*» Harvard Law Review, Vol. 4, No. 5. (Dec. 15, 1890)
- 57) Dorothy J. Glancy “The Invention of the right to Privacy”, Arizona Law Review 1979

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ (Ελληνικών Δικαστηρίων και ΑΠΔΠΧ)

- 1) ΑΠ 505/2020, ΟΕΝΕΤ
- 2) ΑΠ 316/2020, ΠοινΧρον 2020, σελ. 678
- 3) ΑΠ 146/2020, ΝΟΜΟΣ
- 4) ΑΠ 901/2019, ΝΟΜΟΣ
- 5) ΑΠ (πολιτ.) 252/2018 ΝΟΜΟΣ
- 6) ΟλομΑΠ 1/2017 ΠοινΔνη 2017, σελ.836
- 7) ΟλομΣτε 359/2020, Αρμενόπουλος 2020, 1378
- 8) ΟΛΑΠ (Πολιτ.) 1/2017, ΠοινΔνη2017, σελ.833επ.,
- 9) ΣυμβΑΠ Ολ 1/2017, ΠοινΔικ2017 σε.756
- 10) ΓΝΜΔ ΕισαγγΑΠ 5/2016 ΠοινΧρον 2017, σελ.75
- 11) Γνωμοδότηση Αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου ΠοινΧρον 2012, σελ. 73
- 12) ΑΠ 1372/2015 Ποιν Δνη 2016, σελ.901 επ.
- 13) ΑΠ 277/2014, Αρμενόπουλος 2014, σελ. 1012
- 14) ΑΠ 1110/2013 ΠοινΔνη 2014, σελ. 676, ΝΟΜΟΣ
- 15) ΑΠ 1238/2013, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- 16) ΑΠ 499/2013 ΠοινΧρονικά ΞΔ, σελ. 38
- 17) ΑΠ 637/2013, ΝΟΜΟΣ, ΔΙΜΕΕ 2014, σελ.125
- 18) ΑΠ 1857/2010, ΠοινΧρ ΞΑ΄, σελ.698
- 14) ΑΠ 2515/2009, Τράπεζα νομ. πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

- 19) ΠεντΕφ.Αθηνών 96/2016 ΠοινΔνη 2016, σελ. 903
- 20) ΤρΕφΠλημΘεσ 3176/2016 ΠοινΔνη 2019 σελ. 107
- 21) ΤριμΕφΑθ 175/2014, ΝΟΜΟΣ και Αρμενόπουλος 2014, 1740,
- 22) ΤριμΕφΠατρών 837/2013 ΠοινΔικ2014, σελ.375 επ
- 23) ΕφΑθην 984/2001 ΠοινΧρον. ΝΓ', σελ. 56
- 24) Η από 21.01.2020 Διάταξη ΑντεισΕφετών Αθηνών, ΠοινΧρον 2020, σελ.155
- 25) ΣυμβΕφΘεσ 250/2018, ΝΟΜΟΣ
- 26) ΣυμβΕφΠατρ 11/2017 ΠοινΔνη 2018 σελ. 54 επ.
- 27) Τριμ.ΠλημΑθ 4067/2016, Αρμενόπουλος 2017, σελ.830
- 28) Τριμ.Πλημ.Αιγίου 791/2012, ΠοινΔνη 2013, σελ.309
- 29) ΠλημΚαρδίτσας 874/2018, ΠοινΧρον ΞΘ/201, σελ.709
- 30) ΜονΠλημΑθην2813/2015, ΔΙΜΕΕ 2015, σελ. 409, 585
- 31) ΜονΠλημΘεσ 16164/2013 ΠοινΔνη 2014, σελ. 26
- 32) ΜονΠρωτΘεσ 12924/2013, Αρμενόπουλος 2013, σελ. 1285
- 33) 30/2019 Αεροδικείο Αθηνών ΠοινΧρον ΞΘ 2019, σελ.740 επ.
- 34) ΣυμβΠλημΑθ 3887/2015, ΠοινΔνη2016, σελ.161 επ
- 35) ΣυμβΠλημΑθ 281/2014, ΠοινΔνη 2015, σελ. 197 επ.,
- 36) ΣυμβΠλημΑθ 1281/2014, ΠοινΧρον ΞΕ', 232, Αρμενόπουλος 2015, 1190, ΠοινΔνη 2015, σελ. 197
- 37) ΣυμβΠλημΑθ 4126/2013, ΠοινΔνη 2014
- 38) ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, ΠοινΧρον2013, σελ.383
- 39) ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, ΠοινΧρον2013, σελ.383
- 40) ΣυμβΠλημΘεσ 1247/2011, ΠοινΧρον2013, σε. 383
- 41) ΣυμβΠλημΜυτιλ 66/2010 ΠοινΔνη 2011, σελ.147
- 42) ΣυμβΠλημΑθην 3668/2007, ΠοινΧρον 2007, 271
- 43) ΣυμβΠλημΑθην 1989/2006 ΠοινΧρον 2007, σελ. 642επ.
- 44) ΣυμβΠλημΑθ 2942/2003 ΠοινΧρ ΝΓ, 1010
- 45) ΣυμβΠλημΑθην 3202/2002 ΠοινΧρον2004, σελ. 160
- 46) ΣυμβΠλημΣάμου 34/2001, ΠοινΔνη 2002, σελ. 881,
- 47) ΔιατΕισαγΠλημΘεσ 494/2017, ΠοινΔνη2019, σελ.868
- 48) ΔιατΕισαγΠλημΘεσ246/2016, ΠοινΔνη 2018, σελ.1174,
- 49) Διατ ΕισΠρΑθ 123/2014, ΠοινΔνη 2014, σελ. 107
- 50) ΔιατΕισΠλημΑγριν 121/2012, ΠοινΔνη 2014, σελ.47 επ.
- 51) ΔιατΕισΠρωτΑθ ΕΓ147-12/74/10Δ/2012, ΠοινΔνη 2012, σελ.622,

- 52) ΕιρΑθην 5551/2019, ΝΟΜΟΣ,
- 53) ΕιρηνΠατρ 1211/2019, ΝΟΜΟΣ,
- 54) ΕιρηνΠατρ 1594/2018, ΝΟΜΟΣ,
- 55) ΕιρηνΘεσ 6981/2017, ΝΟΜΟΣ,
- 56) Ετήσια Έκθεση 2010 ΑΠΔΠΧ σελ.72 επ. ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 57) Γνωμοδότηση 3/2020 ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 58) Γνωμοδότηση 1/2020 ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 59) Οδηγία 1/2011 της ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 60) απόφαση 5/2020 της ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 61) απόφαση 20/2020 της ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 62) απόφαση ΑΠΔΠΧ 59/2012, ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 63) απόφαση 38/2010 ΑΠΔΠΧ από τον ιστότοπο της Αρχής www.dpa.gr
- 64) απόφαση 4/2008 ΑΠΔΠΧ από τον ιστότοπο της Αρχής www.dpa.gr
- 65) απόφαση 28/2003 της ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 66) απόφαση 67/2002 της ΑΠΔΠΧ δημοσιευμένη στην ΠοινΔνη 2004, σελ. 422
- 67) απόφαση 67/2002 ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 68) απόφαση 147/2001 ΑΠΔΠΧ ανακτηθείσα από www.dpa.gr
- 69) Γνωμοδότηση 15/2001 ΑΠΔΠΧ, ανακτηθείσα από www.dpa.gr

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ (ΕΔΔΑ, ΔΕΕ και Γνώμες Ο.Ε. Άρ.29)

- 1) απόφαση ΕΔΔΑ της 12.01.2021, του L.B κατά Ουγγαρίας. (αρ.προσφ. 36345/2016)
- 2) απόφαση ΕΔΔΑ της 10.09.2020 του N.S. κατά Κροατίας (αρ. προσφ. 36908/2013)
- 3) απόφαση ΕΔΔΑ της 19.11.2020 της Durate κατά Λετονίας (αρ. προσφ.18068/2011)
- 4) απόφαση ΕΔΔΑ της 5.11.20 του Μπαλάσκα κατά Ελλάδας (αρ. προσφ. 73087/2017)
- 5) απόφαση ΕΔΔΑ της 8.06.1976 Engel κατά Ολλανδίας.
- 6) απόφαση ΕΔΔΑ της 30.04.2015, Καπετάνιος κλπ κατά Ελλάδος (αρ. προσφυγ. 3453/2012, 42941/2012 και 9028/2013)
- 7) απόφαση ΕΔΔΑ της 9.06.2016 Σισμανίδης και Σιταρίδης κατά Ελλάδος (αρ. προσφυγ. 66602/2009 και 71879/2012)
- 8) απόφαση ΕΔΔΑ της 13.09.2018 Big Brother Watch κ.α. κατά Ηνωμένου Βασιλείου

- 9) απόφαση ΕΔΔΑ της 11.6.2020 «P.N. κατά Γερμανίας» (αρ. προσφυγής 74440/17)
 - 10) απόφαση ΕΔΔΑ της 4.06.2013 των Peruzzo και Martens κατά Γερμανίας
 - 11) απόφαση ΕΔΔΑ σε Ευρεία Σύνθεση της 4.12.2008 των «S. και Marper κατά Ηνωμένου Βασιλείου»
 - 12) απόφαση ΕΔΔΑ της 2.09.2010 Uzun κατά Γερμανίας
 - 13) απόφαση ΕΔΔΑ της 8 Φεβρουαρίου 2018 Ben Faiza κατά Γαλλίας
 - 14) απόφαση ΕΔΔΑ σε Ευρεία Σύνθεση της 17.10.2019 «Lopez Ribalda κλπ κατά Ισπανίας»
 - 15) απόφαση ΕΔΔΑ της 28.01.2003 Korke κατά Γερμανίας
 - 16) Γνώμη 06/2014 της ΟΕ29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, ιστοσελίδα της Ευρ. Επιτροπής
 - 17) Γνώμη 3/2012 της Ομάδας Εργασίας Άρθρου 29 ανακτηθείσα από www.dpa.gr
 - 18) Γνώμη 1/2010 της Ομάδας Εργασίας Άρθρου 29 ανακτηθείσα από την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
 - 19) απόφαση ΔΕΕ C-362/2014, M.Schrems κατά Ιρλανδού Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ΔΙΜΕΕ 2016, σελ.12 επ.
- Σημείωση: Όλες οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ έχουν ανακτηθεί από τον επίσημο ιστότοπο Νομολογίας της ΕΔΔΑ: *ECHR caselaw.com*

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) www.el.wikipedia.org/wiki/Τιμ_Μπέρνερς_Λι
- 2) www.el.wikipedia.org/wiki/Παγκόσμιος_Ιστός
- 3) <https://www.kathimerini.gr/life/technology/1014056/ta-30-chronia-toy-kleinei-simera-o-pagkosmios-istos/>
- 4) www.kathimerini.gr/life/technology/85642/tim-mperners-li-se-kindyno-i-dimokratiki-fysi-toy-diadiktyoy
- 5) www.in.gr/2020/12/10/b-science/technology/megalos-adelfos-mystiki-atzenta-tis-eyropis-sti-viometriki-parakolouthisi/
- 6) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_19_4261
- 7) www.lawspot.gr/nomika-nea/prosopika-dedomena-sto-dikastirio-tis-ee-parapempetai-i-ellada-gia-ti-mi-metafora-tis

- 8) www.visioncritical.com/blog/kevin-ashton-internet-of-things
- 9) www.el.wikipedia.org/wiki/Διαδίκτυο_των_πραγμάτων
- 10) <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/ODHGIA.pdf>
- 11) www.lawspot.gr/nomika-nea/gdpr-dimosieythike-i-gnomodotisi-tis-arhis-prostasias-dedomenon-gia-nomo-4624-2019
- 12) <https://el.wikipedia.org/wiki/Ιδιωτικότητα>,
- 13) www.businessdictionary.com/definition/privacy.html
- 14) <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>,
- 15) <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>
- 16) <https://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>
- 17) <http://law.scu.edu/wp-content/uploads/Privacy.pdf>
- 18) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_el.pdf
- 19) «άρθρο του Δημήτρη Βέρρα, <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/anartiseis-apo-facebook-kai-instagram-os-apodeiktika-mesa-se-politika-dikastiria-syllogi> “Αναρτήσεις από Facebook και Instagram ως αποδεικτικά μέσα σε πολιτικά δικαστήρια - Συλλογή ελληνικής νομολογία”
- 20) άρθρο του Βασιλείου Σωτηρόπουλου της 31.05.2018, δημοσιευμένο στο <http://elawyer.blogspot.com/2018/05/blog-post.html>
- 21) www.dpa.gr
- 22) το από Οκτωβρίου 2020 θεματικό δελτίο Νομολογίας του ΕΔΔΑ για τα προσωπικά δεδομένα, ανακτηθέν από https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Data_ENG.pdf την [20.01.2021](https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-01/gnomodotisi%201_2020.pdf)
- 23) <https://www.echrcaselaw.com/>
- 24) www.homodigitalis.gr/wp-content/uploads/2018/03/Πληροφορίες-GPS.pdf
- 25) www.dpa.gr/sites/default/files/2020-01/gnomodotisi%201_2020.pdf
- 26) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_el.pdf,
- 27) <https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/prakseisArxis/apofasi-gia-anakoinosidomenon-se-astynomika-deltia>

- 28) <http://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf> .
- 29) <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp193en.pdf>
- 30) άρθρο της Μίνας Μουστάκα της 28.08.2020 στην ηλεκτρονική εφημερίδα in.gr “Αλγόριθμοι: Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να αποδίδει δικαιοσύνη” www.in.gr/2020/08/28/greece/algorithmoi-mporei-texniti-noimosyni-na-apodidei-dikaiosyni/ ανακτηθέν τη 28.08.2020
- 31) άρθρο του Βασίλειου Σωτηρόπουλου της 27.08.2019 στην ηλεκτρονική εφημερίδα www.in.gr “Τι αλλάζει στα προσωπικά δεδομένα – Όλες οι ρυθμίσεις του νέου νόμου” www.in.gr/2019/08/27/politics/ti-allazei-sta-prosopika-dedomena-oles-oi-rythmiseis-tou-neou-nomou/ ανακτηθέν την 10-09-2019
- 32) άρθρο της ηλεκτρονικής εφημερίδας «Huffpost», της 7.09.2019, από τον ιστότοπο https://www.huffingtonpost.gr/entry/oi-poleis-me-tis-perissoteres-kameres-parakoloetheses-ston-kosmo-kai-e-athena_gr_5d73ccc7e4b07521022d1f69 ανακτηθέν την 10.10.2019,
- 33) άρθρο του Paul Bischoff της 15.08.2019 ανακτηθέν την 10.10.2019 από τον ιστότοπο <https://www.comparitech.com/vpn-privacy/the-worlds-most-surveilled-cities/>